

وزارت آموزش و پرورش
سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی
دفتر انتشارات و تکنولوژی آموزشی

سال‌نامه رشد هزار نقش

(۷)

تابستان ۱۳۹۲

وزارت آموزش و پرورش
سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی
دفتر انتشارات و تکنولوژی آموزشی

سال‌نامه رشد هزار نقش

شماره ۷

مدیر مسئول: محمد ناصری

سر دبیر: ناصر نادری

مدیر داخلی: مانلی نورائی

ویراستار: بهروز راستانی

نشانی: تهران، خیابان ایرانشهر شمالی، پلاک ۲۶۶

تلفن و نمابر: ۸۸۳۰۱۴۷۸

*** آرای مندرج در متون، ضرورتاً مبین رأی و نظر مسئولان سال‌نامه نیست.**

فهرست

• یادداشت سردبیر

اشاره نخستین / ناصر نادری / ۵

• گام دوازدهم (گزارش دوازدهمین گردهمایی نمایندگان مجلات رشد)

صبحانه با طعم کاری / حمید نورشمسی / ۶

ایده‌های نو و خلاق در استان‌ها / حمید نورشمسی / ۱۰

نمایندگان استانی، همراهان فرهنگی و اجرایی رشد / سمانه آزاد / ۲۲

فرصتی نو برای بازان‌دیشی / محسن وزیری ثانی / ۲۹

• پرونده (رهاورد سفر به استان خراسان جنوبی)

یک سینه سخن دارند این جا / حمید نورشمسی / ۴۵

قدر زر زرگر شناسد، قدر گوهر گوهری / سمانه آزاد / ۴۹

بوی مجله / طعم کاردستی / حمید نورشمسی / ۵۳

• پرونده (رهاورد سفر به استان آذربایجان غربی)

مجلات رشد خلأهای کتاب‌های درسی را پر می‌کنند / سعید زاهدیان / ۵۵

در سند تحول بر استفاده از بسته‌های آموزشی تأکید شده است / سعید زاهدیان / ۵۸

• سفرنامه

اگر آن‌ها سردبیر بودند / ته‌مینه حدادی / ۶۱

• یادداشت

سفرهای استانی، نیروی محرکه تولید محتوای مجلات رشد / قاسم نقی‌زاده / ۶۵

اشاره نخستین

ناصر نادری

سالنامه رشد هزارنقش، نشریه‌ای آموزشی، تحلیلی و اطلاع‌رسانی است که می‌کوشد ضمن تبیین اهداف و کارکردهای مجلات رشد در حوزه یاددهی - یادگیری، روش‌های خلاق و متنوع بهره‌مندی را از محتوای این مجلات در نقاط گوناگون کشور به تصویر بکشد.

این نشریه، همچنین با ارائه نقدها و نظرهای مخاطبان در باب مجلات رشد، تلاش می‌کند امکان ارزیابی بهتری از بازخورد مطالب فراهم آورد و ضمن آگاه ساختن دست‌اندرکاران مجلات با سلیقه‌ها و خواسته‌های مخاطبان آنان را در بازنگری جامع، پیوسته و پایدار یاری رساند.

این شماره نشریه سالنامه رشد هزارنقش، (شماره ۷ / بهار ۱۳۹۲) به دلیل پاره‌ای محدودیت‌ها، به شکل نسخه الکترونیکی ارائه می‌شود و امید است برای مخاطبان اصلی آن (نمایندگان مجلات رشد، کارشناسان آموزشی و تربیتی و دست‌اندرکاران مجلات رشد) مفید و اثربخش باشد.

گزارش افتتاحیه نشست نمایندگان مجلات رشد

صبحانه کاری با طعم کاغذ

حمید نورشمسی

دوازدهمین گردهمایی نمایندگان مجلات رشد استان‌های سراسر کشور، طی روزهای دوشنبه ۱۹ و سه‌شنبه ۲۰ تیرماه ۱۳۹۱ با حضور محمد ناصری، مدیرکل دفتر انتشارات و تکنولوژی آموزشی، معاونان دفتر، نمایندگان مجلات رشد استان‌های سراسر کشور و برخی معاونان آموزش ابتدایی استان‌ها در باشگاه فرهنگیان تهران برگزار شد.

این گردهمایی دوروزه، همانند سال‌های گذشته در قالب برگزاری مراسم افتتاحیه و اختتامیه و برپایی جلسات سخنرانی نمایندگان مجلات رشد استان‌ها و همچنین ارائه پیشنهادات و انتقادات نمایندگان رشد و معاونان آموزش ابتدایی استان‌ها برگزار شد. نمایندگان حاضر در این گردهمایی دو روزه براساس خواسته مدیرکل دفتر به تبادل اطلاعات و نظرات خود پیرامون ارتقای سطح کیفی و کمی مجلات رشد و توسعه و گسترش هرچه بیشتر مجلات در سطح کشور و نحوه جذب دانش‌آموزان و خانواده‌ها به این مجلات پرداختند و پیشنهادات و طرح‌های خود را در فضایی صمیمانه به مدیرکل دفتر اعلام کردند.

مراسم افتتاحیه این گردهمایی صبح روز دوشنبه ۱۹ تیر با حضور مسئولان و نمایندگان مجلات رشد در سالن اجتماعات باشگاه فرهنگیان برگزار شد. نمایندگان و مسئولان حاضر با وجود گرمی هوای تابستان و بیش از آن گرمی سالن اجتماعات باشگاه فرهنگیان، در فضایی صمیمی گردهم آمدند تا گردهمایی دیگری را برای ارتقای مجلات رشد و جذب هرچه بیشتر دانش‌آموزان و فرهنگیان به این مجلات برگزار کنند و با کسب تجربه‌های سایر استان‌ها در جذب دانش‌آموزان به مجلات رشد و همچنین توسعه انتشار و توزیع این مجلات، با دستی پُر راهی استان خود شوند و طی یک سال فعالیت جدید در جهت ارتقای برنامه‌های استان خود تلاش کنند.

سپس مراسم با پخش کلیپی از فعالیت‌های یازدهمین دوره گردهمایی نمایندگان مجلات رشد استان‌های سراسر کشور که سال گذشته در تهران برگزار شد، ادامه یافت. این کلیپ دربرگیرنده آیت‌هایی از کارگاه‌ها و جلسات یازدهمین دوره گردهمایی و همچنین بخش‌هایی از سخنرانی‌های این گردهمایی بود. یادآوری حضور نمایندگان مجلات رشد در دوره پیشین این گردهمایی موجب شد مسئولان و نمایندگان حاضر مروری بر فعالیت‌های خود طی یک سال گذشته در حوزه توسعه و گسترش مجلات رشد داشته باشند.

پس از پخش کلیپ، ناصر نادری، معاون مجلات رشد، با تقدیر و تشکر از حضور نمایندگان مجلات رشد و معاونان آموزش ابتدایی کشور در دوازدهمین گردهمایی نمایندگان مجلات رشد، با رویی گشاده به نمایندگان

حاضر خوشامد گفت و با اشاره به برگزاری این گردهمایی در ماه شعبان و اعیاد شعبانیه اظهار کرد: «امیدواریم تلاقی این روزهای خوب که رنگ و بوی ماه شعبان را می‌دهد و سرآغازی برای بهترین ماه بندگی خدا، ماه مبارک رمضان است، سبب شود به لحاظ آنچه که دستمایه ما در امور دنیایی در زمینه توزیع مجلات رشد می‌شود موفق باشیم.»

وی با اظهار خوش حالی از حضور در جمع نمایندگان مجلات رشد و معاونان آموزش ابتدایی، خطاب به نمایندگان حاضر در گردهمایی گفت: «ما شما را جزو خانواده رشد می‌دانیم. با توجه به برگزاری جلسات متعددی که در دفتر برگزار می‌شود، به جرئت می‌توان گفت همان حس خوبی که در جلسه سالانه سردبیران مجلات رشد وجود دارد، در این گردهمایی نیز تکرار می‌شود. امید داریم کار ما که با عشق سرشته شده، علاوه بر الزامات اداری که در فعالیت ما نقش مجازی دارد، بتوانیم به نحو مطلوب در دوران عصر طلایی خدمت خود سربلند باشیم و علاوه بر جلب رضایت خدا، زمینه رشد و تکامل فرزندان ایران اسلامی را ایجاد کنیم.»

وی در ادامه با اظهار امیدواری از اینکه تمامی نمایندگان مجلات رشد پس از این گردهمایی با خاطره‌ای خوب و ذهنی پویا به استان‌های خود بازگردند، اظهار کرد: «از همین جا لازم است از استان‌هایی که در طول دوره علاوه بر کارهای متعارف و معمول، زحمت سفرهای استانی را قبول کرده‌اند و میزبان مدیران دفتر بوده‌اند، تشکر کنیم.» نادری با اشاره به انتشار سالنامه «هزار نقش» که گزارشی از یازدهمین گردهمایی نمایندگان مجلات رشد است، گفت: «هزار نقش در حقیقت انعکاس دهنده زحمات شماس و تقاضا دارم که این نشریه را به دقت ببینید و برای بهتر شدن آن تلاش کنید. امیدواریم سال آینده، دوستان و همکاران بیشتری در این کار باشند و البته این سالنامه دستمایه خوبی به منظور ارتقای فعالیت‌های ما خواهد بود.»

وی با بیان اینکه نشریه «سالنامه رشد» به نوعی راهبردی‌ترین نشریه دفتر و حاوی چکیده برخی از فعالیت‌های مهمی است که در دفتر انجام می‌شود، ادامه داد: «همکارانی که در استان‌ها نقش محوری دارند، علاوه بر کارکردهای جاری می‌توانند از این سالنامه الهام بگیرند و همچنین دیگران را نیز از یافته‌های نظری و تجربیات خود بهره‌مند کنند.»

در ادامه، محمد ناصری، مدیرکل دفتر، با تشکر از نمایندگان مجلات رشد و معاونان آموزش ابتدایی که در گردهمایی حضور داشتند، گفت: «بهانه این نشست‌ها از سال‌های گذشته، قدردانی، قدرشناسی و ادای ارادت و همچنین یادگرفتن تجربه‌های غنی بوده است که به شما و نیز به آموزش و پرورش اضافه می‌شود. امید داریم که به نحو احسن بتوانیم از این تجربیات استفاده کنیم.»

ناصری با بیان اینکه گردهمایی نمایندگان مجلات رشد در ایام ماه مبارک شعبان در حال برگزاری است، گفت: «امیدواریم در این ماه بزرگ، زمینه‌های رشد برای رشد، بیش از پیش فراهم شود و در شرایط مطلوبی وارد ماه مهمانی خداوند شویم.»

وی در بخش دیگری از سخنان خود گفت: «امسال آموزش و پرورش درگیر تدارک لوازم و عواملی بوده است که در تحول بنیادین آموزش و پرورش ضروری هستند. یکی از این عوامل تغییر نظام آموزشی است. در این میان، «سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی درسی» امسال سال بسیار پرکاری را پشت سر گذاشت. به دلیل استقرار پایه ششم ابتدایی و تغییر کتب درسی پایه دوم، تمامی دفاتر آموزش و پرورش درگیر هستند؛ اما سازمان پژوهش به دلیل اینکه رسماً متولی تأمین محتوا است، بسیار درگیر بود.»

محمد ناصری یادآور شد: «در این میان، دفتر انتشارات و تکنولوژی آموزشی به ارائه و تدوین ویژه‌نامه‌ای برای آموزگاران پایه‌های دوم و ششم ابتدایی دست زد که امیدواریم دست‌پخت دوستان و همکاران ما در این دفتر برای آموزگاران مطلوب و نتیجه‌بخش باشد و آموزگاران بتوانند از این ویژه‌نامه‌ها به نحو مطلوب استفاده کنند.» وی با اشاره به وسیع‌تر و پرجمعیت‌تر شدن خانواده کمک‌آموزشی گفت: «با اتحاد و اتفاق دو دفتر سازمان، خانواده بزرگ‌تری به نام دفتر انتشارات و تکنولوژی آموزشی تشکیل شد و در این میان اگر در بخش فنی و هنری اتفاقات خوبی رخ داد، به دلیل پیوستن همکاران ما در دفتر تکنولوژی آموزشی است. به این معنی که پیش از این در آموزش و پرورش دو دفتر قدیمی به نام «تکنولوژی آموزشی» و «انتشارات کمک‌آموزشی» داشتیم؛ یکی از دفاتر متولی تهیه، ساخت و حمایت از فیلم‌ها و نرم‌افزارهای آموزشی و نظارت بر همه اجزای آموزشی غیرمکتوب بود و بخش مکتوب آن نیز شامل انتشار مجلات رشد و سامان‌دهی منابع مکتوب می‌شد. اکنون فعالیت این دو دفتر با هم یکی شده است.»

وی در این بخش از سخنان خود عنوان کرد: «امروزه به ضرورت نگاهی در آموزش و پرورش وجود دارد که ما باید ذهن مخاطبان و فراگیرندگان خود را از محوریت یک ماده آموزشی که کتاب درسی باشد، به یک بسته آموزشی منتقل کنیم و با توجه به تلفیق دو دفتر تکنولوژی آموزشی و انتشارات کمک‌آموزشی با یکدیگر، به این نتیجه می‌رسیم که اگر مدیریت واحدی برای کتاب درسی، نرم‌افزار، فیلم آموزشی، مجله و اجزای دیگر بسته آموزشی وجود داشته باشد، کار بهتر انجام می‌گیرد.»

ناصری در بخش دیگری از سخنرانی خود، با اشاره به رنگی شدن تمام مجلات عمومی اعم از بزرگ‌سال و دانش‌آموزی، به اضافه دو مجله رشد آموزش هنر و رشد آموزش قرآن به اقتضای پیام‌هایی که دارند، توضیح داد: «سایر مجلات تخصصی هم دورنگ ارائه خواهند شد. یعنی مطالبه نمایندگان مجلات رشد که همواره تقاضا داشتند مظهر را در ظرف دیدنی‌تر و چشم‌نوازتری قرار دهیم، تحقق یافت. هرچند که قیمت انتشار کمی بالاتر می‌رود، اما به هر حال ارزش بیشتری دارد.»

وی با یادآوری این مسأله که چهار رنگ و یا دو رنگ شدن مجلات رشد، هزینه بالایی نداشته است، افزود: «مهم‌ترین مؤلفه‌ای که قیمت مجله را تعیین می‌کند، کاغذ است و قیمت کاغذ در نوسان است. متأسفانه در این میان تحریم‌های موجود قضیه کاغذ را بسیار پیچیده و سخت کرده است، اما با تمام فراز و نشیب‌ها، امسال مجلات را به صورت چهار رنگ و دو رنگ ارائه خواهند شد.»

ناصری در این بخش از سخنان خود با طرح این پرسش که: «چه امری مهم‌تر از این که پیام‌مان را در ظرفی بسیار زیبا ارائه دهیم؟» گفت: «این داستان در واقع حلقه‌ای از اتفاقاتی است که طی چند دهه گذشته رخ داده‌اند. حدود ۴۰ سال پیش مجلات در کاغذهای گاهی منتشر می‌شدند. کم‌کم یک گام به جلو برداشته شد و کاغذهای گاهی به ورق سفید تبدیل شدند و حالا نیز رنگی می‌شوند. البته همه این‌ها بهانه‌ای است برای این که پیام مورد نظر را به مخاطبان برسانیم.»

وی ادامه داد: «وقتی در هیئت تحریریه مجلات رشد محاسبه می‌کنیم و می‌بینیم که عدد چشم‌گیری از این مجلات از سوی نمایندگان و معلمان در استان‌ها منتشر می‌شود که البته این اقدام گام بسیار مهم و ارزشمندی است، زمانی که ۴۱ درصد فصل‌نامه‌ها، ۳۵ درصد علوم پایه و ۲۶ درصد مجلات بزرگ‌سالان با مشارکت فرهنگیان در استان‌ها منتشر می‌شود و زمانی که هر سال را با سال قبل مقایسه می‌کنیم، درمی‌یابیم که این کار جای شکر و

سپاس دارد.»

مدیرکل دفتر انتشارات و تکنولوژی آموزشی در ادامه این بخش از سخنان خود گفت: «مهم‌ترین بخش فرایند تولید تا توزیع همان بخشی است که نمایندگان مجلات رشد در استان‌ها انجام می‌دهند که البته جای تقدیر و تشکر دارد.»

وی با اشاره به جلسه مشترک سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی درسی با «فرهنگستان زبان و ادب فارسی» افزود: «ده روز پیش، جلسه‌ای با کارشناسان دفتر پژوهش و کارشناسان فرهنگستان زبان و ادب فارسی به بهانه ویرایش داشتیم که روح مطلب در آن جلسه این بود که بهترین راه برای پرورش تفکر و خلاقیت در دانش‌آموزان، کلاس‌های انشا و رونق بخشیدن به مطالعه است. وقتی شما زنگ رشد می‌گذارید و در فضای غیردرسی مجلات رشد را به دانش‌آموزان می‌دهید، فضای مطالعه به وجود می‌آید و توجه بیشتری به زنگ انشا می‌شود.»

محمد ناصری در پایان سخنان خود با اشاره به مطالبات نمایندگان مجلات رشد مبنی بر لزوم همکاری و تعامل بیشتر میان دفتر انتشارات و تکنولوژی آموزشی با مراکزی مانند «مرکز آموزش نیروی انسانی» گفت: «این اتفاق در دفتر انتشارات و تکنولوژی آموزشی رخ داده است و امیدواریم استمرار داشته باشد و روز به روز افزایش یابد.» پس از پایان یافتن سخنرانی مدیرکل دفتر، فیلم کوتاهی به منظور معرفی «دبستان دخترانه بهاره سلیمی» که در جشنواره بین‌المللی فیلم رشد نیز پخش شده بود، به نمایش درآمد. در این فیلم کوتاه، فعالیت‌های دبستان دخترانه بهاره سلیمی در استان خراسان جنوبی، به‌عنوان مدرسه‌ای فعال در حوزه کتاب و کتاب‌خوانی معرفی شد و بخش‌هایی از کتاب‌خانه که در کنار نمازخانه دبستان بهاره سلیمی قرار گرفته است، معرفی شد.

با پخش این فیلم در واقع پایان بخش مراسم افتتاحیه دوازدهمین گردهمایی نمایندگان مجلات رشد به پایان رسید. پس از آن و در بخش دیگری از نخستین روز گردهمایی نمایندگان مجلات رشد، مدیر دبستان بهاره سلیمی و سایر نمایندگان مجلات رشد و معاونان آموزش ابتدایی به سخنرانی پیرامون فعالیت‌های خود و آنچه که طی یک سال گذشته در استان آنان در جهت توسعه مجلات رشد رخ داده بود پرداختند و گزارشی از فعالیت‌های خود ارائه دادند.

گزارشی از سخنرانی‌های نمایندگان مجلات رشد و منتخبان استان‌ها در نخستین روز

ایده‌های نو و خلاق در استان‌ها

حمید نورشمسی

«دوازدهمین گردهمایی نمایندگان مجلات رشد استان‌های سراسر کشور» که طی روزهای دوشنبه و سه‌شنبه ۱۹ و ۲۰ تیر در سالن اجتماعات باشگاه فرهنگیان برگزار شد، با برگزاری مراسم افتتاحیه‌ای با حضور محمد ناصری، مدیرکل «دفتر انتشارات و تکنولوژی آموزشی» و معاونین دفتر، نمایندگان مجلات رشد و برخی از معاونان آموزش ابتدایی کشور آغاز به کار کرد. پس از برگزاری مراسم افتتاحیه، نمایندگان مجلات رشد توانستند در فضایی صمیمی پیشنهادات و انتقادات خود را مطرح کنند و همچنین از تجربیات و نظرات یکدیگر بهره بگیرند.

ارائه گزارشی از فعالیت نمایندگان فعال و مبتکر مجلات رشد در استان‌ها، از دیگر برنامه‌هایی بود که در این فضای صمیمی و گرم مورد توجه قرار گرفت. در این میان نمایندگان که به فعالیت‌های جدید و خلاقانه در جهت توسعه توزیع مجلات رشد دست زده بودند، پیرامون طرح‌ها و برنامه‌های خود سخن گفتند و مسئولان و سایر نمایندگان مجلات رشد را در جریان فعالیت‌ها و برنامه‌های اجرایی خود در سطح دانش‌آموزان و فرهنگیان گذاشتند.

هنوز قلب‌هایی برای کتاب می‌تپد

در بخش نخست نشست تبادل اطلاعات و نظرات نمایندگان مجلات رشد که پیش از ظهر روز دوشنبه ۱۹ تیر در سالن اجتماعات باشگاه فرهنگیان برگزار شد، خانم ابراهیمی دلاور، مدیر دبستان «بهاره سلیمی»، فعالیت‌ها و برنامه‌های این دبستان در استان خراسان جنوبی را بیان کرد و درباره چگونگی تبدیل شدن این دبستان به یک دبستان نمونه در حوزه ترویج کتاب و کتاب‌خوانی و ارائه رایگان مجلات رشد به دانش‌آموزان و خانواده‌ها، سخنرانی کرد. همچنین نحوه فعالیت کتابخانه دبستان را در کنار نمازخانه آن شرح داد. مدیر دبستان بهاره سلیمی در سخنان خود گفت: «از کتاب‌فروشی پرسیدند وضع کسب و کارت چگونه است؟ گفت: بسیار بد، چون آن‌هایی که پول دارند، کمتر اهل مطالعه هستند و آن‌هایی که مشتاق به مطالعه هستند، پول ندارند.» کتاب و مطالعه چه نقشی در زندگی انسان دارد؟ برای همه افشار باید اندیشید و خوراک تهیه کرد! شاید هنوز قلب‌هایی برای کتاب می‌تپند. امروز دغدغه‌ها زیاده‌اند. سفره‌های رنگینی در برابر کتاب پهن شده‌اند که تالووی ظاهری آن‌ها دست دراز کردن به کتاب را گاه به فراموشی هدایت می‌کند.

مدرسه‌ای با هشت هزار کتاب در کتابخانه

امروز کتابخانه دبستان بهاره سلیمی با بیش از هشت هزار جلد کتاب که تمامی آن‌ها نو و از طرف «شورای کتاب» کارشناسی شده هستند، در حال فعالیت است. کتابخانه دبستان ما به این شیوه اداره می‌شود که جدیدترین و تازه‌ترین کتاب‌های منتشر شده برای سه گروه دانش‌آموزان، کارکنان و اولیا را ارائه می‌دهد. همچنین برای مادرانی که دارای سطح سواد پایینی هستند، کتاب‌های خاصی دارد و برای تعدادی از مادران که باسواد نیستند، کلاس‌های سوادآموزی برگزار می‌کند.

مورد دیگری که از موفقیت‌های دبستان بهاره سلیمی به‌شمار می‌آید، تشکیل تیم رشد است. این تیم برای تهیه مجلات رشد، ارتباط با دفتر مجلات رشد، یافتن راه‌های کار با این مجلات و... تشکیل شده است. علاوه بر این، سه سال است که کارگاه پژوهش و نویسندگی در دبستان ما تشکیل می‌شود و تاکنون تمامی دانش‌آموزان ما از پایه اول تا پنجم ابتدایی در این کارگاه‌ها شرکت کرده‌اند. امروز اگر ۳۶۲ دانش‌آموز داریم، ۳۶۲ عضو کتابخانه نیز داریم. دانش‌آموزانی که در این مدرسه درس می‌خوانند، حتماً باید عضو کتابخانه شوند، کارنامه کتاب‌خوانی و مطالعه بگیرند و نمره کارگاه نویسندگی و پژوهش داشته باشند. البته نمره را در سطح کمی نمی‌بینیم، بلکه سطح دانش‌آموزان را از نظر کیفی ارزیابی می‌کنیم.

تیم رشد برای کودکانی که کمتر مطالعه داشته و یا موضوعاتی را انتخاب کرده که چندان جالب نبوده‌اند، برنامه‌ریزی می‌کند. شوق و اشتیاقی که در دانش‌آموزان نسبت به امر کتاب و کتاب‌خوانی ایجاد شده، شوقی است که معلمان ایجاد کرده‌اند. البته نگاه ویژه رشد و دست‌اندرکارانی که ما را در این زمینه حمایت کرده و به سمت ما آمده‌اند نیز در این زمینه اثرگذار بوده است و این اقدامات بسیار قابل تقدیر است.

سال گذشته موفق شدیم برخی از مجلات رشد را به‌صورت امانت به مادران بدهیم و پس از آن نیز کارگاهی با حضور مادران برگزار کردیم. در روزهای ثبت‌نام سال تحصیلی بعد، بسیاری از مادران به سراغ ما آمدند و گفتند اسم ما را در فهرست کارگاه مجلات رشد بنویسید. ما می‌خواهیم در این کارگاه شرکت کنیم. در کتابخانه دبستان بهاره سلیمی به روی تمامی مادران باز است. در این دبستان به تعداد معلمان مجلات رشد تهیه می‌شود و برای والدین نیز ۱۰ جلد مجله رشد در نظر می‌گیریم. در این میان دانشجویانی که توانایی تهیه کتاب‌ها و مجلات رشد را ندارند، به کتابخانه می‌آیند و از امکانات ما استفاده می‌کنند. ما این کتابخانه را به‌عنوان مرکزی در نیشابور ایجاد کرده‌ایم تا علاوه بر دانش‌آموزان، معلمان و والدین، دانشجویان نیز از آن بهره بگیرند.

استادان مجلات رشد را مهمان دبستان بهاره سلیمی می‌کنیم

فعالیتی که برای سال آینده در نظر گرفته‌ایم، دعوت از استادانی است که در مجلات رشد کار کرده‌اند. هرچند که دانش‌آموزان دبستان ما در کارگاه‌های آموزشی شرکت کرده‌اند، اما به هر حال باید توانایی نویسندگی را از استادان و صاحب‌نظران این حوزه فراگیرند. ما در تلاش هستیم که در این دبستان، کارگاه آموزشی نویسندگی با ساختار علمی داشته باشیم. شاید در شهرستان نیشابور به این دلیل که مهد تمدن است، ظرفیت‌های قوی وجود داشته باشد، اما به تجربه ثابت شده است که باید از تجربیات بیشتری بهره گرفت و برای این کودکان که مانند لوح سفیدی هستند، بهترین برنامه‌ها را پیش‌بینی و اجرا کرد.

همچنین ما در دبستان‌مان زنگ انشا را بسیار جدی گرفته‌ایم. در این میان، دل‌نوشته‌های دانش‌آموزان دبستان

بهاره سلیمی موجب شد نویسندگانی چون، **هوشنگ مرادی کرمانی** و **مصطفی رحماندوست** به مدرسه ما بیایند. آنان باورشان نشده بود که این دل‌نوشته‌ها از طرف دانش‌آموزان دبستان بهاره سلیمی نوشته شده‌اند. معتقد بودند که دانش‌آموزان این دبستان به معنای واقعی مطالعه می‌کنند و برای نویسندگی آن‌ها، برنامه‌های خوبی تدوین شده است. پس می‌شود در یک مدرسه دولتی هم روی مطالعه بچه‌ها کار کرد.

در پایان درخواست دارم که مجلات رشد نیز مانند کتاب‌های درسی تلقی شوند. اگر مدیر و معلمان احساس می‌کنند که دانش‌آموزان دوست دارند این مجلات را بخوانند اما نمی‌توانند هزینه آن را بدهند، کاری انجام دهند تا امکان مطالعه مجلات رشد برای آنان فراهم شود. امیدوارم در برنامه جدید آموزش و پرورش، مجلات رشد هم دیده شوند و همه به این نتیجه برسند که مجلات رشد نیز مانند کتاب‌های درسی لازم‌اند و باید برای بچه‌ها تهیه شوند.»

با پایان یافتن سخنان مدیر دبستان بهاره سلیمی، **محمد ناصری**، مدیرکل دفتر انتشارات و تکنولوژی آموزشی مطالبی کوتاه پیرامون اهمیت کتاب و کتاب‌خوانی ارائه کرد و گفت: «بخش کتاب، کتابخانه و تجهیز کتابخانه را که جزو مهم‌ترین وظایف تکنولوژی است، از سایر فعالیت‌ها جدا کرده‌ام؛ به این دلیل که احساس می‌کنم کتاب و کتاب‌خوانی بسیار اهمیت دارد. لازم است به این موضوع به‌طور ویژه‌ای نگاه شود و اقدامات لازم برای گسترش کتاب و کتاب‌خوانی و تجهیز کتابخانه‌ها صورت گیرد.

مسئولیت تأمین کتاب‌های آموزشی و مجلات رشد، مسئولیت بسیار سنگینی است که امروزه به دست خانم ابراهیمی، مدیر دبستان بهاره سلیمی و سایر معاونان آموزشی در سراسر کشور در حال انجام است. به نظر بنده، هنگامی که خانم‌ها در کاری مشارکت داشته باشند، دقت نظر و همه مسائل انسانی و عاطفی در کنار صبر و حوصله به کار گرفته خواهند شد.

بحث نمازخانه در کنار کتابخانه و ایجاد زمینه برای مشارکت خیرین مدرسه‌ساز به منظور ساخت کتابخانه و تجهیز کتابخانه‌ها نیز بحث مهمی است که در دبستان بهاره سلیمی دنبال شده و لازم است که این بحث در سایر مدارس کشور نیز مورد توجه قرار گیرد. در این میان اجباری برای خرید مجلات رشد از سوی دانش‌آموزان و خانواده‌ها نداریم، به این دلیل که مجلات رشد باید مجلاتی لذت‌بخش و خواندنی برای دانش‌آموزان و خانواده‌ها باشند و دانش‌آموزان نه تنها در طول سال تحصیلی، بلکه لازم است که در اوقات فراغت خود نیز این مجلات را بخوانند و از مطالب آن‌ها لذت ببرند. ما باید اوقات دانش‌آموزان را با مطالعه غیردرسی غنی کنیم. البته سیاست آموزش و پرورش نیز این است که نه مواد آموزشی، فقط کتاب درسی است، نه معلم فقط آموزش دهنده است و نه محیط آموزشی فقط کلاس درس است.

آموزش و پرورش بیشتر از آنچه که هم‌اکنون برای مجلات رشد می‌پردازد، نمی‌تواند هزینه کند و به همین دلیل نیز نباید به دنبال رایگان کردن محصولات فرهنگی و آموزشی باشیم. بلکه باید به دنبال افرادی باشیم که می‌توانند با بضاعت خود شرایطی را ایجاد کنند که با هزینه‌های شخصی، مجلات رشد را به صورت رایگان در اختیار دانش‌آموزان قرار دهند.»

پس از سخنرانی محمد ناصری، **محمدولی وحدانی**، نماینده استان خراسان شمالی، به ارائه گزارشی از فعالیت‌های انجام شده در این استان در جهت توسعه فرهنگ کتاب و کتاب‌خوانی و توزیع مجلات رشد پرداخت. او درباره نحوه پوشش دهی به مناطق محروم استان خراسان شمالی گفت: «ما می‌دانیم که برای تهیه و انتشار مطالب

مجلات رشد زحمات فراوانی کشیده می‌شود. یکی از مدارس اسفرااین مجلات رشد را صحافی و به‌عنوان منبع آموزشی نگهداری می‌کند تا در صورت لزوم به‌عنوان یک منبع مفید و غنی در اختیار دانش‌آموزان قرار گیرد. این اقدام ارزشمندی است که در جهت ترویج مجلات رشد مؤثر خواهد بود.»

مجلات رشد باید به همه مناطق محروم برسند

«اکنون که معاونان آموزشی استان‌ها نیز در گردهمایی نمایندگان مجلات رشد حضور دارند، لازم است به این نکته توجه داشته باشند که برای گسترش مطالعه و جذب دانش‌آموزان به مجلات رشد، می‌توانند از فصل تابستان که فصل اوقات فراغت دانش‌آموزان است، بهره بگیرند و مجلات رشد یک‌سال تحصیلی را به دانش‌آموزانی که در طول سال تحصیلی امکان مطالعه مجلات رشد را نداشته‌اند، ارائه کنند. می‌توانند این مجلات را به‌صورت امانت در اختیار دانش‌آموزان قرار دهند.

موردی که در استان ما اتفاق افتاده این است که مجلات رشد مناطق محروم را کاملاً پوشش داده‌اند. برخی از همکاران به ما مراجعه کردند و گفتند دانش‌آموزان ما تا به حال مجلات رشد را ندیده‌اند. ما برای مقابله با این مشکل و برای اینکه دانش‌آموزان مناطق محروم نیز به مجلات رشد دسترسی داشته باشند، صددرصد مناطق روستایی استان خود را تحت پوشش مجلات رشد قرار دادیم. این اقدام بسیار مؤثر بود و توزیع این مجلات در مناطق محروم که دانش‌آموزان به دلیل کمبود امکانات کمتر در جمع حاضر می‌شوند و اعتماد به نفس لازم را ندارند، بسیار اثر گذاشت.

همکارانی که بالای ۲۰ سال سنوات خدمتی دارند، کمتر به مجلات رشد توجه دارند و این مجلات را نمی‌خوانند. اما معلمان کم‌تجربه مناطق محروم که هم وقت بیشتر و هم علاقه به مطالعه مجلات رشد دارند، از این مجلات استقبال بیشتری می‌کنند. در مجموع ضروری است که مجلات رشد در اختیار تمامی معلمان در مناطق محروم قرار گیرند.»

نظام جدید تألیف کتب درسی

در این نشست، فریبا کیا، مدیر طرح سامان‌دهی منابع آموزشی و تربیتی دفتر، با اشاره به سند تحول بنیادین آموزش و پرورش و اجرای نظام آموزشی جدید از سال آینده، پیرامون کتاب‌های جدیدالتألیف پایه‌های دوم و ششم ابتدایی و اقداماتی که از سوی دفتر برای تأمین منابع درسی این پایه‌های تحصیلی صورت گرفته است، سخنرانی کرد و گفت: «براساس سند تحول بنیادین آموزش و پرورش، از سال تحصیلی آینده پایه ششم به دوره ابتدایی افزوده خواهد شد و نظام آموزشی ۳-۳-۶ اجرایی خواهد شد. بر این اساس، علاوه بر تألیف کتاب‌های جدید برای پایه ششم، کتاب‌های پایه دوم ابتدایی نیز تغییر کرده‌اند. به عبارت دیگر، این دو پایه به‌عنوان دو پایه دارای محتوای جدید به نظام آموزشی وزارت آموزش و پرورش اضافه می‌شوند.»

معرفی ۷۰۰ عنوان کتاب کمک‌آموزشی به مدارس

دفتر انتشارات و تکنولوژی آموزشی، امسال در راستای تغییر نظام آموزشی و سند تحول بنیادین آموزش و پرورش، براساس دو عنوان «تفکر و خلاقیت» و «فناوری» بیش از ۷۰۰ عنوان کتاب کمک‌آموزشی مرتبط با پایه‌های دوم و

ششم ابتدایی را انتخاب کرده و چکیده آن‌ها را در دو جلد با عنوان «کتاب‌نامه رشد پایه دوم» و «کتاب‌نامه رشد پایه ششم» آماده ساخت است. سایر کتاب‌نامه‌ها طبق معمول هر سال منتشر می‌شوند و در اختیار مدارس قرار می‌گیرند.

هر نوع کتاب آموزشی برای انتخاب باید از منابع استاندارد و مجازی باشد که سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی تعیین می‌کند. آموزش و پرورش احساس کرده است که بعضی از تولیدات، تحقق اهداف عالی نظام آموزش و پرورش را دچار مشکل می‌کنند و به آن‌ها لطمه می‌زنند.

کتاب‌های کمک‌آموزشی که از سوی سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی معرفی می‌کنیم، مکمل کتاب‌های درسی و همراه کتاب‌های درسی هستند. طرح سامان‌بخشی کتاب‌های آموزشی و کمک‌آموزشی هم کمک خواهد کرد که کتاب‌ها به سمت برنامه درسی بروند. تاکنون با توجه به کارگاه‌هایی که داشته‌ایم، توانستیم طی ۱۳ سال گذشته، ۵۰ درصد از نشر کشور را هم‌سو با برنامه درسی ملی پیش ببریم.»

قدمی کوتاه برای طی کردن راهی بلند

ظاهر حمیدی، معاون آموزش ابتدایی استان خراسان جنوبی از دیگر سخنرانان نخستین روز گردهمایی نمایندگان مجلات رشد بود. وی با اشاره به اقدامات این استان در راستای توسعه و ترویج مجلات رشد در میان دانش‌آموزان و فرهنگیان، گزارشی درباره فعالیت‌های این استان به‌ویژه در مناطق محروم ارائه کرد و گفت: «۱۸ اردیبهشت سال ۱۳۹۱، خراسان جنوبی میزبان مهمانان ارجمندی بود و میزبان مدیرکل، معاونان و سردبیران مجلات رشد بودیم. از حضور این بزرگواران در خراسان جنوبی بسیار سپاس‌گزاریم. سرزمین ما از دیرباز مهد علم، اندیشه و فرهنگ بوده و مردان و زنان بزرگی را در عرصه‌های گوناگون، نه تنها به کشور که به دنیا معرفی کرده است؛ سرزمینی که نقطه‌نقطه آن تشنهٔ ایثار و از خودگذشتگی است. حضور بزرگواران در استان‌ها فرصت مغتنمی است که همکاران ما از نزدیک از نقطه‌نظرات و دیدگاه‌های ارزشمند آنان آگاه شوند.

برگزاری گردهمایی‌ها و جلسات متعدد با نمایندگان مجلات رشد و معاونان آموزشی از مواردی بود که به ما کمک کرد، آزمون‌های حضوری، پیک‌های بهاری و نمایشگاه‌های متعددی را در استان پیگیری کنیم. همچنین همکاران ما در مدارس استان فعالیت‌های خودجوشی را در این حوزه انجام دادند. ما تاکنون تمامی مجلات رشد را جمع‌آوری و برای هر ۳۰ عنوان مجله رشد نمودارهای مقایسه‌ای اشتراک تهیه کرده‌ایم. البته مجلات رشد را به‌صورت رایگان در اختیار مناطق محروم قرار می‌دهیم و امید داریم که همانند گذشته با استمرار فعالیت‌ها، شاهد تحقق اهداف نظام تعلیم و تربیت باشیم.»

ساعات درسی خلاقیت در خراسان رضوی

در بخش دیگری از نشست، **پگاه احراری**، معاون آموزشگاه جوانه ناحیه ۷ استان خراسان رضوی، به ارائه گزارشی درباره فعالیت‌های مدرسه‌ای در استان خراسان رضوی پرداخت و درباره اقدامات خود در جهت توسعه و ترویج مجلات رشد در میان دانش‌آموزان و خانواده‌ها گفت: «۱۰ سال است که در زمینه آموزش تفکر خلاق به معلمان و دانش‌آموزان کار می‌کنم و در کلاس‌های آموزش ضمن خدمت، آموزش روش‌های خلاق و تفکر خلاق را بر عهده دارم. ما در مدرسه چهار سال است که به‌صورت مدون یک ساعت درسی با عنوان «آموزش خلاقیت»

برای تمام دانش‌آموزان داریم. مدرسه ما حدود ۱۰۰۰ دانش‌آموز و شش شعبه دارد که همه تحت پوشش مجلات رشد هستند و مجلات رشد در اختیار تمام همکاران قرار می‌گیرد.

بعد از اضافه شدن ساعت درسی «خلاقیت» به برنامه درسی مدرسه که نظام‌مند است، پیش‌آزمون دارد و معلمان مخصوص این درس نیز در مدرسه حضور دارند، تکنیک‌های آموزشی به دانش‌آموزان ارائه می‌شود و در نهایت به آن‌ها کارنامه خلاقیت داده می‌شود. در اکثر جلساتی که در مدارس برگزار می‌کنیم، تلاش داریم از تکنیک‌های خلاقیت که در کلاس‌های درسی آموزش داده می‌شوند نیز استفاده کنیم. برای مثال اگر قرار است در جلسات شورای آموزگاران موردی بررسی شود و یا پیشنهادی ارائه شود، تکنیک‌های خود را مطرح کنیم و براساس این تکنیک‌ها به طرح‌های جدید می‌پردازیم.

جشنواره «بشقاب رشد» به شکلی که در مدرسه ما اجرا می‌شود، تاکنون در هیچ استان دیگری اجرا نشده است. البته همکاران در سایر استان‌ها به‌طور قطع شکل‌های دیگر آن را اجرا کرده‌اند. طرح ما بر این اساس است که بچه‌ها صرفاً مجلات رشد را بخوانند و احساس کنند که کاربرد دارند و باید آن‌ها را نگه دارند. گاهی مشاهده می‌کنیم که ارتباط دانش‌آموزان با مجلات رشد تنها به قیچی کردن عکس‌های آن‌ها محدود است. ما خواستیم با برگزاری جشنواره «بشقاب رشد» به بچه‌ها انگیزه بدهیم که این مجلات را نگه دارند و بدانند که این مجلات کاربردی علاوه بر خواندن دارند.

پشت جلد مجلات رشد به آموزش پخت یک غذای ساده اختصاص دارد و شماره‌های امسال همه پخت شیرینی بود. ما برای مدرسه خودمان که یک مدرسه پسرانه است، برگزاری جشنواره «بشقاب رشد» را پیشنهاد کردیم. بنا شد که به بچه‌ها اطلاع دهیم، روز ۱۹ اسفند سال ۱۳۹۰ که یک روز تعطیل بود، جشنواره‌ای به نام «بشقاب رشد» داشته باشیم. بچه‌ها از شیرینی‌هایی که در مجلات رشد طرز تهیه آن‌ها آمده است، یکی را انتخاب کنند، بپزند، تزئین کنند و به جشنواره بیاورند و هنگامی هم که به همراه خانواده خود به این جشنواره می‌آیند، مجله‌ای را که دستور پخت شیرینی مورد نظر در آن است، بیاورند.

برای برگزاری این جشنواره، در تمامی هفته‌های آذرماه جلسه داشتیم و بر این اساس، فرم‌هایی را برای ثبت‌نام بچه‌ها تهیه کردیم. بچه‌ها ثبت‌نام می‌کردند و با پر کردن این فرم‌ها اطلاع می‌دادند که از میان شیرینی‌های مجلات رشد، کدام شیرینی را انتخاب و با کمک خانواده خود تهیه می‌کنند. البته علاوه بر دانش‌آموزان شرکت‌کننده، سایر دانش‌آموزان مدرسه نیز آمدند. برای هر دانش‌آموزی که به جشنواره آمده بود، جایزه‌ای در نظر گرفتیم و تا هیچ دانش‌آموزی دست خالی بیرون نرود.

فرستادن دانش‌آموزان پسر به آشپزخانه و درست کردن شیرینی به همراه خانواده، نیازمند انگیزه‌های خاصی بود. لذا در تمام مدت با تراکت‌ها و تبلیغاتی که در سطح مدرسه داشتیم، تلاش کردیم بچه‌ها را تشویق کنیم که در این جشنواره‌ها شرکت کنند. سعی کردیم هیچ دو تراکتی را شبیه هم نصب نکنیم و مرتب آن‌ها را عوض می‌کردیم. در روز جشنواره دانش‌آموزان با خانواده‌هایشان به مدرسه آمدند. شماره هر دانش‌آموز روی شیرینی او نصب می‌شد و داوران در اتاقی دیگر شیرینی‌ها را تست می‌کردند و امتیاز می‌دادند. در پایان، تندیس را که خودمان تهیه کرده بودیم و به شکل بشقاب بود، به ۱۰ نفر هدیه دادیم و در کنار آن برای تمامی دانش‌آموزان تقدیرنامه تهیه کردیم.

در برگزاری این جشنواره، خانواده‌ها همه اعتقاد داشتند که برای فرزند ما مهم نبود که جایزه بگیرد، بلکه شب

جشنواره به او و به ما خیلی خوش گذشت. طرحی که برای سال آینده در نظر گرفته‌ایم، طرحی زمان‌بر است و به همین دلیل کار را از تیرماه ۱۳۹۱ شروع کرده‌ایم. موضوع دوره بعدی این جشنواره عکاسی و فیلم‌سازی مستند است. امیدواریم نتیجه آن را در گردهمایی سال آینده ارائه کنیم.»

دانش‌آموزان روستایی تشنه مجلات رشد هستند

سید جواد سالاری، نماینده مجلات رشد در استان خراسان رضوی، سخنران دیگر این جلسه بود که با اشاره به تحت پوشش مجلات رشد نبودن دانش‌آموزان در مناطق محروم و مناطق روستایی و عشایری این استان، درباره اقدامات انجام شده در این زمینه گفت: «نرسیدن مجلات رشد به دست دانش‌آموزان در مناطق محروم و دانش‌آموزان روستایی و عشایری، دغدغه‌ای بود که همواره در خراسان رضوی با آن روبه‌رو بوده‌ایم. در این راستا به منظور برگزاری جشنواره «رشد برای رشد» برنامه‌ریزی کردیم و بیش از ۵۰ درصد دانش‌آموزان روستایی و عشایری را تحت پوشش و توسعه کمی و کیفی مجلات رشد قرار دادیم. البته همواره این دغدغه را داشته‌ایم که مجلات رشد در نقاط محروم هم به دست دانش‌آموزانی برسد که توانایی مالی ندارند.

بر اساس آسیب‌شناسی که در کمیته تخصصی آموزش استان انجام شد و با توجه به نظرات بسیار خوبی که همکاران ما در استان داشتند، موفق شدیم دستورالعمل جشنواره «رشد برای رشد» را برای دانش‌آموزان ابتدایی مصوب و به استان ابلاغ کنیم. نحوه اجرای جشنواره به این صورت بود که مخاطب آن دانش‌آموزانی بودند که مجلات رشد را دریافت می‌کردند. البته در راستای تقویت تفکر خلاق، پژوهش محور کردن یادگیری دانش‌آموزان و آموزش مهارت‌های زندگی که مدنظر طرح تحول بنیادین آموزش و پرورش است، تمامی همکاران ما از مرحله اول به خوبی استقبال کردند. در مرحله اول، مجلات رشد در مناطق مرزی به صورت رایگان توزیع شد و زمینه آن در استان فراهم شد که حتی دانش‌آموزان مرزی ما نیز در این جشنواره شرکت کنند. ما در این جشنواره از محتوای مجلات رشد بهره گرفتیم.

در جشنواره «رشد برای رشد» ما نکات تربیتی را انتخاب و در تابلو اعلانات مدرسه نصب می‌کردیم و دست‌ساخته‌های دانش‌آموزان را در نمایشگاه به نمایش می‌گذاشتیم. همچنین بخش روان‌خوانی جشنواره را با موضوعات و مطالب متنوع برای دانش‌آموزان برگزار کردیم که با استقبال از سوی خانواده‌ها روبه‌رو شد. در این جشنواره ۲۵۰ مقاله دریافت شد که ۴۱ مقاله به عنوان مقالات برتر شناخته شدند.»

مجلات رشد به مجله دیواری تبدیل شوند

سالاری در بخش دیگری از سخنان خود به ارائه پیشنهادات و راهکارهایی به منظور توسعه و گسترش هرچه بیشتر مجلات رشد در میان دانش‌آموزان، خانواده‌ها و فرهنگیان پرداخت و گفت: «تبدیل مجلات رشد به مجلات دیواری اقدام خوبی است که می‌تواند از سوی دفتر دنبال شود. دفتر می‌تواند علاوه بر مجلاتی که در اختیار دانش‌آموزان قرار می‌دهد، یک روزنامه دیواری نیز تهیه کند؛ یک روزنامه دیواری که در آن اطلاع‌رسانی نیز وجود داشته باشد و گلچینی از مطالب مجلات رشد در قالب روزنامه دیواری تهیه و به استان‌ها ارسال شود تا امکان دسترسی به این مجلات برای همه ایجاد شود و دانش‌آموزانی که مخاطبان رشد نیستند، از این طریق جذب شوند. پیشنهاد دیگر اینکه برخی از دانش‌آموزان مدارس راهنمایی و متوسطه به عنوان «همیار کتابدار رشد» انتخاب

شوند و به‌عنوان نمایندگان ما در مدارس به توسعه و ترویج مجلات رشد کمک کند. در دوره‌های راهنمایی و متوسطه، مجلات رشد مخاطبان محدودی دارند. البته زمانی که بررسی می‌کنیم، می‌بینیم که بیشتر دانش‌آموزان دختر مخاطب قرار گرفته‌اند و دانش‌آموزان پسر کمتر دیده شده‌اند. فعالیت‌های ویژه دانش‌آموزان پسر در مجلات رشد، معمولاً محدودتر هستند و به جرئت می‌توانیم بگوییم که ۹۸ درصد دانش‌آموزان دختر دوره ابتدایی و حتی همکاران خواهر مشارکت دارند. بنابراین باید به دنبال راهکارهای جدید در این زمینه برویم.

ارتباط سردبیران و نمایندگان مجلات رشد با دانش‌آموزان دیگر کشورها نیز از اهمیت بالایی برخوردار است. به این معنی که علاوه بر دانش‌آموزان خودمان در استان‌های سراسر کشور، به انتقال مفاهیم برای دانش‌آموزان سایر کشورها پردازیم. برگزاری مسابقه پیامکی نیز می‌تواند در توسعه و ترویج مجلات رشد بسیار مؤثر باشد. البته می‌توانیم در مجلات رشد، مسابقه پیامکی داشته باشیم تا دانش‌آموزان با دریافت هر مجله رشد بتوانند عضو آن شوند و وقتی در مسابقه پیامکی یکی از مجلات شرکت می‌کنند، نام آنان در شماره‌های بعدی مجله به چاپ برسد که این امر هم مؤثر خواهد بود.

همچنین، می‌توانیم هزینه مجلات رشد را کمی افزایش دهیم و این درآمد را خرج تبلیغ مجلات رشد در صداوسیما کنیم تا اولیای دانش‌آموزان در مورد مجلات رشد توجه شوند. اگر اولیا توجه شوند، در جذب دانش‌آموزان به استفاده از مجلات رشد بسیار مؤثر خواهد بود.

توزیع مجلات رشد بین مسئولان اداره کل و ادارات به‌صورت رایگان نیز بسیار مؤثر خواهد بود. یکی از ابتکار عمل‌های استان خراسان رضوی این بوده است که مجلات رشد را در مناطق محروم به‌صورت رایگان توزیع کرده و لازم است که در سایر استان‌ها نیز اجرا شود.»

ضرورت تقویت رابطه نمایندگان مجلات رشد در استان‌ها با مدارس

شاملو، از دیگر سخنرانان حاضر در این جلسه بود که به ارائه مطالبی پیرامون وضعیت توزیع مجلات رشد در استان خود پرداخت و با ارائه گزارشی از فعالیت‌های انجام شده در این استان گفت: «همکاران ما در استان‌ها فعالیت‌های آموزشی و تربیتی متنوعی را پیگیری می‌کنند و یکی از وظایفی که بر عهده دارند، توزیع مجلات رشد است. البته طی چند سال اخیر تعامل‌شان با دفتر انتشارات و تکنولوژی آموزشی تا حدی بوده که با توجه به کاهش تعداد دانش‌آموزان، با افزایش درخواست برای دریافت مجلات رشد روبه‌رو بوده‌ایم. در واقع از زمانی که معاونان آموزشی در استان‌ها این همکاری را بیشتر کرده‌اند، آمار نیز بیشتر شده است.

در این میان دو خواسته برای سال تحصیلی جدید داریم: اول اینکه از ابتدای سال تحصیلی، به دانش‌آموزان بسته‌های آموزشی ارائه خواهد شد. در این بسته‌ها دو عنوان مجله برای پایه‌های دوم و ششم ابتدایی در نظر گرفته شده است که دفتر انتشارات و تکنولوژی آموزشی رسماً برای توزیع این مجلات اقدام نمی‌کند و دفتر چاپ و توزیع آن‌ها را توزیع می‌کند. اما اینکه در استان‌ها رصد شود و مطمئن شویم به دست دبیران می‌رسد، از اهمیت بالایی برخوردار است و به سازمان کمک می‌کند تا دریابد نکات مورد نظرش محقق شده‌اند یا خیر.

نکته دوم این که مصوبه ۸۲۸ شورای عالی آموزش و پرورش در خصوص مواد آموزشی و رسانه‌های آموزشی و تربیتی قرار است در مدارس اجرایی شود. به این منظور لازم است که نقش نمایندگان ما کمی پررنگ‌تر شود و این نمایندگان باید رصد داشته باشند و بدانند که این بخشنامه تا چه حد در مدارس اجرا می‌شوند.

این دو فعالیت به فعالیت‌های نمایندگان اضافه می‌شود. در این صورت نمایندگان نشریات رشد به نمایندگان نشریات رشد و کتاب‌های کمک‌آموزشی تبدیل می‌شوند و در حقیقت کمک‌رسان سازمان در توزیع بسته آموزشی خواهند بود و باید ببینند که چگونه توزیع می‌شود. البته در همه استان‌ها این فعالیت‌ها وجود دارند. تعاملی که نمایندگان استان‌ها با ما دارند، موجب افزایش شمارگان مجلات رشد شده است. در برنامه سال ۱۳۹۱ دفتر انتشارات و تکنولوژی آموزشی، تعامل با استان‌ها بیشتر خواهد شد.»

تجهیز کتابخانه‌های کلاسی به مجلات رشد

در بخش دوم نشست ارائه نظرات و پیشنهادات نمایندگان مجلات رشد که بعد از ظهر روز دوشنبه ۱۹ تیر از ساعت ۱۴ تا ۱۶ برگزار شد، **راحمه رجایی**، معاون آموزش ابتدایی استان مرکزی به ارائه گزارشی از فعالیت‌های استان مرکزی و ایده‌ها و روش‌های خلاق در فرهنگ‌سازی مجلات رشد پرداخت و گفت: «سال گذشته وقتی در جلسه مجلات رشد شرکت کردم و از انتظاراتی که از ما دارند، باخبر شدم، احساس کردم که توانمندی استان ما بیشتر از این‌هاست و باید در این حوزه بیشتر تلاش داشته باشیم و نتایج بهتری دریافت کنیم.

در اولین گام همایش‌ها و جلساتی را در جهت اطلاع‌رسانی، فرهنگ‌سازی و ارتقای سطح رؤسا، معلمان و دانش‌آموزان در سطح استان مرکزی برگزار کردیم. مجمع عمومی گروه‌های آموزش ابتدایی را تشکیل دادیم، برای مدیران مجتمع‌ها به صورت ویژه، همایشی را برگزار کردیم، برای کارشناسان آموزشی و نمایندگان مجلات رشد جلسه‌ای داشتیم و هماهنگی بسیار نزدیکی هم با معاون آموزش متوسطه انجام دادیم و حوزه معاون متوسطه نیز این موضوع را در دستور کار خود قرار داد. همچنین جلسات متعددی با کارشناسان مناطق و مدیران مدارس در منطقه داشتیم.

تجهیز کتابخانه‌های کلاسی به مجلات رشد از جمله طرح‌های ما در زمینه افزایش میزان مطالعه، تقویت خودآموزی و دانش‌افزایی علمی دانش‌آموزان بود. به این منظور بخشنامه‌ای به مدارس فرستادیم و به آنان اجازه دادیم که مجلات رشد را از طریق سرانۀ دانش‌آموزی بخرند و کتابخانه‌های خود را تجهیز کنند. رشدهای تخصصی را نیز برای معلمان خود خریداری و در کتابخانه مدارس بایگانی کنند.

کار دیگری که در استان مرکزی انجام شد، امضای تفاهم‌نامه با مناطق بود که چهار بند از این تفاهم‌نامه به مجلات رشد اختصاص دارد. براساس این تفاهم‌نامه مناطق، متعهد شدند که تمامی تلاش خود را در جهت فرهنگ‌سازی و جذب دانش‌آموزان به مطالعه هرچه بیشتر مجلات رشد انجام دهند و در این میان، مسابقاتی نیز برای دانش‌آموزان و معلمان برگزار شد.

برگزاری مسابقات علمی معلمان از دیگر فعالیت‌های ما بود. ما مجلات رشد را به‌عنوان یکی از منابع اصلی در دستور کار خود قرار دادیم و کوشیدیم که معلمان در این مسابقات بیشتر کار فرهنگی انجام دهند. در نمایشگاه هوشمندسازی و کتاب کودک و نوجوان نیز، مجلات رشد را به منظور آشنایی بیشتر معلمان و دانش‌آموزان به نمایش گذاشتیم. همچنین، با توجه به معرفی کتاب‌های مورد تأیید سازمان پژوهش در پایان کتاب‌های درسی دانش‌آموزان، نمایشگاهی را در سطح استان برگزار کردیم و در این نمایشگاه علاوه بر عرضه کتاب‌های درسی، مجلات رشد را نیز به نمایش گذاشتیم.

خرید و توزیع مجلات رشد در مناطق محروم، از دیگر فعالیت‌های ما در استان مرکزی است. از آنجا که

دانش‌آموزان در مناطق محروم قدرت خرید مجلات رشد را ندارند، طرحی را تدوین و در شورای آموزش و پرورش به تصویب رساندیم که در سال گذشته، حدود ۱۵ میلیون و ۵۰۰ هزار تومان به آن اختصاص دادیم. در سال جاری نیز پرداخت ۲۳ میلیون تومان را برای فیلم و مجلات رشد تصویب کرده‌ایم. مجلات رشد در مدارس مناطق محروم به صورت رایگان توزیع می‌شوند. طرح مذکور در سال آتی نیز ادامه خواهد داشت.»

لزوم توجه بیشتر به پیک‌های دانش‌آموزی

«یکی از گام‌هایی که لازم است در دوره‌های راهنمایی و متوسطه بیشتر روی آن فکر شود تا استقبال بیشتری از مجلات رشد صورت گیرد، توجه به پیک‌های دانش‌آموزی است. بر این اساس، تبلیغات مجلات رشد را پشت پیک‌های دانش‌آموزی که میان دانش‌آموزان راهنمایی و متوسطه توزیع شد، قرار دادیم. همچنین، ارسال مقالات و آثار دانش‌آموزان و معلمان به دفتر انتشارات از دیگر فعالیت‌های ما بود. بر این اساس، برای معلمان و دانش‌آموزانی که اهل تحقیق و پژوهش بودند و نمی‌دانستند آثار خود را چگونه ارسال کنند، راه را باز کردیم و از آنان خواستیم که آثار و مقالات خود را برای ما ارسال کنند. در مجموع ۵۰ اثر در بخش معلمان و ۲۰ اثر در بخش دانش‌آموزی از استان ما به دفتر انتشارات و فناوری آموزشی رشد فرستاده شد.

با توجه به فعالیت‌هایی که در سال جاری در استان مرکزی در زمینه توزیع و توجه به مجلات رشد انجام شد، تعداد مجلات رشدی که دریافت کردیم، امسال نسبت به سال گذشته چهار و نیم درصد رشد داشت. در دوره‌های آموزش ضمن خدمت نیز که در سال تحصیلی ۹۱-۹۰ برای معلمان برگزار شد، از ۲۱ هزار و ۲۸۲ نفر در سه دوره تحصیلی، ۱۴ هزار و ۷۶۲ نفر نمره قبولی کسب کردند.»

رجایی در ادامه به ارائه نظرات و پیشنهادات خود به منظور توسعه کمی و کیفی انتشار و توزیع مجلات رشد از سوی دفتر انتشارات و تکنولوژی آموزشی پرداخت و در این بخش از سخنان خود گفت: «در یکی از مناطق استان مرکزی، پنج مدرسه که فعالیت‌های زیادی در حوزه مجلات رشد انجام داده‌اند، با عنوان رشد شناخته شده‌اند که در حال توسعه این مدارس هستیم. اگر این اقدام در سایر استان‌ها نیز انجام شود، نتیجه خوبی در پی خواهد داشت.»

سه رکن دانش‌آموز، معلم و خانواده بیشتر با هم هماهنگ شوند

«اگر اهمیت مطالعات غیردرسی دانش‌آموزان را در شورای معلمان مطرح کنیم، نتیجه خوبی می‌گیریم. به علاوه می‌توانیم برخی از ساعات انشا را به کتاب‌خوانی و مطالعه مجلات رشد اختصاص دهیم که به طور قطع رویکرد خوبی برای شناخت بیشتر دانش‌آموزان از مجلات رشد و استفاده از این مجلات خواهد بود. از آنجا که مدرسه از سه رکن دانش‌آموز، معلم و خانواده تشکیل شده است و در صورتی که این سه رکن با هم همراه شوند، نتایج سودمندی به دست خواهیم آورد، پیشنهاد می‌کنم اولیا را از اهمیت و تأثیر مطالعه در پیشرفت و رشد تحصیلی دانش‌آموزان آگاه کنیم و شرایطی فراهم سازیم تا اولیا رفته‌رفته مجلات رشد و کتاب را نیز در سبد مصرف خانواده خود قرار دهند.

ما در استان مرکزی دفترچه‌ای با عنوان «یار مهربان» داریم و بچه‌ها پیام کتاب‌هایی را که از کتابخانه می‌گیرند، در آن می‌نویسند. بر این اساس، در پایان هر ماه در مدرسه و هر سه ماه در منطقه و در طول یک سال در سطح

استان، کسانی که بیشترین تعداد کتاب را مطالعه کرده باشند، معرفی و تجلیل می‌شوند. برگزاری مسابقه از مطالب و محتوای مجلات و اهدای جایزه، ارائه کار پژوهشی در کلاس و مدرسه از محتوای مجلات مرتبط با دروس، برگزاری نمایشگاه‌های مجلات رشد در بعد وسیع‌تر، کاهش حجم و مسئله‌محور کردن محتوای درسی، تغییر روش تدریس و اکتفا نکردن به یک منبع آموزشی، جذب دانش‌آموزان با استفاده از روش‌های گوناگون، اختصاص ساعاتی به‌عنوان ساعات مطالعه غیردرسی در برنامه هفتگی دانش‌آموزان، تلاش بیشتر رسانه‌های جمعی برای معرفی مجلات رشد و تهیه ویژه‌نامه‌ای برای اولیا، اقدامات خوبی هستند که می‌توان به منظور ترویج مجلات رشد در استان‌ها انجام داد.

توسعه میزان مشارکت فرهنگیان و معلمان در زمینه تحقیق و پژوهش از دیگر اقداماتی است که استان‌ها می‌توانند انجام دهند. به این منظور می‌توان جلساتی را در استان‌ها با حضور معلمان و حتی دانش‌آموزان برگزار و از آن‌ها نظرسنجی کرد و نتیجه نظرسنجی را برای دفتر انتشارات و تکنولوژی آموزشی فرستاد.

غنی‌سازی یادگیری در دوره آموزش علوم با استفاده از محتوای مجلات رشد

در بخش دیگری از نشست ارائه نظرات، پیشنهادات و طرح‌های نمایندگان مجلات رشد، فیلمی کوتاه از ابتکارات خدیجه رودچی، معلم آزمایشگاه از شیراز در زمینه استفاده از مجلات رشد در آموزش فیزیک به دانش‌آموزان پخش شد. پس از پایان فیلم، مسئولان و نمایندگان حاضر آن را مورد تشویق قرار دادند و این فیلم به‌عنوان فیلمی خلاقانه و همراه با ابتکار معرفی شد.

خدیجه رودچی درباره این فیلم و اقدامات آموزشی خود در جهت آموزش فیزیک به دانش‌آموزان با بهره‌گیری از مجلات رشد گفت: «به مدت ۲۰ سال در آزمایشگاه مرکزی شیراز در جنوب شهر، مربی آزمایشگاه بودم و سال‌ها با دانش‌آموزان ابتدایی، راهنمایی و متوسطه سروکار داشتم. در این ۲۰ سال متوجه شدم که دانش‌آموزان ما در گرفتن مفهوم و یادگیری مفاهیم اساسی علوم مشکل دارند. وقتی در فیزیک به دانش‌آموز از قانون جاذبه می‌گوییم، این قانون را خوب حفظ می‌کند، اما کاربرد آن را نمی‌داند. یعنی دانش‌آموز ابتدایی ما خوب حفظ می‌کند، ولی خوب درک نمی‌کند. همین مسائل موجب شد به این فکر بیفتم که چگونه می‌توانم مفاهیم اساسی را به دانش‌آموز بیاموزم و علم را کاربردی کنم.

حدود دو سال است که پست متصدی آزمایشگاه را از مدارس برداشته‌اند. به همین دلیل وقتی می‌خواهیم به آزمایشگاه برویم، کسی نیست که آزمایشگاه را برای ما آماده کند و به همین دلیل به آزمایشگاه نمی‌رویم. مدیر مدرسه می‌گوید وسایل آزمایشگاهی گران است، به همین دلیل نیز انجام آزمایش در آزمایشگاه کار مشکلی است. پس به این فکر افتادم که ابتکاری به خرج دهم و در آن، علاوه بر استفاده از مجلات رشد، اذهان را نیز نسبت به آزمایشگاه بیدار کنم. بر این اساس انجمن‌هایی هم داریم که **انجمن حافظان قرآن کریم** از جمله آن‌هاست. طرح درس این انجمن آماده شده و لازم است که یک دیارتمان علمی نیز برای آن راه‌اندازی کنیم. **انجمن مهارت کسب علوم** نیز از دیگر انجمن‌های ما به‌شمار می‌آید که در آن آزمایش‌های خلاقانه‌ای برای دانش‌آموزان انجام می‌شود. در این انجمن علوم را به فیزیک، شیمی و زیست تقسیم‌بندی کرده‌ایم.

تلاش کردم با وسایل ارزان‌قیمت، سی‌دی‌های خراب، اسباب‌بازی‌های خراب شده و... آزمایش‌های ساده‌ای طراحی کنم تا معلمان به‌راحتی برای دانش‌آموزان خود اجرا کنند و دیگر نیازی به صرف هزینه‌های بالا نباشد.

پیش از این در جنوب شهر شیراز تدریس می‌کردم. به دلیل انجام آزمایش‌های ابتکاری، اکنون دو سال است که در یکی از مدرسه‌های تیزهوشان شمال شهر شیراز تدریس می‌کنم. در این مدرسه که خودم به کلاس می‌روم و آزمایشات را انجام می‌دهم، یک نظرسنجی انجام دادم و دریافتم، از ۱۰۰ درصد دانش‌آموزان، پنج درصدشان بی‌تفاوت‌اند و بقیه معتقدند که از این آزمایش‌ها خیلی مفیدند. اجرای این آزمایش‌ها و تأثیرگذاری آن‌ها بر یادگیری دانش‌آموزان موجب شد که خانواده‌ها مراجعه کنند و نحوه اجرای این آزمایش‌ها را جویا شوند. در مجله رشد آموزش راهنمایی متأسفانه کار عملی برای دانش‌آموزان درج نمی‌شود. از مسئولان و سردبیران مجلات رشد تقاضا دارم که دانش‌آموزان را به‌گونه‌ای با استفاده از کار عملی در مجلات رشد درگیر کنند و شرایطی فراهم آورند دستورالعمل کار آزمایشی و پژوهشی در مجلات رشد برای دانش‌آموزان فراهم شود و این آزمایش‌ها به‌گونه‌ای باشد که دانش‌آموزان با وسایل دورریز به‌راحتی بتوانند آن‌ها را انجام دهند.»

تغییر ساختار و نگرش در سیستم آموزشی اجتناب‌ناپذیر است

فاطمه ذوالفقاری، مدیر آموزشگاه اختر دانش از استان یزد، از دیگر سخنرانان این بخش از نخستین روز از گردهمایی دو روزه نمایندگان مجلات رشد بود که در بخشی از سخنان خود با ارائه گزارشی از فعالیت‌های استان یزد در زمینه توسعه و ترویج کمی و کیفی مجلات رشد، به ارائه ایده‌ها و پیشنهادات خود پرداخت و گفت: «نظام آموزشی چه بخواهیم و چه نخواهیم در حال تغییر است. به منظور ایجاد آمادگی برای این تغییرات، مجموعه‌ای تشکیل داده‌ایم به نام «اختر دانش» که حاصل یک سلسله انجمن‌های موضوع‌های درسی و دپارتمان‌های علمی است. البته سرگروه‌ها و رئیس گروه‌های آن، مدرسان مدرسه خودمان هستند. شعار اصلی که برای این مجموعه انتخاب کرده‌ایم این است: **برای جهانی زندگی کردن، لازم و ضروری است که ارتباط خوبی میان سه قوه دانش، نگرش و مهارت برقرار شود.** فضای فیزیکی مدرسه ما و حتی پرده‌های این مدرسه نمود آموزشی دارند. ساعت آفتابی مدرسه ما که روی درخت نصب شده، بزرگ‌ترین ساعت آفتابی موجود در ایران است. ما از تمامی فضاهای مدرسه برای آموزش استفاده کرده‌ایم. این مدرسه، مدرسه‌ای قدیمی است که بازسازی شده، پرده‌های این مدرسه نشان‌دهنده زیبایی‌های نجوم و خلاقیت زیبای خداوند است.»

نمایندگان استانی، همراهان فرهنگی و اجرایی

رشد

گزارش روز دوم و پایانی دوازدهمین نشست سالانه نمایندگان مجلات رشد

سمانه آزاد

نمایندگان نشریات رشد در استان‌های کشور، حلقه واسط میان تدوین‌کنندگان نشریات و مخاطبان آن‌ها در سراسر کشورند. با تلاش آن‌هاست که این نشریات همه‌ساله به دست تعداد بیشتری از دانش‌آموزان، دبیران و مدیران مدارس می‌رسد. این نمایندگان هر سال دور هم جمع می‌شوند تا فعالیت‌های یکدیگر و راهکارهای پوشش بیشتر مخاطبان را مورد بررسی قرار دهند.

امسال نیز نمایندگان سراسر کشور، مهمان شهر تهران بودند تا در همایشی دو روزه به تبادل تجربیاتشان بپردازند. آنچه پیش رو دارید، گزارش دومین و آخرین روز از دوازدهمین دوره همایش نمایندگان رشد است.

در ابتدای دومین و آخرین روز از دوازدهمین همایش نمایندگان رشد، مهدی جلالی، معاون «مرکز برنامه‌ریزی و آموزش نیروی انسانی» به ایراد سخنانی پرداخت. وی ابتدا به نقش توسعه منابع انسانی در ایجاد تحول اشاره کرد. سپس فعالیت‌های «مرکز برنامه‌ریزی و آموزش نیروی انسانی» را در زمینه آموزش مناسب آموزگاران شرح داد و گفت: «در جهان رقابتی امروز، ابزار مهم ایجاد تحول و بقای سازمان، انسان و توسعه منابع انسانی است. آموزش سرمایه ارزشمند انسانی که ما در حوزه آموزش و پرورش در اختیار داریم، باید با برنامه‌ریزی‌های خوب در عرصه آموزش معلمان همراه باشد تا بتوانیم به موفقیت برسیم.

ما و همکارانمان با برنامه‌ریزی‌های مرکز برنامه‌ریزی و آموزش نیروی انسانی سعی داریم که میزان اثربخشی دوره‌های آموزشی و کیفیت آن‌ها را بالا ببریم و با بهره‌گیری از استانداردهای آموزشی شرایط خوبی را در زمینه آموزش‌ها ایجاد کنیم. با آموزش مناسب و اثربخشی که برای معلمان و کارکنان پیش‌بینی کرده‌ایم، انتظار داریم معلمان خلاق، دانش‌گر، فرصت‌شناس و تبیین‌گر تربیت کنیم و شاهد تحول عظیمی در عرصه نظام آموزش معلمانمان در کشور باشیم.

آموزش نیروی انسانی و آموزش‌های کوتاه‌مدت در آموزش و پرورش از قدمت بسیار خوب و زیادی برخوردار است. اما در طول این سال‌ها فراز و نشیب‌های زیادی داشته و هرچند صبحی رویکرد آموزش‌ها به سمتی بوده که سیاست‌گذاران آموزش و پرورش در آن برهه بر آن تأکید داشته‌اند.

امروز ما شاهد اجرای سند تحول آموزش و پرورش و استقرار نظام آموزشی ۳-۳-۶ هستیم. پس استقرار پایه‌های دوم و ششم در اولویت کار آموزش نیروی انسانی قرار دارد. تلاش ما نیز بر این است که بتوانیم با

تقویت نظام انگیزشی برای معلمانمان و ارتقای نظام آموزشی، آن‌ها را با شوق و اشتیاق بیشتری در کلاس‌های آموزشی دوره‌های ضمن خدمت ببینیم تا این شوق به کیفیت مطلوبی که در حوزه پایه‌های دوم و ششم انتظار داریم، منتهی شود.»

معاون مرکز برنامه‌ریزی و آموزش نیروی انسانی در ادامه به شرایط حاکم بر حوزه آموزش نیروی انسانی به‌ویژه معلمان پایه‌های دوم و ششم ابتدایی اشاره کرد و گفت: «اکنون ما پنج هزار نفر از معلمان را به‌عنوان مدرس در شهر تهران آموزش داده‌ایم که آن‌ها نیز آموزش ۱۲۰ هزار نفر از معلمان پایه‌های دوم و ششم را آغاز کرده‌اند. امیدوارم با تدبیر و برنامه‌ریزی خوبی که از سوی مسئولان آموزش و پرورش استان‌ها انجام می‌شود، دوره‌های با کیفیت و ارزشمندی را برای پایه‌های دوم و ششم داشته باشیم تا این دو پایه با کیفیت هرچه بیشتر مستقر شوند.» وی همچنین به تلاش این مرکز برای افزایش کیفیت این دوره‌ها اشاره کرد و افزود: «شعار ما این است که توسعه و تحول در آموزش و پرورش جز با توانمندسازی کارکنان ارتقا و تحقق پیدا نمی‌کند. لازمه مدیریت نیز آموزش است. اگر بخواهیم مدیریت خوبی در عرصه تحول داشته باشیم، حتماً باید آموزش‌های لازم در این بخش را ارائه دهیم. در این راستا، تلاش ما این است که به کیفیت دوره‌ها افزوده شود.»

یکی از کارهای ما در این حوزه، پشتیبانی از طریق تأمین منابع مالی است که در دوره‌های آموزشی می‌تواند چشمگیر باشد. ما تلاش کرده‌ایم نوعی شیوه‌نامه مالی - اجرایی تأثیرگذار در پشتیبانی از آموزش‌ها طراحی کنیم. به این ترتیب امسال شاهد آن هستیم که با تأکید مقام عالی وزارت، اعتبارات بهنگام‌تری به حوزه آموزش نیروی انسانی اختصاص یافته است.»

مجلات رشد، منبع علمی آموزش نیروی انسانی

استفاده از ظرفیت عظیم مجلات رشد در حوزه آموزش نیروی انسانی موضوع دیگری بود که جلالی به آن اشاره کرد و گفت: «مرکز برنامه‌ریزی و آموزش نیروی انسانی علاقه داشت که از ظرفیت عظیم مجلات رشد در حوزه توانمندسازی و آموزش نیروی انسانی، بهتر و بیشتر بهره‌مند شود. خوش‌بختانه با جلسات تخصصی و کارشناسی توانستیم طی دو سه سال اخیر از مجلات رشد به‌عنوان منابع علمی آموزش نیروی انسانی بهره‌مند شویم و بتوانیم از این طریق ۲۲ میلیون نفر ساعت را آموزش دهیم که در بخش آموزش غیرحضوری بسیار چشمگیر است.»

امیدواریم امسال با همکاری آقای ناصری و «دفتر انتشارات و تکنولوژی آموزشی» حدود هفت دوره را برگزار کنیم. البته باید گفت از وضع فعلی رضایت مطلوبی نداریم و نیازمند انجام کار با کیفیت‌تری هستیم. نقطه‌نظرات کسانی که در استان‌ها از نزدیک شاهد عملیاتی شدن این دوره هستند، می‌تواند در این زمینه به ما کمک کند. البته بازخوردها نشان می‌دهند که روند رو به رشدی را طی می‌کنیم، اما به‌طور کامل راضی‌کننده نیست.

ما باید در جهت ارتقای کیفیت این دوره به‌خصوص در حوزه آزمون‌ها گام برداریم. به این معنا که آزمون‌ها را باید به‌صورت منسجم و استاندارد برگزار کنیم تا بتوانیم به‌طور مطلوب از محتواها بهره‌برداری کنیم.»

وی در ادامه خطاب به نمایندگان مجلات رشد در استان‌ها گفت: «اداره آموزش نیروی انسانی با توجه به ظرفیت و نیروی انسانی محدود خود، به کمک شایان توجهی از سوی سایر ادارات کل در زمینه‌های توزیع مناسب و بهنگام مجلات رشد میان معلمان، تبلیغات و آزمون نیاز دارد.»

ما در سازمان آموزش نیروی انسانی برنامه‌های مختلفی را در حوزه آموزش نیروی انسانی اجرا می‌کنیم که یکی از آن‌ها مجلات رشد است. اما در این زمینه به کمک بیشتری از جانب ادارات کل نیاز داریم تا بتوانیم در زمینه آموزش از طریق مجلات رشد و آموزش غیرحضوری بهتر عمل کنیم.»

مجلات رشد، همراه برنامه درسی ملی

معاون مرکز برنامه‌ریزی و آموزش نیروی انسانی بر انطباق محتوای مجلات رشد بر سند تحول بنیادین و برنامه درسی ملی تأکید کرد و گفت: «خوش‌بختانه کیفیت و محتوای ارائه شده در مجلات رشد، با سرفصل‌ها و محتوای آموزش نیروی انسانی منطبق است. البته در برخی حوزه‌ها انتقادهایی وارد است، اما اغلب سرفصل‌ها بر محتوای آموزش نیروی انسانی منطبق هستند. امیدوارم از این به بعد شاهد کیفیت هرچه بهتر مجلات رشد باشیم، تا جایی که معلمان ما بتوانند هرچه بیشتر از دریای محتوای خوب و ارزشمند مجلات رشد بهره‌مند شوند.»

همه ما در راستای سند تحول آموزش و پرورش و برنامه درسی ملی حرکت می‌کنیم و محتوای کتاب‌های درسی را نیز در قالب همین اسناد ارائه می‌دهیم. قطعاً مجلات رشد نیز باید در راستای تکمیل برنامه درسی ملی حرکت کنند تا مکملی برای کتاب‌های درسی و اجرای اثربخش‌تر و بهتر برنامه درسی ملی باشند.»

کتاب‌نامه رشد، ۲۳ هزار ساعت کار کارشناسی

در ادامه این نشست، فریبا کیا، مدیر طرح سامان‌دهی مواد و منابع آموزشی، درباره نقش مهم و بی‌بدیل آموزش و پرورش در حوزه کتاب و مطالعه و نیز طرح «سامان‌بخشی کتاب‌های آموزشی» سخن گفت. وی با تأکید بر اینکه مأموریت سامان‌دهی منابع آموزشی به عهده سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی است گفت: «با توجه به اهمیت کتاب و نقش آموزش و پرورش در این حوزه، آیین‌نامه سامان‌دهی منابع آموزشی و تربیتی (مواد و رسانه‌ها) در «شورای عالی آموزش و پرورش» به تصویب رسید. در این آیین‌نامه مأموریت سامان‌دهی منابع آموزشی به عهده سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی گذاشته شده است.»

این مأموریت در «دفتر انتشارات و تکنولوژی آموزشی» به تفصیل انجام می‌شود.

وی سپس به کتاب‌نامه رشد، فرایند تولید آن و هدف از تولید آن اشاره کرد و افزود: «کتاب‌نامه‌های رشد برای تولید، فرایند طولانی و پیچیده‌ای را پشت‌سر می‌گذارند. به این ترتیب که ابتدا ناشران کتاب‌های خود را پس از فراخوان برای دفتر سامان‌بخشی کتاب‌های آموزشی می‌فرستند. پس از آن کتاب‌ها توسط دو گروه از کارشناسان بررسی و غربال می‌شوند و از میان آن‌ها کتاب‌های مرتبط با محتوای کتاب‌های درسی انتخاب می‌شوند. از این دو گروه، یک گروه از کارشناسان تألیف‌اند که با برنامه درسی ملی آشنا هستند و یک گروه از معلمان مجرب و آزموده که هم برنامه درسی را می‌شناسند و هم برای تدریس کتاب‌های آموزشی تجربه کافی دارند.»

کتاب توسط دو کارشناس بررسی می‌شود. این کارشناسان براساس حدود ۶۰ پرسش‌نامه، ویژگی‌های عمومی و اختصاصی کتاب‌ها را استخراج می‌کنند. اگر کتابی حداقل ۶۰ نمره از ۱۰۰ نمره را کسب کند، به‌عنوان کتاب مناسب انتخاب می‌شود. کتاب‌های مناسب چکیده‌نویسی می‌شوند و چکیده‌ها پس از ویراستاری و حروف‌چینی در کتاب‌نامه درج می‌شوند.

کیا، مدیر طرح سامان‌دهی مواد و منابع آموزشی در ادامه به عدم شناخت کافی از کتاب‌نامه‌های رشد و نقش

نمایندگان رشد در این زمینه اشاره کرد، و افزود: «برای تولید هر کتاب‌نامه حدود ۲۳ هزار ساعت کار کارشناسی توسط نیروهای متخصص انجام می‌شود. همه این کارها با این هدف انجام می‌شوند که کتاب‌نامه به‌عنوان یک مرجع به دست دانش‌آموزان و معلمان برسد. به‌خصوص که آیین‌نامه سامان‌دهی منابع آموزشی و تربیتی نیز ما را در این زمینه موظف کرده است. پس بهره‌گیری از این کتاب‌نامه‌ها بسیار اهمیت دارد.

متأسفانه ما در مأموریت‌ها و سفرهای استانی متوجه شدیم کتاب‌نامه چندان شناخته شده نیست. یعنی کتاب‌نامه‌ها به درستی در اختیار مدارس و معلمان قرار نمی‌گیرند و یا آن‌طور که باید از آن‌ها استفاده نمی‌شود. گرچه ما در این زمینه روند رو به رشدی را در سال‌های گذشته داشته‌ایم، اما هنوز با نقطه ایده‌آل فاصله داریم. باید با تلاش نمایندگان استان‌ها بتوانیم به این نقطه برسیم.»

مجلات رشد در خدمت تحول

بخش دوم از دومین روز برگزاری دوازدهمین همایش نمایندگان رشد با سخنرانی حجت‌الاسلام والمسلمین دکتر محی‌الدین بهرام محمدیان آغاز شد. وی نقش نمایندگان نشریات رشد در استان‌ها را در زمینه رساندن این مجلات به دست همه دانش‌آموزان و دبیران مهم توصیف کرد. وی سپس با اشاره به تحول بنیادین در آموزش و پرورش و نقش مجلات رشد در این زمینه گفت: «امروز تحول در آموزش و پرورش نخستین گام‌های خود را برمی‌دارد. دفتر انتشارات و تکنولوژی آموزشی نیز باید به همین مناسبت وارد عمل شود. تاکنون مجلات رشد هم از حیث موضوعی و هم از حیث محتوایی در خدمت تحول در آموزش و پرورش بوده‌اند. شماره‌های ویژه‌ای که در این راستا منتشر شده‌اند نیز خود گویای این وضعیت‌اند.

امیدوارم امسال و با استقرار نظام آموزشی ۳-۳-۶، محتوای ویژه این نظام به خصوص برای پایه‌های دوم و ششم ابتدایی تولید شوند. به‌ویژه که با همکاری مرکز آموزش نیروی انسانی، از مجلات رشد به‌عنوان یکی از منابع آموزش‌های ضمن خدمت معلمان استفاده می‌شود. به این ترتیب از مجلات رشد به‌عنوان یک پل ارتباطی آموزشی استفاده می‌شود.»

رئیس سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی در ادامه به اهمیت تنوع فعالیت‌های فرهنگی و نقش مجلات رشد پرداخت و گفت: «معاونت پرورشی باید به لحاظ موضوع دست پر داشته باشد و با موضوعات گوناگون سراغ دانش‌آموزان برود. تربیت دانش‌آموزان ما باید رنگین‌کمانی باشد؛ یعنی ویتترین فعالیت‌های فرهنگی ما باید ویتترین پررنگ و لعابی باشد. ما باید همه جنس فعالیت‌های داشته باشیم تا هر کس بنا به ذوق و سلیقه خود بتواند چیزی برداشت کند؛ چیزی که تضمین شده و برخوردار از بهداشت فرهنگی باشد. مجلات رشد در این زمینه می‌توانند مؤثر باشند.»

وی همچنین به برخی کاربردهای مجلات رشد اشاره کرد و افزود: «آموزگاران دوره ابتدایی، غیر از فعالیت‌های سنتی، از مجلات رشد نوآموز و دانش‌آموز استفاده می‌کنند. برخی هم از مجله رشد نوجوان ایده‌هایی می‌گیرند که باعث تنوع روش‌های آموزشی می‌شود؛ مانند استفاده از داستان، شعر و کاردستی در آموزش. ما باید به‌گونه‌ای آموزش دهیم که دانش‌آموزان مان با فعالیت‌های عملی، احساس نشاط کنند. مجله‌های رشد باید راهکارهای بیشتری در این زمینه ارائه کنند تا آموزگاران و همکاران پرورشی مان هم بتوانند از این فضا بهره بگیرند. من معتقدم کلاس‌های درس، به‌ویژه در دوره ابتدایی، باید با نشاط باشند. هرچه نشاط، شادابی و طراوت در فرایند

یاددهی - یادگیری بیشتر باشد، عمق یادگیری نیز بیشتر خواهد شد. به همین دلیل نیز ما این موضوع را در تألیف کتاب‌های درسی پایه‌های اول، دوم و ششم ابتدایی لحاظ کرده‌ایم.»

معلمان و تولید محتوا در مجلات رشد

حجت‌الاسلام والمسلمین محمدیان، با اشاره به کتاب‌های درسی جدیدالتألیف به‌ویژه کتاب‌های پایه ششم ابتدایی، آموزگاران را به تقویت مهارت تولید محتوا از طریق مجلات رشد تشویق کرد و گفت: «کتاب‌های درسی از تنوع بالایی برخوردارند. یکی از اهداف ما در کتاب‌های درسی پایه ششم ابتدایی، بالا بردن مهارت خواندن بود که با راه‌های گوناگون سعی در رسیدن به این هدف داشته‌ایم. همچنین، با تدوین ایستگاه‌های فکر در کتاب‌های درسی سعی کرده‌ایم به پنج عنصر تفکر، ایمان، علم، عمل و اخلاق نمود عینی ببخشیم.

هدف از پیش‌بینی «درس آزاد» در کتاب درسی نیز، بالا بردن مهارت‌های برنامه‌ریزی درسی و تولید محتوا توسط معلمان و مهارت نوشتن در دانش‌آموزان است. آموزگاران ما باید مهارت برنامه‌ریزی و تولید محتوا دانش‌آموزان مهارت نوشتن داشته باشند. یکی از مهم‌ترین منابع ارتقای مهارت خواندن، نوشتن و تولید محتوا مجلات رشد هستند. لذا توصیه می‌کنم معلمان ما علاوه بر مجله‌های رشد معلم، رشد مدیریت و مدرسه فردا، از دیگر مجلات نیز استفاده کنند.»

رشد الکترونیکی

رئیس سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی در بخش دیگر سخنان خود، دست‌اندرکاران مجلات رشد را به تولید محتوا برای ارتقای مهارت‌های چهارگانه زبانی و مهارت تحلیل زبانی دانش‌آموزان ترغیب کرد و گفت: «ما باید برای معلمان زبان انگلیسی و عربی، بسته‌های آموزش زبان انگلیسی و عربی به زبان‌های انگلیسی و عربی تولید کنیم؛ یعنی بسته‌هایی که مشوق آموزگاران ما برای تدریس زبان‌های عربی و انگلیسی به زبان‌های عربی و انگلیسی باشند. به این ترتیب یقیناً رشد آموزش زبان‌های خارجی را شاهد خواهیم بود.

برای این کار باید مهارت‌های چهارگانه زبانی و مهارت تحلیل زبانی را ارتقا دهیم که علاوه بر کتاب‌های درسی، نیازمند تولید محتوا توسط مجلات رشد است؛ مانند انتشار داستان‌های کوتاه به زبان‌های عربی و انگلیسی برای معلمان و دانش‌آموزان در این مجلات که در نهایت به ارتقای مهارت‌های زبانی دانش‌آموزان منجر می‌شود.»

الکترونیکی شدن مجلات رشد از دیگر موضوعاتی بود که رئیس سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی بر آن تأکید کرد و افزود: «باید رسانه‌های متنوعی را برای آموزش و پرورش به خدمت گرفت. مجله‌های رشد رسانه‌های قدیمی و مکتوب بسیار خوبی هستند، اما اکنون معتقدم که باید به صورت الکترونیک هم منتشر و عرضه شوند تا گستره بیشتری را پوشش دهند. ما در آینده مشکل کاغذ خواهیم داشت. پس باید در هزینه کردن منابع از جمله کاغذ دقت کنیم. الکترونیکی کردن مجلات می‌تواند در این راه به ما کمک کند.»

نمایندگان برتر رشد

آخرین بخش از نشست دوازدهمین همایش نمایندگان رشد به قرائت بیانیه این همایش و تقدیر از برگزیدگان آن در بخش‌های گوناگون اختصاص داشت. در بخشی از این بیانیه آمده بود: «دفتر انتشارات و تکنولوژی آموزشی

با همکاری پدیدآورندگان و نمایندگان مجلات با رویکرد تحول بنیادین در متن و محتوای نشریات و همچنین عدالت آموزشی در رساندن آن‌ها به تمامی دانش‌آموزان، نقش بی‌بدیلی در توسعه منابع متنوع آموزشی بر عهده دارند.»

در بخش دیگر این بیانیه به نقش مجلات رشد در تبادل تجربه‌های آموزگاران اشاره شده و آمده بود: «اداره‌های آموزش و پرورش از رهگذر مجلات رشد بستری مناسب برای تبادل تجربیات و ارتقای دانش و مهارت معلمان فراهم آورده‌اند. همچنین در بسط و توسعه فرهنگ مطالعه و به روز شدن منابع آموزشی در کنار کتب درسی به دانش‌آموزان و اولیای آن‌ها کمک شایانی کرده‌اند.

نمایندگان رشد، این بازوان توانمند فرهنگی و اجرایی دفتر، در ترویج و توزیع مجلات، با ایفای نقش کیفی خود، علاوه بر تحقق بخشیدن به عدالت آموزشی، در زمینه توسعه بهره‌مندی از محتوای نشریات رشد در برنامه‌های آموزش و پرورش نقش مؤثری داشته‌اند.

بدون شک افزایش دامنه درسی مجلات در مجموعه برنامه‌های آموزشی و تربیتی و بسترسازی مناسب برای گسترش فرهنگ استفاده از بسترهای آموزشی در مسیر تحول بنیادین، نیازمند تلاش همه دست‌اندرکاران آموزش و پرورش است.»

در این دوره، «کمیته ارزیابی» با محاسبه دقیق آمار و بررسی مستندات ارائه شده از سوی نمایندگان، برگزیدگان خود را در بخش‌های گوناگون معرفی کرد. همچنین در این دوره، با تغییراتی که در جداول و ضرایب آن‌ها اعمال شده بود، سعی شد تا تمام جوانب فعالیت‌های نمایندگان در نظر گرفته شود. در مواردی که یک نماینده در یک یا چند بخش بالاترین امتیازها را کسب کرده بود، کمیته ارزیابی بالاترین سطح جایزه را برای او در مجموع امتیازات در نظر گرفت.

به این ترتیب نمایندگان برتر نشریات رشد در شش بخش معرفی شدند و از آن‌ها تقدیر شد. استان‌های برتر در این شش بخش عبارت بودند از:

بخش اول: افزایش شمارگان درخواستی

* رتبه اول: خراسان شمالی

* رتبه دوم: آذربایجان غربی

* رتبه سوم: ایلام

* رتبه چهارم: همدان

بخش دوم: درصد مخاطبان تحت پوشش

* رتبه اول: کردستان

* رتبه دوم: زنجان

* رتبه سوم: سمنان

* رتبه چهارم: آذربایجان شرقی

بخش سوم: حجم نسبی توزیع

در این دوره با توجه به جمعیت دانش‌آموزی هر استان، استان‌ها به سه گروه تقسیم شدند. برخلاف دوره‌های گذشته که حجم نسبی هر استان نسبت به کل کشور در نظر گرفته می‌شد، حجم نسبی استان نسبت به گروه استانی محاسبه شده است. بر این اساس استان‌های برتر عبارت بودند از:

- الف) گروه استانی اول: رتبه اول: اردبیل؛ رتبه دوم: قزوین.
- ب) گروه استانی دوم: رتبه اول: کرمان؛ رتبه دوم: کرمانشاه.
- ج) گروه استانی سوم: رتبه اول: خوزستان؛ رتبه دوم: گیلان.

بخش چهارم: بسترسازی مناسب میان سردبیران و مخاطبان

در این دوره علاوه بر معیارهای ارزیابی قبلی، معیار جدیدی در نظر گرفته شد تا نمایندگان برتری که تعامل بهتری بین سردبیران نشریات و مخاطبان آن‌ها برقرار کرده‌اند، مورد تقدیر قرار گیرند. در این بین سفرهای استانی و استفاده مناسب از این سفرها نقش بسزایی در تعیین استان‌های برتر داشت. در این بخش استان‌های برتر به این ترتیب بودند:

- * رتبه اول: خراسان جنوبی
- * رتبه دوم: یزد
- * رتبه سوم: گلستان

بخش پنجم: فعالیت‌های فرهنگی

- رتبه اول: استان مرکزی
- * رتبه دوم: استان فارس
- * رتبه سوم: استان قم
- * رتبه چهارم: استان البرز
- * رتبه پنجم: استان سیستان و بلوچستان

بخش ششم: مجموع امتیازات

- * رتبه اول: استان اصفهان
- * رتبه دوم: استان خراسان رضوی
- * رتبه سوم: استان مازندران

در این بخش علاوه بر نمایندگان نشریات در هر استان، مدیر کل آموزش و پرورش و نیز معاونان آموزش و پرورش هر استان نیز تقدیر شدند. در این بخش همچنین برخی از معلمان و مدیرانی که در ترویج مجلات رشد نقش داشتند، معرفی شدند. بر این اساس، خانم **ابراهیمی دلاور**، مدیر آموزشگاه «بهاره سلیمی» شهر نیشابور، **فاطمه ذوالفقاری**، مدیر آموزشگاه «اختر دانش» شهر یزد، **خدیدجه رودچی**، دبیر آموزشگاه «فرزانگان» شیراز و **پگاه احراری**، معاون آموزشگاه «جوانه» شهر مشهد معرفی شدند و مورد تقدیر قرار گرفتند.

با معرفی نمایندگان برتر نشریات رشد در استان‌ها، پرونده دوازدهمین همایش نمایندگان نشریات رشد نیز

بسته شد؛ نمایندگانی که حلقه واسطه میان تدوین‌کنندگان این مجلات و مخاطبان اصلی آنها، یعنی دانش‌آموزان، دبیران و مدیران هستند. همه تلاش این نمایندگان در جهت رسیدن به‌نگام مجلات رشد به دست مخاطبان و پوشش تعداد هرچه بیشتری از دانش‌آموزان و دبیران است.

به‌ویژه در این برهه زمانی و هم‌زمان با طی نخستین مراحل تحول بنیادین در آموزش و پرورش کشور، استقرار نظام آموزشی جدید و نیز همگامی مجلات رشد با این تحول که توسعه و گسترش بیش از پیش این مجلات را طلب می‌کند؛ نقش این نمایندگان پررنگ‌تر است. به امید آن‌که با تلاش آنان، دانش‌آموزان و دبیران بیشتری از محتوای مجلات رشد، این همراه همیشگی، بهره‌مند شوند.

فرستی نو برای بازاندیشی

گزارش نشست نمایندگان رشد استان تهران شهریور ۱۳۹۱

محسن وزیری ثانی

اشاره

دوازدهمین گردهمایی نمایندگان مجلات استان تهران در شرایطی برگزار شد که تحت تأثیر رویکرد زیباسازی مجلات رشد برای کودکان و تنوع بخشیدن به محتوای آموزشی و کمک آموزشی آنها، این مجلات می‌روند تا تحولی دیگر را تجربه کنند: از این پس همه ماه‌نامه‌های عمومی رشد، رشد آموزش هنر و رشد آموزش قرآن چهار رنگ و روی کاغذی مناسب‌تر به چاپ می‌رسند. بقیه مجلات رشد هم دورنگ خواهند بود. علاوه بر این، قرار است در آینده نزدیک مجلات رشد درون بسته آموزشی قرار گیرند و بدین لحاظ محتوای آنها متنوع‌تر و به سرفصل‌های درسی نزدیک‌تر خواهد شد.

همه این‌ها و سایر تحولات دیگری که در راه‌اند، شاید کار نمایندگان مجلات رشد را آسان‌تر سازند، لیکن آنچه که از نمایندگان مجلات رشد استان تهران انتظار می‌رود، بی‌شک مسئولیت ایشان را دشوار می‌کند: از آنان انتظار می‌رود به کار فرهنگی و فکری پردازند و مشاهدات، یافته‌ها، انتقادات و پیشنهادهای خود را به مسئولان ارائه دهند.

در پایان این گردهمایی، کمیته ارزیابی، برگزیدگان خود را در پنج بخش با عناوین: درصد تغییرات شمارگان دریافتی، درصد تحت پوشش مخاطبان، حجم نسبی توزیع، وصول مطالبات و فعالیت فرهنگی معرفی کرد و از حدود ۸۰ تن از نمایندگان مجلات رشد استان تهران تقدیر و جوایزی به ایشان اهدا شد.

از مجموع امتیازات، منطقه ۱۳ تهران به رتبه اول، منطقه ۱۶ تهران به رتبه دوم و ناحیه ۲ شهرستان ری به رتبه سوم رسید.

مشروح این نشست را در ادامه می‌خوانید.

ضرورت توجه به مقتضیات زمان

حجت الاسلام والمسلمین دکتر محی الدین محمدیان: «باید فرزندانمان را برای زمان خودشان تربیت کنیم. کلامی از امام صادق (ع) است که به تعبیر امروزی جزو سخنان راهبردی محسوب می‌شود. حضرت می‌فرمایند: «به تربیت فرزندانمان با پدیده‌های نو همت گمارید، پیش از آن‌که منحرفان و دیگران از شما سبقت بگیرند.» پس ما باید فرزندانمان را با پدیده‌هایی که نمی‌شناسند و خودمان هم نمی‌شناسیم و در زمان آن‌ها اتفاق می‌افتد، آشنا کنیم. آموزش‌های ما باید برای زمان آن‌ها مناسب باشد نه فقط برای زمان حال. من گاهی که با فرزندانم به تماشای تلویزیون می‌نشینم، می‌بینم چیزهایی برای آن‌ها جذابیت دارد که برای من هیچ جذابیتی ندارد. این نشان می‌دهد که ما متعلق به دو زمان متفاوت هستیم و بچه‌ها چیزهایی را درک می‌کنند که برای ما معنایی ندارند. به تعبیر بعضی از روان‌شناسان تربیتی، گسست بین نسل‌ها اتفاق می‌افتد. یعنی اگر پدران و مادران پا به پای زمان حرکت نکنند، عقب می‌مانند و گسست ایجاد می‌شود. برای حل این مشکل چه کار باید کرد؟»

یکی از کارهایی که ما متولیان تعلیم و تربیت باید انجام دهیم، این است که زمان خودمان را خوب بشناسیم. روایتی است از پیامبر (ص) که فرمودند: «اطلبوا العلم من المهد الی اللحد.» اگر ما همچنان به کسب علم پردازیم، نسل آینده به ما می‌رسد و این فاصله و گسست دیگر ایجاد نمی‌شود. پس از کسب علم نباید ایستاد. باید آن‌چه را که جامعه ما نیاز دارد، آموخت. همه ما، از نویسندگان، ناشران و معلمان باید ببینیم جامعه و روزگار از ما چه می‌طلبد و همان را به فرزندانمان ارائه دهیم. اگر در همان مقطع از علمی که کسب کرده‌ایم درجا بزنیم، نوشته‌های ما دیگر تأمین‌کننده نیازهای نسل آینده نخواهد بود و بچه‌ها لذت نمی‌برند. اگر از کسب علم لذت نبرند، این آموخته‌ها ثمربخش نخواهد بود.

احوال بزرگان نیز چنین بوده است. مثلاً در احوالات **شیخ طوسی** آمده است، وقتی شب‌ها مطالعه می‌کرد، بلند می‌شد و دست بر سینه می‌زد و می‌گفت: «کجا هستند شاهان و شاهزادگان که ببینند من چه لذتی می‌برم؟!» یعنی آن‌قدر از آموختن لذت می‌برد که می‌خواست دیگران ببینند که لذت بردن چیست. شاید در زندگی شخصی شما هم این اتفاق افتاده باشد.

زمانی تلویزیون فیلمی را نشان می‌داد به نام «گل‌های داوودی» که بازیگر آن نقش یک نابینا را بازی می‌کرد. شاید باور نکنید، من تا دو ساعت بعد از پایان این فیلم گریه می‌کردم. خودم را جای یک انسان نابینا می‌گذاشتم و می‌دیدم اگر به من بگویند به خیابان نرو، می‌توانم نروم، ولی چگونه می‌توانم نخواندن کتاب را تحمل کنم و مطالعه نکنم؟! مگر چه قدر از کتاب‌ها را می‌توان به صورت نوار گوش داد؟ شنیدن هیچ‌گاه مانند خواندن نیست. البته این‌ها مقتضیات زمان ماست و ممکن است در نسل‌های آینده، کتاب‌های کاغذی به کتاب‌های الکترونیکی تغییر یابد. هر کاری را که شما توأم با لذت انجام دهید، سختی‌های آن را تحمل می‌کنید. لذا لذت‌های دنیا توأم با زحمت است و نعمت‌های آخرت هستند که فقط لذت دارند. پس باید این لذت را تأمین کرد.»

رویکردهای جدید در تولید مجلات رشد

«من خدمت همه دوستان عرض می‌کنم که مجلات ما باید محل تجلی همه زیبایی‌ها باشند تا بچه‌ها هنگام مطالعه لذت ببرند. حتی توزیع آن‌ها هم باید طوری باشد که وقتی به دست کودک می‌رسد، از آن لذت ببرد.»

بعضی از کشورها تجاربی در این زمینه دارند. مثلاً «پستچی» یا «خاله نامه‌رسون»، با پوشیدن لباس کارتونی این کار را می‌کنند که خود این کار ایجاد احساس لذت می‌کند. این مجلات باید به دست دانش‌آموزان برسد و دانش‌آموزان آن‌ها را مطالعه کنند. به‌خصوص که محتوای برنامه درسی ملی و یکی از رویکردهای ما، تنوع بخشیدن به محتوای آموزشی و کمک‌آموزشی است. نباید دانش‌کودک فقط به مطالب کتاب‌های درسی خلاصه شود و باید محتوای مجلات فراتر از مطالب کتاب درسی باشد. چون کتاب درسی حجم، فضا و زمان محدودی دارد، درحالی که علائق و هوش دانش‌آموزان ما بسیار متنوع است. باید برای تمام سلیق مواد خواندنی تولید کنیم. مجلات رشد به همین منظور منتشر می‌شوند. باید در زمینه‌های الکترونیکی و تصویری هم فعالیت کنیم. برای بعضی از درس‌ها باید مطلب تهیه کنیم. قبلاً هم پیشنهاد کردم. مثلاً برای درس عربی باید متون عربی غیردرسی داشته باشیم. چون بچه‌ها مکالمه را در کلاس نمی‌آموزند، اما می‌توانیم با متون عربی خزانه کلمات دانش‌آموزان را بالا ببریم. می‌توانیم داستان‌های کوتاه عربی داشته باشیم. در زبان انگلیسی هم باید همین کار را انجام دهیم. مثلاً در زمان خود بنده در درس زبان انگلیسی ما معلمی داشتیم به نام آقای خلیلی که ایشان علاوه بر متون کتاب درسی، کتاب‌های دیگری به نام «stage» به ما معرفی می‌کردند و می‌خواندیم. این باعث شد شاگردان ایشان نسبت به دیگران زبان‌شان بهتر باشد. پس مجلات می‌توانند چنین زمینه‌ای را ایجاد کنند. خلاصه کلام این است که ما باید عالم به زمان باشیم و فرزندانمان را با مطالبی تربیت کنیم که جدید باشند. در عین حال باید مطالعه کردن را برای دانش‌آموز لذت‌بخش کنیم. متن مجلات و حتی توزیع مجلات مان هم باید لذت‌آور باشد.»

با رشد نوآموز زندگی می‌کنیم

پهلوانی، آموزگار پایه دوم منطقه پانزده: «من سعی کرده‌ام که مجلات رشد را وارد بطن کلاس کنم. به‌جای این‌که منتظر باشیم تا آزمایشگاه‌های مجهز و وسایل کمک‌آموزشی در اختیار ما قرار دهند، وسایل را خودمان در کلاس تأمین کنیم و مهم‌ترین وسیله‌ای که داشتیم، مجلات رشد بودند. در ابتدای سال از دانش‌آموزان می‌خواهم که عضو باشگاه رشد نوآموز شوند و با یک جشن کلاسی مجلات را به آن‌ها معرفی می‌کنم. هر چند که خانواده‌ها با توجه به تجربیاتی که از قبل دارند، تمایلی نشان نمی‌دهند، ولی ما آن‌ها را توجیه می‌کنیم که بهتر است این مجلات را تهیه کنند. یک روز را برای مجلات رشد در نظر می‌گیریم و دانش‌آموزان مجلات رشد را با خود به کلاس می‌آورند. از هر بخش از مجله در یکی از درس‌ها استفاده می‌کنیم. برای شاگردانم توضیح می‌دهم که از هر صفحه از مجلات چگونه استفاده می‌کنیم. یا با توجه به تقویم مجله که مناسب‌ها را یادآوری می‌کند، ما هم با هر مناسبتی کاری در کلاس انجام می‌دهیم. مثلاً در روز شهادت حضرت زهرا (س) بچه‌ها یک کتاب تهیه می‌کنند، یا به مناسبت روز هوای پاک، در کلاس جشن می‌گیریم. یک صفحه مجله متعلق به هفت سینی بود که با لباس محلی درست شده بود. من هم بچه‌ها را ترغیب کردم که عکس‌های لباس‌های متفاوت را جمع‌آوری کنند. بعد نمایشگاه حجاب برگزار کردیم و حجاب‌ها و پوشش‌های مختلف را در کلاس به نمایش گذاشتیم. از تصاویر مجله هم برای بیان مفاهیم مهم درس‌ها استفاده کردیم. بعد هم با برنامه‌ریزی یک هفته‌ای توانستیم نمایشگاهی از نقاشی‌های بچه‌ها درباره حجاب برپا کنیم. یا شعری بود درباره سفره که من از آن ایده گرفتم. به بچه‌ها گفتم آداب سر سفره نشستن و غذا خوردن را

یادداشت کنید و بیاورید. هم آداب را یاد گرفتند و هم یک روز خوب پرنشاط را در کنار دوستانشان گذراندند. همچنین چون مطالعه بخش‌هایی از مجله که تصویر ندارند، برای بچه‌ها دشوار است، در درس «بنویسیم» از آن‌ها می‌خواهم که در کلاس این متن‌ها را تمرین کنند. از گروه دیگری از بچه‌ها می‌خواهم که شعرهای مجله را جمع‌آوری کنند و در سال‌های آینده هم این کار را دنبال کنند. در مجله مطلبی بود به نام «آرزوهای من» که دارای جمله‌های نقطه‌چین‌دار بود. از دانش‌آموزان خواستم جمله‌ها را کامل کنند و عکس‌شان را هم روی مجله بچسبانند. اگر من به بچه‌ها می‌گفتم ده جمله بنویسند، برایشان خیلی سخت بود، ولی این را به عنوان یک تکلیف شاد انجام می‌دادند.

مطلب دیگری از مجله درباره کلاس‌های هوشمند است. دانش‌آموزان ما زیاد به رایانه دسترسی ندارند، ولی این مطلب را خیلی دوست دارند. قسمت دیگری هم که «داستان‌های من» نام دارد، و مهارت‌های اجتماعی را به بچه‌ها آموزش می‌دهد، برایشان جالب است.

در مجله مطلبی داریم با این عنوان که «چه کارهایی شیطان را خوش حال می‌کند؟» با الهام از آن از بچه‌ها خواستم شیطنت‌هایشان را به صورت داستان و نقاشی برای من بیاورند. این باعث می‌شد که متوجه شوم آن‌ها در روزهای اخیر چه شیطنت‌هایی انجام داده‌اند. در جلسه با اولیا، مجلات رشد را به آنان هم معرفی کردم و حتی از ایشان خواستم به سؤالاتی که در مجلات «رشد نوآموز» مطرح شده بود جواب دهند. این باعث می‌شد که خانواده‌ها هم درگیر مجلات شوند و آن‌ها را بخوانند.

شعری در مجله آمده بود درباره مادر بزرگ. از بچه‌ها خواستم که عکس خودشان و مادر بزرگ را بچسبانند روی نامه‌ای که برای مادر بزرگشان می‌نویسند. این باعث می‌شد که تمرین روخوانی و انشا کنند. بعد هم این نامه را تقدیم مادر بزرگ‌هایشان کنند. عنوان یکی از صفحه‌های مجله «ایران‌شناسی» است. با الهام از آن، از بچه‌هایی که از مناطق خاص آمده‌اند، می‌خواهم که سوغات، عکس‌های مکان‌های دیدنی یا لباس محلی آن منطقه را بیاورند، پوستر درست کنند و منطقه‌ای را که در مجله معرفی شده‌است، به‌طور کامل به هم‌کلاسی‌های خود بشناسانند. این باعث می‌شود بچه‌ها منتظر باشند که شهر آن‌ها معرفی بشود تا بیایند و کارهایشان را ارائه دهند.»

تجربیات جهان در تولید بسته آموزشی

دکتر حمیدرضا کفاش: «اولین نکته تجربیات جهانی است. کم‌تر کشور عربی را می‌توانم نام ببرم که نرفته باشم. در نظام‌های آموزشی آن‌ها هم شرکت کرده‌ام. در هیچ یک از کشورهای جهان، هیچ یک از مواد کمک‌آموزشی و آموزشی جای‌گزين یک‌ديگر نيستند. اين کار که مثلاً کتاب آموزشی را برداريم و به جای آن سی‌دی آموزشی بگذاريم، یا مجله را برداريم و به جای آن کتاب بگذاريم، مبتنی بر نگاهی غلط است که متأسفانه در کشور ما رسوخ پیدا کرده و البته ممکن است جنبه صرفه‌جویی داشته باشد. زمانی که پای صرفه‌جویی به میان می‌آید، کار از لحاظ کیفی لطمه می‌خورد.»

در نگاه جهانی به مقولهٔ تعلیم و تربیت در می‌یابيم، هر نظام تعلیم و تربیت پیشرفته و متعالی سعی می‌کند تنوع و روش تولیدات خود را گسترش دهد و از هر نوع سلیقه و ابداع در این زمینه استقبال می‌کند. هر قدر این تولیدات را بیشتر عرضه کنند، قدرت انتخاب شخصی که می‌خواهد آن‌ها را متناسب با سلیقه، تفکر و ویژگی‌های محیط آموزشی و مخاطب خودش کنار هم قرار دهد و از آن‌ها برای رساندن مفاهيم و تعلیم و تربیت بهره بگیرد، بیشتر است.

در کشورهایی که به تعلیم و تربیت و آموزش و پرورش اهمیت می‌دهند، این یک نگاه پیشرفته است. معمولاً هم از تمام مواد آموزشی استفاده می‌کنند و به سراغ مواد آموزشی جدیدتری هم می‌روند، ولی انتخاب را به عهدهٔ معلم می‌گذارند تا براساس شرایط از مواد آموزشی استفاده کند. مواد آموزشی شامل نرم‌افزار، تصویر، کتاب، نقشه و ... است. این مواد باید متنوع باشند تا معلم بتواند بین آن‌ها دست به انتخاب بزند. پس هیچ یک از مواد آموزشی جای‌گزين ديگري نمی‌شود، بلکه مکمل یک‌ديگر هستند و هر کدام کار کرد خود را دارند. در حوزهٔ توسعه و تفکر هر قدر تنوع بیشتر باشد، موفقیت بیشتر است.»

ضرورت رسانه‌ای شدن آموزش

«البته نظام تعلیم و تربیت هر کشوری حق دارد، با توجه به خطوط قرمزی که تعیین می‌کند، سیاست‌ها، اصول و مبانی خاص خود را ترسیم کند. حداقل‌ها، حداکثرها، استانداردها، و بایدها و نبایدها را بررسی کند و خطوط قرمز خود را در نظر بگیرد. معمولاً هم در همه جای دنیا خطوط قرمز وجود دارند و متناسب با ایدئولوژی و تفکر حاکم بر کشورشان و مبانی عقیدتی و اصول و سیاست مذهبی که دارند، این چارچوب را برای خود تعیین می‌کنند.»

باید مبلغ این فکر باشیم که دوران جدیدی آغاز شده است. ببینید آموزش چه قدر رسانه‌ای است و شما هنوز بر تولید کاغذی و نقاشی تأکید دارید. این تولیدات کاغذی تا ابد ادامه دارند. مطمئن باشید عمر تولیدات کاغذی تمام شدنی نیست و برخی به اشتباه می‌گویند که عمر تولیدات کاغذی تا چند دههٔ دیگر است. در حال حاضر در غرب هم به دلیل عوارض سوء دنیای مجازی و حواشی نامناسب آن، دوباره دارند برمی‌گردند به سمت تولیدات کاغذی. پس مجله هنوز جایگاه خود را دارد؛ به‌خصوص در کشور ما که چند قومیتی است و دانش‌آموزانی از اقليم‌ها و مذاهب مختلف دارد. چون کشور متنوعی داریم، تولیدات نیز باید متنوع باشند. حتی در مناطق شهر تهران هم سلیقه‌ها متفاوت هستند. ممکن است در یک منطقه یک نوع رسانه را بپسندند و در منطقهٔ ديگري رسانه ديگري. لذا ما هر قدر تنوع داشته باشیم، موفق‌تر خواهیم بود. توصیهٔ من به شما عزیزان این است که از کارتان

عقب‌نشینی نکنید. زحمتی را که می‌کشید همچنان ادامه دهید.»

مسئولیت سنگین نمایندگان مجلات استان تهران

نکته دیگر انتظار بنده از عزیزان در تهران است. دفتر انتشارات و تکنولوژی آموزشی در شهرستان‌ها نماینده‌ای دارند که به کارها رسیدگی می‌کند. اما در تهران هر منطقه یک نماینده دارد. این نماینده از نظر دفتر انتشارات و تکنولوژی آموزشی «موزع» نیست. نمی‌گوییم این کار اشتباه است، خیر. در راه تعلیم و تربیت هر کاری کنیم، مقدس است. نمی‌خواهم ارزش این کار را پایین بیاورم، ولی آن نماینده و همکاری که این کار را قبول کرده‌است، مسئولیت‌های متفاوتی دارد. انتظار دفتر انتشارات و تکنولوژی آموزشی از شما در وهله اول یک کار فرهنگی و فکری است. شما وظیفه دارید افراد مبتکر را در مناطقی که اصلاً دیده نمی‌شوند، شناسایی و به گروه‌ها وصل کنید. ما از استان‌های دیگر به لحاظ فاصله‌ای که با ما دارند، کم‌تر از تهرانی‌ها انتظار داریم. افراد مبتکر را به سردبیران و گروه نویسندگان وصل کنید. این ارتباط را برقرار کنید تا محصولاتی که برای بچه‌ها تولید می‌شوند، متنوع‌تر شوند. توقع ما از نمایندگان این است.

به تازگی مطلبی را در مورد شاه عباس صفوی خواندم. روزی وی رجال کشور را به مهمانی دعوت کرد و دستور داد تا سر قلیان‌ها به جای تنباکو از سرگین اصل استفاده کنند. مهمانان مشغول کشیدن قلیان شدند و دود و بوی پهن اسب فضا را پر کرد. اما رجال از بیم ناراحتی شاه، پشت سر هم به قلیان‌ها پک‌های عمیق می‌زدند و با احساس رضایت دودش را هوا می‌دادند. گویی در عمرشان تنباکویی به آن خوبی نکشیده‌اند. شاه نگاهی به آن‌ها کرد و گفت: «سر قلیان‌ها با بهترین تنباکو پر شده است. آن‌را حاکم همدان برایم فرستاده است.» همه از تنباکو و عطر آن تعریف کردند و گفتند به راستی تنباکویی بهتر از این نمی‌توان یافت. شاه از رئیس نگهبانان درباره پک‌های عمیقی به قلیان می‌زد پرسید: «تنباکویی چه طور است؟»

رئیس نگهبانان گفت: «به سر اعلا حضرت قسم، ۵۰ سال است که قلیان می‌کشم، اما تنباکویی با این عطر و مزه ندیده‌ام.» شاه با تحقیر نگاهی به آن‌ها کرد و گفت: «مرده شورتان را ببرند که به خاطر پست و مقام حاضرید به جای تنباکو پهن اسب بکشید و از آن تعریف کنید.»

من تمایل دارم این مطلب را برای رشد مدیریت مدرسه ارسال کنم تا از آن به عنوان یک مقاله استفاده شود. می‌خواهم نتیجه بگیرم که فعالیت‌های دفتر انتشارات و تکنولوژی آموزشی بی‌نظیر است. در این زمینه اصلاً کشوری نداریم که خودمان را با آن مقایسه کنیم. اما انتظار ما از نمایندگان تعریف و تمجید نیست. بلکه باید نظرتان را منتقل کنید. شما عضو یک خانواده هستید و نظرات باید به تصمیم‌گیران منتقل شوند. انتظار ما از شما این است که پیشنهادات، انتقادات، معایب و نظرات خودتان را برای تغییر و اصلاح و رشد به شخص مسئول؛ آقای ناصری و همکاران‌شان منتقل بفرمایید، تا ان شاء الله این مجله‌ها هر روز رشد کنند و این استمرار باعث توسعه آموزش شود. هر قدر شما تلاش کنید و ارتباط بیشتری با مدیران و مخاطبان برقرار کنید، بهتر است. از شما تشکر می‌کنم و امیدوارم هر منطقه تهران به اندازه یک استان بتواند پیشرفت کند و در آخر سال ما بتوانیم امسال را یک سال فوق‌العاده اعلام کنیم و جشن بگیریم.»

رشد برهان، عصای دست ما

محمودی (مدیر دبیرستان): من مدتی در «دفتر آموزش متوسطه» در زمان مرحوم آقای **علاقمندان** عضو گروه‌های آموزشی بودم. همان‌طور که همکاران اطلاع دارند، ما در دوره متوسطه افت آموزشی داریم؛ به‌خصوص در پایه اول و در درس ریاضی. معلمان ریاضی کسانی هستند که فکر می‌کنند باید حتماً اتوکشیده و با افکار و روش خاصی سر کلاس حاضر شوند. خیلی به این قضیه فکر کردم که ما چه کار کنیم تا مشکل ریاضی حل شود. در آن زمان، با دفتر تألیف کتب درسی بر سر بعضی مسائل در تضاد بودیم. ما قبلاً به همکاران دفتر تألیف می‌گفتم که کتاب‌های درسی با هم پیوند ندارند. الان هم همین‌طور است. مؤلف کتاب ریاضی پایه اول دبیرستان نمی‌داند که محتوای کتاب ریاضی پایه سوم دبیرستان چیست. وقتی این موضوع را به نویسندگان می‌گوییم، پاسخ می‌دهند در همین حد از ما خواسته‌اند. بر همین اساس، بین ریاضی دوره راهنمایی و ریاضی دوره متوسطه هیچ پیوندی وجود ندارد به این دلیل بچه‌های خوب دوره راهنمایی وقتی به اول دبیرستان می‌آیند، افت می‌کنند.

ما برای رفع این مشکل از «رشد برهان» استفاده کردیم. رشد برهان مجله‌ای است که اختصاصاً به ریاضی دوره متوسطه اختصاص دارد. مطالب این مجله در قالب فوق برنامه، به بحث آموزش کمک خیلی مؤثری می‌کند. اما همان‌طور که شما اطلاع دارید، مدیران از مجله‌های شما اطلاع چندانی ندارند. وقتی گفته می‌شود بیایید و مجله رشد را مشترک شوید، هیچ‌کس انگیزه‌ای برای این کار ندارد. ما سه بخش داریم: تولید، توزیع و مصرف. ما با بخش توزیع مشکل داریم. بخش مصرف‌کننده که من مدیر مدرسه ونوک پیکان باشم، هیچ اطلاعی از مجلات رشد ندارم و از آن‌ها استفاده نمی‌کنم. پس به اهدافی که داریم دست پیدا نمی‌کنیم. در جلسات مدیران هم ندیده‌ام کسی بیاید و در مورد مجلات رشد توضیح بدهد.

من وقتی «رشد برهان» را دیدم، در مورد استفاده از آن با معلمان مشورت کردم. اگر این مجله خوب نبود، اصلاً از آن استفاده نمی‌کردیم. معلمان ریاضی مدرسه من تازه با این مجله آشنا شدند و اظهار کردند که این مجله را نمی‌شناختند. ما در جلسه‌ای که برای برگزاری مسابقات ریاضی با کشورهای بوسنی، ساحل عاج و ... داریم، مجله برهان را به آن‌ها نیز معرفی کردیم و آن‌ها گفتند که مجله خوبی است. من شماره‌های سه فصل امسال را به آن‌ها ارائه دادم.

من در چند سالی که در منطقه بودم، ندیدم که از هیچ‌کدام از مجله‌های رشد استفاده شود. در مورد برنامه هوشمندسازی مدارس و نرم‌افزارهای آموزشی هم ما هیچ اطلاعی نداریم. اصلاً آیا تا به حال از محتوای مجله برهان برای دبیران مسابقه گذاشته‌اید؟ شاید هم برگزار کرده‌اید و ما اطلاع نداریم. می‌خواهم بگویم که بخش اطلاع‌رسانی ضعیف است.

یا توزیع نامناسب است یا اطلاع‌رسانی؛ که من فکر می‌کنم مشکل از اطلاع‌رسانی است. انگیزه خیلی مهم است. از وقتی که ما از مجله برهان استفاده می‌کنیم، مشکلات مان در درس ریاضی کم‌تر شده است. من فکر می‌کنم از طریق برگزاری همایش بهتر بتوانید مخاطبان را با تولیدات دفتر انتشارات و تکنولوژی آموزشی آشنا کنید.

بیانیه اختتامیه دوازدهمین گردهمایی نمایندگان مجلات رشد استان تهران

بسم الله الرحمن الرحيم

در سال حمایت از تولید ملی و کار و سرمایه ایرانی به پاس خدمات نمایندگان فعال در ترویج و توزیع تولیدات اندیشه و هویت اسلامی - ایرانی در سطح کشور، جلسه هم‌اندیشی نمایندگان رشد برگزار می‌شود. دفتر انتشارات و تکنولوژی آموزشی، با همکاری پدیدآورندگان و نمایندگان مجلات رشد، با رویکرد تحول بنیادین در متن و محتوای نشریات و همچنین عدالت آموزشی در رساندن آن‌ها به تمامی دانش‌آموزان، نقش بی‌بدیلی در توسعه منابع متنوع آموزشی بر عهده دارد. اداره‌های آموزش و پرورش از رهگذر مجلات رشد، بستری مناسب برای تبادل تجربیات و انتقال دانش و مهارت معلمان فراهم آورده‌اند. همچنین در بسط و توسعه فرهنگ مطالعه و به روز شدن منابع آموزشی در کنار کتب درسی به دانش‌آموزان و اولیای آنان کمک شایانی کرده‌اند.

نمایندگان مجلات رشد، این بازوان توانمند فرهنگی و اجرایی دفتر در تدوین و توزیع مجلات، با ایفای نقش کلیدی خود، علاوه بر تحقق بخشیدن به عدالت آموزشی، در زمینه توسعه بهره‌مندی از محتوای نشریات رشد در برنامه‌های آموزش و پرورش نقش مؤثری داشته‌اند. در سال گذشته که سال جهاد اقتصادی بود، با تلاش گسترده همه دست‌اندرکاران، علاوه بر آن که کیفیت مجلات چه از نظر محتوا و چه از حیث نوع کاغذ و چاپ بهبود یافت، شمارگان آن‌ها نیز ۱۲ درصد افزایش پیدا کرد که در نوع خود در خور توجه است.

بدون شک افزایش دامنه تأثیر مجلات در مجموعه برنامه‌های آموزشی و تربیتی و بسترسازی مناسب برای گسترش فرهنگ استفاده از بسته‌های آموزشی در نظام جدید تعلیم و تربیت در مسیر تحول بنیادین، نیازمند تلاش همه دست‌اندرکاران آموزش و پرورش و تعامل و همدلی مسئولان دفتر و ادارات آموزش و پرورش است. کمیته ارزیابی با محاسبه دقیق آماری و بررسی مستندات ارائه شده از سوی نمایندگان، برگزیدگان خود را در بخش زیر معرفی می‌کند.

شایان ذکر است، در این دوره با تغییراتی که در جداول و ضرایب آن‌ها به عمل آمده، سعی شده است تمام جوانب فعالیت‌های نمایندگان در نظر گرفته شود. همچنین ممکن است در بعضی از موارد، یک نماینده در دو یا چند بخش بالاترین امتیاز را کسب کرده باشد که کمیته ارزیابی بالاترین سطح جایزه را برای نمایندگان در مجموع امتیازات در نظر گرفته است. و در بخش‌های زیر مجموعه هم از نمایندگان رده‌های پایین‌تر تقدیر به عمل آمده است.

الف) درصد تغییرات شمارگان دریافتی

رتبه اول منطقه ۱۷ تهران:

* لوح تقدیر و تندیس جلسه هم‌اندیشی تقدیم می‌شود به آقای **امیر علی جانی**، مدیر محترم آموزش و پرورش منطقه ۱۷ تهران.

* لوح تقدیر و هدیه نقدی تقدیم می‌شود به آقای **حمیدرضا کلاهی رستمی**، معاون آموزش و پرورش منطقه ۱۷ تهران

* لوح تقدیر و هدیه نقدی تقدیم می‌شود به جناب آقای **کامران نوری**، نماینده محترم نشریات رشد در آموزش و پرورش منطقه ۱۷ تهران.

رتبه دوم، شهرستان ورامین:

* لوح تقدیر و تندیس جلسه هم‌اندیشی تقدیم می‌شود به **مجتبی عرب عامری**، مدیر آموزش و پرورش شهرستان ورامین.

* لوح تقدیر و هدیه نقدی تقدیم می‌شود به **محمد دشتی**، نماینده محترم نشریات رشد در اداره آموزش و پرورش استان ورامین.

رتبه سوم، شهرستان پاکدشت:

* لوح تقدیر و تندیس جلسه هم‌اندیشی تقدیم می‌شود به **محمد رضا جوادی**، مدیر محترم آموزش و پرورش پاکدشت.

* لوح تقدیر و هدیه نقدی تقدیم می‌شود به **غلام علی خانی**، معاون محترم آموزش و پرورش پاکدشت.

* لوح تقدیر و هدیه نقدی تقدیم می‌شود به **تقی مرشدی**، نماینده محترم نشریات رشد در آموزش و پرورش پاکدشت.

رتبه چهارم، شهرستان ملارد:

* لوح تقدیر و تندیس جلسه هم‌اندیشی تقدیم می‌شود به **علی خدایی**، مدیر محترم آموزش و پرورش شهرستان ملارد.

ب) درصد تحت پوشش مخاطبان

رتبه اول شهرستان جوادآباد:

* لوح تقدیر و تندیس جلسه هم‌اندیشی تقدیم می‌شود به **حسین النجری**، مدیر محترم آموزش و پرورش شهرستان جوادآباد.

* لوح تقدیر و هدیه نقدی تقدیم می‌شود به **علی سلسپور**، معاون محترم آموزش و پرورش شهرستان جوادآباد.

* لوح تقدیر و هدیه نقدی تقدیم می‌شود به **زهرا شاهسونند**، نماینده محترم نشریات در اداره آموزش و پرورش شهرستان جوادآباد.

رتبه دوم، شهرستان قرچک:

* لوح تقدیر و تندیس جلسه هم‌اندیشی تقدیم می‌شود به **هوشنگ کولی‌وند**، مدیر محترم آموزش و پرورش شهرستان قرچک.

* لوح تقدیر و هدیه نقدی تقدیم می‌شود به خانم **زینب ناری**، معاون محترم آموزش و پرورش شهرستان قرچک.

* لوح تقدیر و هدیه نقدی تقدیم می‌شود به **احمد ابراهیمیان**، نماینده محترم نشریات در اداره آموزش و پرورش قرچک.

رتبه سوم، شهرستان رودهن

* لوح تقدیر و تندیس جلسه هم‌اندیشی تقدیم می‌شود به خانم **مریم رحمانی**، مدیر محترم آموزش و پرورش شهرستان رودهن.

رتبه چهارم، شهرستان دماوند:

* لوح تقدیر و تندیس جلسه هم‌اندیشی تقدیم می‌شود به **سیدقاسم حسینی**، مدیر محترم آموزش و پرورش شهرستان دماوند.

* لوح تقدیر و هدیه نقدی تقدیم می‌شود به **محمد مشهدی عباسی**، معاون محترم آموزش و پرورش دماوند.

* لوح تقدیر و هدیه نقدی تقدیم می‌شود به خانم **معصومه محمدی**، نماینده نشریات رشد در آموزش و پرورش شهرستان دماوند.

ج) حجم نسبی توزیع گروه اول: مناطق تهران

رتبه اول، منطقه ۲ تهران:

* لوح تقدیر و تندیس جلسه هم‌اندیشی تقدیم می‌شود به جناب **اسدالله مرتضایی**، مدیر محترم آموزش و پرورش منطقه ۲ تهران.

* لوح تقدیر و هدیه نقدی تقدیم می‌شود به خانم **معصومه عباسی**، معاون محترم آموزش و پرورش منطقه ۲ تهران.

* لوح تقدیر و هدیه نقدی تقدیم می‌شود به **فریدون رضوانی**، نماینده محترم نشریات رشد در آموزش و پرورش منطقه ۲ تهران.

رتبه دوم، منطقه ۶ تهران:

* لوح تقدیر و تندیس جلسه هم‌اندیشی تقدیم می‌شود به **کاوه زینالی خامنه**، مدیر محترم آموزش و پرورش منطقه ۵ تهران.

* لوح تقدیر و هدیه نقدی تقویم می‌شود به خانم **مریم بابایی**، معاون محترم آموزش و پرورش منطقه ۵ تهران.

* لوح تقدیر و هدیه نقدی تقدیم می‌شود به خانم **فاطمه حصارکی**، نماینده محترم نشریات رشد در

آموزش و پرورش منطقه ۵ تهران.

رتبه سوم، منطقه ۶ تهران:

* لوح تقدیر و تندیس جلسه هم‌اندیشی تقدیم می‌شود به خانم زهره پروازی مقدم، مدیر محترم آموزش و پرورش منطقه ۶ تهران.

* لوح تقدیر و هدیه نقدی تقدیم می‌شود به علی نیکبختان، معاون محترم آموزش و پرورش، منطقه ۶ تهران.
* لوح تقدیر و هدیه نقدی تقدیم می‌شود به خانم ساغر گل کارزاده، نماینده محترم نشریات رشد در آموزش و پرورش منطقه ۶ تهران.

رتبه چهارم، منطقه ۸ تهران:

* لوح تقدیر و تندیس جلسه هم‌اندیشی تقدیم می‌شود به سیدعلی حسینی، مدیر محترم آموزش و پرورش منطقه ۸ تهران.

گروه دوم: شهرستان‌های تهران

رتبه اول، شهرستان شهریار:

لوح تقدیر و تندیس جلسه هم‌اندیشی تقدیم می‌شود به رکن‌علی نجفی، مدیر محترم آموزش و پرورش شهرستان شهریار.
* لوح تقدیر و هدیه نقدی تقدیم می‌شود به غلامحسین داوودی، معاون محترم آموزش و پرورش شهرستان شهریار.
* لوح تقدیر و هدیه نقدی تقدیم می‌شود به حسن محمودخانی، نماینده محترم نشریات رشد در آموزش و پرورش شهرستان شهریار.

رتبه دوم، شهرستان بهارستان، ناحیه ۱:

* لوح تقدیر و تندیس جلسه هم‌اندیشی تقدیم می‌شود به سیدضیاء چراغی، مدیر محترم آموزش و پرورش شهرستان بهارستان، ناحیه ۱.
* لوح تقدیر و هدیه نقدی تقدیم می‌شود به داوود نقدی، معاون محترم آموزش و پرورش شهرستان بهارستان، ناحیه ۱.
* لوح تقدیر و هدیه نقدی تقدیم می‌شود به سیدمهدی موسوی، نماینده مجلات رشد در آموزش و پرورش شهرستان بهارستان، ناحیه ۱.

رتبه سوم، شهرستان اسلام‌شهر:

* لوح تقدیر و تندیس جلسه هم‌اندیشی تقدیم می‌شود به محمود قنبرزاده، مدیر محترم آموزش و پرورش شهرستان اسلام‌شهر.

* لوح تقدیر و هدیه نقدی تقدیم می‌شود به خانم الهه رضوانی، معاون محترم آموزش و پرورش شهرستان اسلامشهر.

* لوح تقدیر و هدیه نقدی تقدیم می‌شود به حسین قادری، نماینده نشریات رشد در آموزش و پرورش اسلامشهر.

رتبه چهارم، شهرستان قدس:

* لوح تقدیر و تندیس جلسه هم‌اندیشی تقدیم می‌شود به علی اکبر سلیمانی، مدیر محترم آموزش و پرورش قدس.

* لوح تقدیر و هدیه نقدی تقدیم می‌شود به زین العابدین نظافتی، معاون محترم آموزش و پرورش شهرستان قدس.

* لوح تقدیر و هدیه نقدی تقدیم می‌شود به حسن فرامرزی، نماینده محترم نشریات رشد در شهرستان قدس.

د) وصول مطالبات

رتبه اول، منطقه ۱ تهران:

* لوح تقدیر و تندیس جلسه هم‌اندیشی تقدیم می‌شود به محمدرضا رسولی، مدیر محترم آموزش و پرورش منطقه ۱ تهران.

* لوح تقدیر و هدیه نقدی تقدیم می‌شود به رضا میرزاده، معاون محترم آموزش و پرورش منطقه ۱ تهران.

* لوح تقدیر و هدیه نقدی تقدیم می‌شود به حمیدرضا مهربخش، نماینده محترم نشریات رشد در منطقه ۱ تهران.

رتبه دوم، منطقه ۹ تهران:

* لوح تقدیر و تندیس جلسه هم‌اندیشی تقدیم می‌شود به علی عزتی، مدیر محترم آموزش و پرورش منطقه ۹ تهران.

* لوح تقدیر و هدیه نقدی تقدیم می‌شود به خانم زهره کشفی، معاون محترم آموزش و پرورش منطقه ۹ تهران.

* لوح تقدیر و هدیه نقدی تقدیم می‌شود به خانم زهرا توکلی، نماینده محترم نشریات رشد در آموزش و پرورش منطقه ۹ تهران.

رتبه سوم، منطقه ۳ تهران:

* لوح تقدیر و تندیس جلسه هم‌اندیشی تقدیم می‌شود به بابک هاشمی، مدیر محترم آموزش و پرورش منطقه ۳ تهران.

* لوح تقدیر و هدیه نقدی تقویم می‌شود به خانم پروانه شادمانی، معاون محترم آموزش و پرورش منطقه ۳ تهران.

* لوح تقدیر و هدیه نقدی تقدیم می‌شود به محمدرضا اسماعیلی، نماینده محترم نشریات رشد در

آموزش و پرورش منطقه ۳ تهران.

رتبه چهارم، منطقه ۱۸ تهران:

* لوح تقدیر و تندیس جلسه هم‌اندیشی تقدیم می‌شود به **اکبر رضایی**، مدیر محترم آموزش و پرورش منطقه ۱۸ تهران.

* لوح تقدیر و هدیه نقدی تقدیم می‌شود به **محمود مظفری**، معاون محترم آموزش و پرورش منطقه ۱۸ تهران.

* لوح تقدیر و هدیه نقدی تقدیم می‌شود به خانم **نرگس جبرنلی حامل**، نماینده محترم نشریات رشد در آموزش و پرورش منطقه ۱۸ تهران.

ه) فعالیت‌های فرهنگی

رتبه اول، منطقه ۴ تهران:

* لوح تقدیر و تندیس جلسه هم‌اندیشی تقدیم می‌شود به **جواد مرتضی‌زاده**، مدیر محترم آموزش و پرورش منطقه ۴ تهران.

* لوح تقدیر و هدیه نقدی تقدیم می‌شود به **احمد وحدت‌پرست**، معاون محترم آموزش و پرورش منطقه ۴ تهران.

* لوح تقدیر و هدیه نقدی تقدیم می‌شود به خانم **معصومه الهه‌یاری**، نماینده محترم نشریات رشد در آموزش و پرورش منطقه ۴ تهران.

رتبه دوم، منطقه ۱۵ تهران:

* لوح تقدیر و تندیس جلسه هم‌اندیشی تقدیم می‌شود به **سید محمد رضا رادفر**، مدیر محترم آموزش و پرورش منطقه ۱۵ تهران.

* لوح تقدیر و هدیه نقدی تقدیم می‌شود به **محمد اشعری**، معاون محترم آموزش و پرورش منطقه ۱۵ تهران.

* لوح تقدیر و هدیه نقدی تقدیم می‌شود به **جعفر علی اصغر**، نماینده محترم نشریات رشد در آموزش و پرورش منطقه ۱۵ تهران.

رتبه سوم، منطقه ۱۴ تهران:

* لوح تقدیر و تندیس جلسه هم‌اندیشی تقدیم می‌شود به **سعید کاظم‌نژاد**، مدیر محترم آموزش و پرورش منطقه ۱۴ تهران.

* لوح تقدیر و هدیه نقدی تقدیم می‌شود به **محمد جواد متجری**، معاون محترم آموزش و پرورش منطقه ۱۴ تهران.

* لوح تقدیر و هدیه نقدی تقدیم می‌شود به خانم **زهرا بدیعی**، نماینده محترم نشریات رشد در آموزش و پرورش منطقه ۱۴ تهران.

رتبه چهارم، منطقه ۱۱ تهران:

- * لوح تقدیر و تندیس جلسه هم‌اندیشی تقدیم می‌شود به خانم **بری‌سیما سادات ساجدی**، مدیر محترم آموزش و پرورش منطقه ۱۱ تهران.
- * لوح تقدیر و هدیه نقدی می‌شود به خانم **طاهره صفارخواه**، معاون محترم آموزش و پرورش منطقه ۱۱ تهران.
- * لوح تقدیر و هدیه نقدی تقدیم می‌شود به **علی جباروند**، نماینده محترم نشریات رشد در آموزش و پرورش منطقه ۱۱ تهران.

رتبه پنجم، شهرستان چهاردانگه:

- * لوح تقدیر و تندیس جلسه هم‌اندیشی تقدیم می‌شود به **فیروز بادامی**، مدیر محترم آموزش و پرورش شهرستان چهاردانگه.
- * لوح تقدیر و هدیه نقدی تقدیم می‌شود به **حسن علی ظاهریان**، معاون محترم آموزش و پرورش شهرستان چهاردانگه.
- * لوح تقدیر و هدیه نقدی تقدیم می‌شود به خانم **فاطمه شریفیان**، نماینده محترم نشریات رشد در آموزش و پرورش شهرستان چهاردانگه.

مجموع امتیازات

رتبه اول، منطقه ۱۳ تهران:

- * لوح تقدیر و تندیس جلسه هم‌اندیشی تقدیم می‌شود به **حمیدرضا رمضانی**، مدیر محترم آموزش و پرورش منطقه ۱۳ تهران.
- * لوح تقدیر و هدیه نقدی تقدیم می‌شود به **علی مرادزاده**، معاون محترم آموزش و پرورش منطقه ۱۳ تهران.
- * لوح تقدیر و هدیه نقدی تقدیم می‌شود به **بهروز مظهری**، نماینده محترم نشریات رشد در آموزش و پرورش منطقه ۱۳ تهران.

رتبه دوم، منطقه ۱۶ تهران:

- * لوح تقدیر و تندیس جلسه هم‌اندیشی تقدیم می‌شود به **عادل خالقی**، مدیر محترم آموزش و پرورش منطقه ۱۶ تهران.
- * لوح تقدیر و هدیه نقدی تقدیم می‌شود به **محمد مهدی اکبری‌نژاد**، معاون محترم آموزش و پرورش منطقه ۱۶ تهران.
- * لوح تقدیر و هدیه نقدی تقدیم می‌شود به خانم **شادی دانشور**، نماینده محترم نشریات رشد در آموزش و پرورش منطقه ۱۶ تهران.

رتبه سوم، شهرستان ری، ناحیه ۲

* لوح تقدیر و تندیس جلسه هم‌اندیشی تقدیم می‌شود به **داوود عموحیدری**، مدیر محترم آموزش و پرورش شهرستان ری، ناحیه ۲.

* لوح تقدیر و هدیه نقدی تقدیم می‌شود به خانم **زهرا گل محمدی**، معاون محترم آموزش و پرورش شهرستان ری، ناحیه ۲.

* لوح تقدیر و هدیه نقدی تقدیم می‌شود به **محمد سهرابی**، نماینده محترم نشریات رشد در آموزش و پرورش شهرستان ری، ناحیه ۲.

مدیران و دبیران محترم آموزشگاه‌ها

* لوح تقدیر و هدیه نقدی تقدیم می‌شود به خانم **ملحیه پهلوانی**، دبیر محترم مدرسه آزادی منطقه ۱۵ تهران.

* لوح تقدیر و هدیه نقدی تقدیم می‌شود به **مهرداد محمودی**، مدیر محترم دبیرستان شیخ مفید، منطقه ۱۷ تهران.

یک سینه سخن دارند اینجا....

گزارشی از نشست سردبیران مجلات رشد معلم و آموزش راهنمایی با دبیران مدارس بیرجند (خراسان جنوبی)

حمید نورشمسی

شاید چندان دور از ذهن نباشد اگر بیرجند را شهر مدرسه‌ها بنامیم. شهری کوچک با انبوهی از مدارس بزرگ و کوچک دولتی، خصوصی و حتی وقف شده و آکنده از تجربه‌های گوناگون زیستی در حوزه تعلیم و تربیت. در چنین فضایی بدون شک حضور مجلات رشد و درگیری فضای آموزشی شهر با تجربه‌ها و فضاهایی که در این مجلات ترسیم می‌شود، مفید خواهد بود.

صبح نسبتاً گرم یکی از روزهای بهاری اردیبهشت‌ماه سال ۱۳۹۱، «مدرسه راهنمایی معرفت» بیرجند میزبانی نشست آقایان جعفر ربانی و محمدرضا حشمتی، سردبیران ماه‌نامه‌های رشد معلم و رشد آموزش راهنمایی تحصیلی با معلمان منتخب مدارس بیرجند در دوره‌های ابتدایی و راهنمایی تحصیلی و نیز سرگروه‌های دوره‌های تحصیلی مذکور را برعهده داشت. ایشان به منظور تبادل نظر در مورد بهینه‌سازی ساختار آموزشی ارائه شده در این مجلات در نشست حضور یافتند؛ نشستی که با استقبال بیش از انتظار دبیران بیرجندی روبه‌رو شد. حتی میزان دقت نظر آن‌ها در مطالعه مطالب مجلات رشد موجب شگفتی سردبیران مجلات شد.

در ابتدای نشست و پس از تلاوت آیاتی از قرآن مجید و خوشامدگویی مدیر مجتمع آموزشی معرفت، ربانی در سخنانی با اظهار علاقه به شهر بیرجند گفت: «بیرجند از جمله شهرهایی است که حضور و کنکاش در آن همواره از آرزوهای من بوده و به نوعی همواره به من چشمک می‌زده است. برای من زیره به کرمان بردن است که بخواهم درباره شهر بیرجند با اهالی آن صحبت کنم. اما می‌خواهم بگویم این شهر از نخستین مکان‌هایی است که من در مجله رشد راهنمایی که پیش از رشد معلم مدتی مسئول انتشار آن بودم، از آن با عنوان فرهنگ شهر یاد کرده‌ام.» ربانی ادامه داد: «این اصطلاح درباره شهرهایی به کار می‌رود که به نوعی مهد تربیت عالمان و حضور مدارس و مراکز تحصیلی است. از نمونه‌های بارز آن در ایران، گذشته از بیرجند می‌توان به بوشهر، خوی، اراک، آشتیان، قم و ... اشاره کرد.»

سردبیر ماه‌نامه رشد معلم سپس خطاب به حاضران در نشست، با اشاره به قدمت انتشار مجلات رشد، گفت: «انتشار این مجلات سابقه‌ای ۵۰ ساله دارد. در این مدت نیز انتشار آن‌ها توانسته است تأثیر خوبی در فضای آموزشی کشور بگذارد و فضای روشنی را پیش روی آن ترسیم کند؛ هرچند که تاکنون روش روشنی برای ارزیابی آماری میزان موفقیت آن وجود نداشته است. این مجلات به‌طور عمده دارای کارکرد تبیین برنامه‌های آموزشی در مدارس هستند. از سوی دیگر نیز به‌منظور آگاهی دهی عمومی در مورد معرفی علوم و فنون گوناگون منتشر

می شوند.»

وی در ادامه به کارکردهای انتشار چنین رسانه مکتوبی اشاره کرد و گفت: «روزگار ما روزگار رسانه‌های دیجیتال است که می‌توان به صورت لحظه‌ای و در هر مکان از آن‌ها بهره برد. شاید کسانی که با این دست از رسانه‌ها آشنا و مرتبط هستند، کمتر درصدد بهره‌مند شدن از رسانه‌های مکتوب کاغذی برآیند. اما به اعتقاد بسیاری از کارشناسان، رسانه‌های مکتوب هنوز ارزش کاری خود را از دست نداده‌اند. بی‌توجهی به آن‌ها بیشتر به دلیل نگاه افراط‌گرایانه ما در نفی آن‌ها بوده است. کتاب به اعتقاد من هنوز نیز مهم‌ترین رسانه بشری است و قابلیت کنترل بیشتری روی آن برای انتشار مطالب وجود دارد. از طرف دیگر، میزان تأثیرگذاری نوشتار مکتوب بر ذهن مخاطبان هنوز بیش از نوشتار مجازی است. شاید به همین خاطر است که در کشورهای پیشرفته جهان، هنوز مطبوعات کاغذی با افت شمارگان روبه‌رو نیستند.»

ربانی همچنین با اشاره به ضرورت یادآوری این نکات به دانش‌آموزان از سنین پایین گفت: «باید به دانش‌آموزان یاد داد که صرف دانستن امری برای آن‌ها کافی نیست و باید چگونه دانستن را بیاموزند. ما نیز در مجلات آموزشی رشد به دنبال تعیین ساختاری برای این موضوع هستیم. مقایسه‌های آماری نشان می‌دهند که میزان اقبال به مجلات رشد در سال گذشته نسبت به سال‌های پیش در بیرجند افزایش داشته است، تا جایی که میزان توجه به ماهنامه رشد معلم در این شهر چهار برابر شده است. ما نیز در مجلات بر همین مبنا سعی داریم بیش از آن‌که به دنبال افزایش آگاهی باشیم، به ارتقای بینش و نگرش پردازیم. برای مثال، اگر همه ما به نوعی کار با رایانه را تعلیم دیده‌ایم و گواهی‌نامه آن را داریم، اما در عمل موفق به انجام آن نمی‌شویم، به دلیل این است که بینش و نگرش صحیحی نسبت به استفاده از آن نداریم.»

وی تأکید کرد: «مجلات رشد سعی در تازه‌گویی دارند و از مکررات گریزان هستند. باید بگوییم که ایجاد نگرش‌های تازه و مثبت در امر آموزش، مهم‌ترین مبنای انتشار آن‌ها به‌شمار می‌رود. در همین راستا و البته براساس نظرسنجی که سال گذشته صورت گرفت، ۷۶ درصد از مربیان مدارس به مطالب این مجلات رأی مثبت دادند. امیدواریم در سال جاری با تغییر سیستم انتشار و چاپ تمام رنگی مجلات، نوع نگاه به آن‌ها نیز دستخوش تغییر بیشتری شود.»

محمدرضا حشمتی، سردبیر مجله رشد آموزش راهنمایی، سخنران دوم این نشست بود. او در ابتدای سخنان خود به یکی بودن شوق و شغل حاضران در نشست، تحت عنوان امر معلمی اشاره کرد و پس از آن به موضوع انتشار مجلات رشد پرداخت. حشمتی اظهار کرد: «بدون شک میان مجله و کتاب درسی تفاوت‌های فراوانی وجود دارد. کتاب درسی به عنوان محتوای آموزشی مدارس دارای یک چرخه پنج‌ساله برای تولید است و لذا تغییر در آن نیز نیازمند فرایندی زمان‌بر است. اما مجلات رشد چنین نیستند و برای انتشار هر ساله این فرصت را دارند که برنامه‌ریزی تازه‌ای برای خود سامان دهند.»

وی افزود: «مهم‌ترین ویژگی مجلات رشد، همکاری شما و دانش‌آموزان در انتشار مطالب آن است. ما نیز می‌کوشیم مطالب مورد نیاز شما را آن‌طور که خودتان صلاح می‌دانید، در این مجلات منعکس کنیم. ما معتقدیم تک‌تک شما تجربه‌های زیستی یکتایی در امر آموزش دارید که بدون شک کاربردی فرا محلی دارند. البته برای انتقال این تجربه‌ها چندان قائل به نگارش مقاله نیستیم و معتقدیم این تجربیات باید در قالب آزمایشگاه و کلاس درس ارائه و منتشر شوند. از همین روی است که بیش از انتشار مطالب تئوری، به دنبال نشر تجربیات عملیاتی

شما هستیم.

سردبیر مجله رشد آموزش راهنمایی در ادامه به موضوع «معرفت زمینه» اشاره کرد و گفت: «این روزها در آموزش و پرورش این موضوع مطرح است که در هر اقلیم و شهر باید براساس وضعیت بومی و جغرافیایی خاص آن طرح درسی ریخته شود و مورد بهره‌برداری قرار بگیرد. شاید به همین خاطر است که دست خود را صمیمانه برای دریافت تجربیات و نظرات آموزشی شما دراز کرده‌ایم. در حال حاضر طرح تحول بنیادین در حوزه آموزش و پرورش اتفاق بزرگی است که در نظام آموزش و پرورش کشور ما در حال رخ دادن است. در همین راستا مجلات رشد نیز طرح توانمندسازی معلمان را برای خود تدارک دیده‌اند که در قالب بهره‌برداری از مجلات در دوره‌های آموزش ضمن خدمت کاربرد خواهد داشت.»

وی ادامه داد: «فناوری و تمدن برخاسته از آن امروزه تمامی نظام‌های آموزشی را در جهان تحت تأثیر خود قرار داده است. تا جایی که در جهان امروز باید معلمان را مهاجر و دانش‌آموزان را بومی سرزمین تکنیک زده پیرامون خود بدانیم. دانش‌آموز امروز نیاز دارد که بتواند با ابزارهای تازه پیرامون خود کار کند و ما باید به عنوان مهاجران به این سرزمین راهنمای او که بومی این محیط شده است، باشیم. اکنون باید پرسید این موضوع چگونه امکان تحقق خواهد داشت. بدون شک حرکت ساختارمند و هماهنگ نخستین موضوعی است که می‌تواند شکاف میان این دو قشر را کم و کمتر کند.»

به اعتقاد حشمتی، تجربه جهانی نشان داده است که تغییر نظام آموزشی باید از تغییر نگرش معلم آغاز شود. تجربه انتشار مجلات رشد نیز بر همین مبنا استوار شده است. وی همچنین خطاب به حاضران در نشست گفت: «حضور ما در این استان و دیدار با شما نیز به منظور این است که از شما پرسیم چگونه باید مجلات را در چنین فضایی حرکت بدهیم و نقش ما در تحول نظام آموزشی چگونه باید تعریف شود.»

اما بخش قابل توجهی از زمان این نشست به اظهار نظرهای حاضران درباره نوع نگرش مجلات رشد به مقوله آموزش اختصاص داشت که حاوی مطالب و نکات ظریفی بود.

یوسفی، یکی از اعضای گروه‌های آموزشی بخش ادبیات دوره راهنمایی تحصیلی، نخستین فرد از حاضران بود که در نقد مطالب مجلات رشد گفت: «معتقدم مجلات ما هنوز تا به روز شدن در ارائه اطلاعات فاصله زیادی دارند. هنوز نمی‌توان به‌طور مشخص ردی از تجربیات معلمان کشور در آن‌ها یافت. به همین خاطر به نظر می‌رسد، برخی از این دست مطالب را باید با دقت بیشتری انتخاب کرد و از درج مطالب صفحه پرکن و تجربیات تکراری دوری کرد.»

به اعتقاد وی، ایجاد یک نظام نیازسنجی به‌منظور درج مطالب در ماه‌نامه‌های رشد، به‌گونه‌ای که آن‌ها را ماهیتاً از مجلات عمومی متمایز سازد و دور شدن از انتشار مطالب و موضوعات بیش از اندازه تخصصی نیز باید در مجلات رشد بیش از پیش مورد اعتنا قرار بگیرد.

نبی‌زاده، سرگروه آموزش ابتدایی در بیرجند، دیگر معلمی بود که در این نشست لب به سخن باز کرد و گفت: «چالش بزرگ ما این است که همکاران ما معمولاً با کوله‌باری از تجربیات ارزنده خود، به راحتی نظام آموزش و پرورش را ترک می‌کنند و از این تجربیات برای نسل جوان به‌طور معمول چیزی باقی نمی‌ماند. باید برای بازتاب این تجربیات در مجلات رشد فکر تازه‌ای کرد.»

وی همچنین معتقد است که مجلات رشد می‌توانند صفحات ویژه‌ای به اولیای دانش‌آموزان اختصاص دهند و

در این صفحات، چگونگی ارائه یک محتوا را به دانش‌آموزان تبیین کنند. در کنار آن می‌توانند با ایجاد صفحه ویژه بازنشستگان آموزش و پرورش، به بازنشر تجربیات آن‌ها حتی در قامت استانی دست بزنند و در این راه استان‌های گوناگون را به صورت چرخشی ملزم به همکاری برای انتشار آن‌ها کنند.

طاهری، از دیگر سرگروه‌های آموزش ابتدایی مدارس شهر بیرجند، با تمجید از این‌که از مجلات رشد برای برگزاری دوره‌های آموزش ضمن خدمت استفاده می‌شود، خواستار صدور گواهی گذراندن این دوره‌ها برای معلمانی شد که از طریق مجلات رشد این دوره‌ها را می‌گذرانند.

نبود جایگاه مشخصی برای درس حرفه‌وفن، موضوعی بود که **حمیدیان**، سرگروه درس حرفه‌وفن شهر بیرجند به آن اشاره کرد. وی گفت: «باید مجله‌ای تخصصی در این زمینه از سوی گروه مجلات رشد منتشر شود که به‌طور پیوسته به آموزش تکنیک‌ها و مهارت‌های حرفه‌ای پردازد.»

ایجاد امکانات بالاتر به‌منظور بهره‌برداری از نسخه اینترنتی مجلات، ویراستاری بهتر و علمی‌تر، و افزایش مطالب روز درباره فناوری‌های آموزشی نیز از دیگر مطالب مطرح شده در این نشست بود که از سوی بعضی از معلمان ریاضی مطرح شد. جمع دیگری از حاضران نیز به وجود مطالبی در مجلات که دبیران باید برای آزمون ضمن خدمت به حفظ آن‌ها پردازند، اعتراض کردند. اتخاذ تدابیری برای ارسال رایگان این مجلات به مدارس، از دیگر موضوعات مطرح شده در نشست بود که مورد تأکید معلمان مدارس بیرجند قرار گرفت.

سرانجام **پیرتاج**، دبیر زبان فارسی مدارس بیرجند و از حاضران در این نشست، با بیان این‌که زیبایی مجله تنها با رنگی شدن آن تأمین نمی‌شود، خواستار درج چکیده مقاله و کلیدواژه برای مقالات مجلات رشد شد.

قدر زر زرگر شناسد، قدر گوهر گوهری

پای صحبت طاهره حمیدی، معاون آموزش ابتدایی استان خراسان جنوبی

سمانه آزاد

عده‌ای از دست‌اندرکاران «دفتر انتشارات و تکنولوژی آموزشی» در اردیبهشت‌ماه ۱۳۹۱ مهمان شهر بیرجند بودند که در طول تاریخ پرفراز و نشیب خود بزرگان بسیاری را در عرصه علم و ادب و هنر پرورش داده است.

میزبان ما در این سفر اردیبهشتی، اهالی آموزش و پرورش استان خراسان جنوبی بودند؛ کسانی که وظیفه خطیر و دشوار پرورش نسل جدید را برعهده دارند. نسلی که باید راه بزرگانی را که این شهر کویری در دامان خود پرورش داده است، طی کنند. بزرگان و مشاهیری که هرچه آسمان شهرستان بر آن‌ها سخت‌تر گرفته است، آن‌ها نیز سخت‌تر کوشیده‌اند تا جایی که اکنون نام بیرجند با نام مشاهیری همچون شیخ هادی هادوی (فقیه)، محمد ابراهیم آیتی، غلامحسین شکوهی، کاظم معتمدنژاد (پدر علم ارتباطات ایران)، علامه سیدمحمد فرزانه، محمدحسن گنجی (پدر جغرافیای نوین دانشگاهی ایران)، محمداسماعیل رضوانی و... گره خورده است.

از جمله سخت‌کوشانی که امروز کمر به پرورش نسل جدید بیرجند بسته‌اند، طاهره حمیدی، معاون آموزش ابتدایی اداره کل استان خراسان جنوبی است که از سال ۱۳۸۹ در این سمت فعالیت می‌کند. در سفرمان به بیرجند فرصت کوتاهی دست داد تا با او درباره مجلات رشد گفت‌وگو کنیم. طاهره حمیدی در این گفت‌وگو از برخی اقدامات و ابتکارات در شناساندن بیش از پیش مجلات رشد به دانش‌آموزان و خانواده‌ها و نقش این مجلات در بسته‌های آموزشی سخن گفت. به گفته او، آموزگاران این دیار قدر مجلات رشد را می‌دانند و گاه «رشد» را به هم هدیه می‌دهند.

● دیدگاه شما نسبت به مجلات رشد و نقش آن‌ها در فرایند یاددهی - یادگیری چیست؟

○ نکته‌های مثبت و فواید مجلات رشد اظهر من الشمس است که همه از آن‌ها آگاهی دارند. این مجلات فرایند یاددهی - یادگیری را تعمیق می‌بخشند و آن را برای دانش‌آموزان آسان می‌کنند. با مطالعه مجلات رشد، دانش‌آموزان به مطالعه علاقه پیدا می‌کنند و فرهنگ پژوهش و مطالعه نهادینه می‌شود.

در موضوع تحول بنیادین در آموزش و پرورش که مطالبه مقام معظم رهبری هم هست، مجلات رشد می‌توانند بازوان توانمندی در مکمل‌های درسی ما باشند. بسیاری از مطالب در کتاب‌های درسی ما نیستند، اما با کمک

مجلات رشد می‌توانیم آن‌ها را انتقال دهیم. در واقع برخی از مفاهیم و مطالب از طریق فضای غیررسمی به دانش‌آموزان منتقل می‌شوند که مجلات رشد باید این فضای غیررسمی را مدیریت کنند. گرچه این مجلات مطابق با نیازهای دانش‌آموزان و معلمان تولید می‌شوند و جنبه‌های مثبت فراوانی دارند، اما متأسفانه نتوانسته‌ایم آن‌ها را به‌خوبی به مخاطبان بشناسانیم. به‌نظر می‌رسد باید جایگاه مجلات رشد تبیین شود. ما در استان خراسان جنوبی کارهایی را در این راستا انجام داده‌ایم.

● دربارهٔ این فعالیت‌ها توضیح می‌دهید؟

○ نمایشگاه‌ها و جشنواره‌هایی را در شهرستان‌ها و مناطق استان برگزار کرده‌ایم که با مطالب مجلات رشد در ارتباط بوده‌اند. مثلاً اگر یکی از مجلات رشد دانش‌آموزی ساخت یک وسیلهٔ کمک‌آموزشی را آموزش داده است، دانش‌آموز و معلم آن را ساخته‌اند و در نمایشگاهی در معرض نمایش گذاشته‌اند. حتی برخی مدارس جشنواره‌ای در رابطه با فواید مجلات رشد و خاطره‌هایی که بچه‌ها از این مجلات داشتند، برگزار کردند که با استقبال خوب بچه‌ها روبه‌رو شد. یکی از معلمان استان هم به‌صورت داوطلبانه همهٔ مجلات رشد را به‌صورت «PDF» تولید کرد و در اختیار دانش‌آموزان گذاشت.

همکاران ما حتی مجلات رشد را به یکدیگر هدیه می‌دهند. مثلاً ممکن است از هر مجله‌ای یک سلسله به مدرسه بیاید، ولی همهٔ همکاران به مطالعهٔ آن‌ها علاقه‌مند باشند و مجله به همه نرسد. بنابراین همکاران و معلمان مجلات را پس از خواندن به دیگران می‌دهند. با این توصیف من معتقدم نباید به تعداد مشترکان مجله چشم دوخت، بلکه باید دید عملاً چه تعدادی مطالب را مطالعه و از آن‌ها استفاده می‌کنند. در واقع مجلات به کتابخانهٔ مدرسه نمی‌روند تا خاک بخورند، بلکه از آن‌ها استفاده می‌شود.

اقدام دیگری که در زمینهٔ توزیع و توسعهٔ مجلات رشد انجام داده‌ایم، توزیع رایگان مجلات رشد در مدارس روستایی و چندپایه است. ما مجلات دانش‌آموزی و بقیهٔ مجلات را در اختیار ۹۵۰ کلاس چندپایه به‌عنوان منبع آموزشی قرار دادیم. ابتدا گمان نمی‌کردیم این کار چنین بازخورد مثبتی داشته باشد، اما اکنون حتی از معلمان مان در نقاط مرزی که هیچ منبع آموزشی ندارند هم بازخوردهای مثبتی دریافت می‌کنیم.

مخاطب ما در کلاس‌های چندپایه معلمانی هستند که شاید تجربهٔ چندان زیادی ندارند. بنابراین باید با زبان خودشان با آنان سخن گفت. البته باید از لحاظ علمی هم آنان را تقویت کرد که مجلات رشد در این زمینه هم کاربرد دارند. بازخوردی که از این فعالیت داشتیم باعث شد طرحی را در «شورای عالی آموزش و پرورش استان خراسان جنوبی» مطرح کنیم و با همکاری سازمان بهزیستی و «کمیتهٔ امداد امام خمینی (ره)» دانش‌آموزان بی‌بضاعتان را تحت پوشش مجلات رشد قرار دهیم تا آن‌ها هم از این مجلات بهره‌مند شوند.

البته همکاران ما در مدارس نیز ابتکارات زیادی در رابطه با مجلات رشد انجام می‌دهند. مثلاً برخی از مدارس «کمیتهٔ بررسی مجلات رشد» تشکیل داده‌اند. در این کمیته‌ها، هم دبیران و هم دانش‌آموزان شرکت دارند و نظرات خود را دربارهٔ مطالب مجلات اعلام می‌کنند. در واقع این کار با یک تیر، دو نشان‌زدن است؛ چرا که هم باعث می‌شود مجلات بیشتر شناسانده شوند و هم دانش‌آموزان دقیق و پرسشگر تربیت شوند.

همکاران ما از مجلات رشد در جهت تحقق هدف تحول‌بنیادین در آموزش و پرورش که همان تربیت نسل پرسشگر است، استفاده می‌کنند. ضمن اینکه نگاه نقادانه در دانش‌آموزان رشد می‌کند. این‌ها همه به‌خاطر استفاده

خلاق از مجلات رشد است. به قول معروف، قدر زر زرگر شناسد، قدر گوهر گوهری. استان خراسان جنوبی قدر مجلات رشد را می‌داند، گرچه برخی محدودیت‌ها باعث می‌شود نتوانیم آن‌طور که باید این موضوع را گسترش دهیم.

● منظورتان چه محدودیت‌هایی است؟

○ یکی از مهم‌ترین محدودیت‌های ما فقر اقتصادی است که بعضی خانواده‌ها با آن مواجه‌اند. یکی دیگر از موضوعات هم عدم تبیین اهمیت مجلات رشد برای معلمان است.

● در این زمینه چه راهکاری پیشنهاد می‌دهید؟

○ باید فرهنگ‌سازی کنیم. مثلاً آزمون‌های غیرحضور مجلات رشد فرصت مناسبی بود و باید تداوم داشته باشد. این آزمون‌ها با استقبال خوب همکاران ما روبه‌رو شد، به طوری که مجبور شدیم از مجلات فتوکپی بگیریم و بین همکاران توزیع کنیم.

برای شناساندن بیشتر مجلات باید خانواده‌ها و والدین را هم درگیر این موضوع کنیم. هدف ما این است که مجلات رشد نه فقط به کلاس درس که به خانواده‌ها هم راه یابند. ما برای این کار از انجمن‌های اولیا و مربیان خواسته‌ایم نقش مجلات را برای خانواده‌ها تبیین کنند. به هر حال مجلات رشد تأییدیه وزارت آموزش و پرورش را دارند و خیال خانواده‌ها از بابت محتوای آن‌ها راحت است. بنابراین چه بهتر است که همه خانواده‌ها و دانش‌آموزان از این منبع استفاده کنند.

● کاستی‌هایی که در مجلات رشد به چشمتان آمده‌اند، کدام‌اند؟

○ خوش‌بختانه مجلات رشد به مرحله پختگی رسیده‌اند و ایرادات زیادی بر آن‌ها وارد نیست. اما می‌توان به یکی دو نکته پیرامون مجلات اشاره کرد. مثلاً ظاهر مجلات برای بزرگ‌سالان نیز مهم است. ما گاهی فکر می‌کنیم تنها ظاهر مجلات دانش‌آموزی باید رنگ و لعاب و جذابیت داشته باشد، در حالی که مجلات دبیران و معلمان هم باید این‌گونه باشند و از حالت یکنواختی بیرون آیند. حتی اگر این موضوع باعث کم‌شدن حجم مطالب و صفحات مجله‌ها شود.

امروزه مخاطبان زمان و انرژی زیادی برای مطالعه مطالب طولانی و ادامه‌دار ندارند. می‌خواهند عصاره مطالب کاربردی را در قالبی فشرده، جامع و مانع به دست آورند. همین موضوع کاربردی بودن مطالب مجلات برای مخاطبان و پرداختن به نکات کلیدی، از دیگر موضوعاتی است که باید در تولید محتوای مجلات به آن‌ها توجه داشت.

درگیر کردن مؤلفان و معلمان استان‌های دیگر در تولید محتوای مجلات رشد هم موضوعی است که می‌تواند این نشریات را بیش از پیش بشناساند. به نظر می‌رسد با این کار تنوع مطالب مجله هم بیشتر می‌شود و مؤلفان مطالب به شهرهای بزرگ محدود نمی‌شوند. ما هم در استان خراسان جنوبی نویسندگان خوبی داریم که اگر فضا برایشان باز باشد، می‌توانند استعداد و توانایی خود را نشان دهند.

● انتشار مطالب دوره‌های آموزش ضمن خدمت و دانش‌افزایی در مجلات رشد چه تأثیری داشت؟
○ تأثیر بسیار خوبی داشت و دیدگاه دبیران را نسبت به مجلات رشد تغییر داد. همکاران ما برای استفاده از مزایای این دوره‌ها از مجلات رشد استفاده کردند و این باعث شد به شرکت در این دوره‌ها تشویق شوند.

● مدتی است از بسته آموزشی صحبت می‌شود. به نظرتان نقش مجلات رشد در این بسته چیست؟
○ به نظر می‌رسد که مجلات رشد جزئی از این بسته باشند. بسیاری از مدارس ما امکانات استفاده از برخی فناوری‌ها، مانند کتاب‌های گویا را ندارند. اگر مجله‌های رشد در بسته‌های آموزشی باشند، می‌توانند بسیاری از خلأهای آموزشی را پر کنند. البته این کار باید هوشمندانه انجام شود، به طوری که مطالب مجلات به دانش‌آموزان تحمیل نشود و مجلات رشد به سرنوشت کتاب‌های درسی دچار نشوند.

گزارشی از نمایشگاه کاردستی دانش‌آموزان سرایانی براساس مجلات رشد

بوی مجله، طعم کاردستی

حمید نورشمسی

صورتش آفتاب سوخته بود، خنده اما از لبانش قطع نمی‌شد. اول بار که دیدمش، اضطراب عجیبی گرفته بودش. دست‌هایش را به هم می‌مالید و انتظار می‌کشید تا زودتر با هم به نمایشگاهش برویم؛ نمایشگاهی که او و دانش‌آموزانش براساس مطالب مجلات رشد در یکی از مدارس شهرستان «سرایان» از استان خراسان جنوبی برپا کرده‌اند. سر از پا نمی‌شناخت. حرف‌هایش هم هیجان داشت، از همان جنس هیجان‌انگیز کودکی و شوق ساختن یک شیء کوچک در دنیای بزرگ و کشف نشده پیرامون خود.

اسمش را می‌پرسم. می‌گوید: **سیدشجاع‌الدین احمدی**. او مدیر دبستان «شهید محمدعلی رجایی» شهرستان سرایان است. از نمایشگاه سؤال می‌کنم. شجاع‌الدین می‌گوید که نمایشگاهش را از سرایان به هنرستان ابتکار بیرجند آورده است؛ جایی که این روزها همسر او به تدریس مشغول است.

کل نمایشگاه او و دانش‌آموزانش از دو میز و دو تابلوی بزرگ نصب شده روی دیوار تشکیل شده است. چشم که می‌گردانی از نقاشی‌های بچه‌ها می‌توانی ببینی تا کاردستی‌های علمی که توسط کودکان محصل سرایان ساخته شده‌اند؛ کاردستی‌هایی که همگی با ساده‌ترین وسایل ممکن شکل گرفته‌اند؛ وسایلی که خیلی از ما به چشم زیاله نگاهشان می‌کنیم. اما با ابتکار آقای احمدی و دانش‌آموزانش به جلوه‌ای برای بروز ابتکار و خلاقیت کودکان سرایانی مبدل شده‌اند.

احمدی درباره نمایشگاه خود و دانش‌آموزانش به ما می‌گوید: «من در مدرسه‌ام ۱۰۶ دانش‌آموز دارم که همه آن‌ها مشترک مجلات رشد هستند. آن‌ها این وسایل را با الهام از مطالب مجلات ساخته‌اند. این کاردستی‌ها را هم در تمام طول سال درست می‌کنند. این طور نیست که مثلاً در موقع خاصی از سال به ساخت آن‌ها بپردازیم. برای این کار محدودیتی هم فائل نیستم. از نقاشی و انشا گرفته تا ساخت وسایل و کاردستی، همه جزو این ابتکارات به‌شمار می‌روند. جدا از این، در طول سال هم جلسات متعددی با اولیای دانش‌آموزان برگزار می‌کنم و درباره چگونگی کمک به بارورکردن استعدادهای کودکان‌شان صحبت می‌کنیم. در کنار آن می‌کوشم پیشنهادات آن‌ها را برای درج مطالب در مجلات رشد جمع کنم و به تهران بفرستم.

او می‌گوید در سال گذشته شش جلسه نیز با ابتکار وی با معلمان مدرسه‌اش برگزار شده و در مورد نحوه توزیع مجلات رشد در میان دانش‌آموزان و نیز برپایی نمایشگاه‌هایی از این دست در طول سال، با آن‌ها صحبت کرده است. در کنار این موضوع برگزاری چهار جلسه شورای دانش‌آموزی به‌منظور آماده شدن دانش‌آموزان برای

ساخت و شرکت دادن آثار خود در نمایشگاه نیز از دیگر فعالیت‌هایی بوده است که او منبع و باعث و بانی‌اش را مجلات رشد می‌داند.

آقای احمدی نمایشگاه کاردستی‌های مجلات رشد را به عامل تشویق‌کننده دانش‌آموزانش برای رشد دادن خلاقیت‌های فردی آن‌ها مبدل کرده است و در طول سال، با برپایی اردوهای تفریحی متعدد، ضمن تشویق دانش‌آموزان فعال در نمایشگاه، دیگران را نیز به شرکت فعالانه در آن دعوت می‌کند.

وی در حالی که با اشتیاق و وسایل موجود در نمایشگاه را معرفی می‌کند، می‌گوید: «من ساعت مشخصی از وقت کلاس‌های مدرسه را به تجزیه و تحلیل مطالب موجود در مجلات رشد برای بچه‌ها اختصاص داده‌ام و در نشستی با خود دانش‌آموزان در همه پایه‌ها، یک یا دو ساعت در ماه را برای بررسی مجلات با دانش‌آموزان کنار گذاشته‌ایم. در کنار این موضوع سعی کرده‌ایم مطالب مناسب مجلات را در موقعیت‌های متفاوت به‌عنوان منبع درسی و به‌جای کتاب درسی به دانش‌آموزان ارائه دهیم. پس از این کار نیز از اولیا در این زمینه نظرخواهی کرده‌ایم.»

احمدی در ادامه می‌گوید: «ما موضوعات مطرح شده در مجلات را طبقه‌بندی می‌کنیم و در هرپایه درسی بسته به میزان توانایی، یکی از این موضوعات را ارائه می‌دهیم و خواستار تهیه کاردستی از سوی بچه‌ها در آن زمینه می‌شویم. مثلاً گاهی به کمک اولیا وسیله‌ای ساخته شده، متنی در زمینه تاسوعا و عاشورای حسینی نوشته شده، یا وسیله‌ای مرتبط با حرفه‌ای خاص تهیه شده است.»

وی همچنین می‌گوید که از مطالب موجود در مجله در تهیه پیک‌های پایان هفته نیز بهره برده است. عقیده دارد اگر نیاز به این مجلات در میان دانش‌آموزان ترویج شود و از دانش‌آموزانی که با استفاده از مجلات رشد خلاقیتشان را بروز می‌دهند، تجلیل شود، به‌طور قطع کارکرد مجلات بسیار وسیع‌تر از وضع موجود خواهد بود. احمدی در پایان می‌افزاید: «اگر به فعالیت‌های مشابه کار ما که از سوی همکاران من در جای‌جای ایران انجام می‌شود، بیش از وضعیت فعلی بها داده شود، مطمئن هستم که شاهد رشد بهتری خواهیم بود. به نظر من موضوع اصلی انگیزه داشتن برای بها دادن به کار دانش‌آموز است که باید در میان همکاران ما تقویت شود.»

فاطمه السادات سلطانی فر نیز که میزبان نمایشگاه همسر خود شده است، درباره فعالیت همسر و دانش‌آموزانش با استفاده از مجلات رشد می‌گوید: «مجلات رشد در یادگیری و تثبیت یادگیری در دانش‌آموزان ما نقش قابل توجهی دارند. من در یک تجربه شخصی از دانش‌آموزانم خواستم که با قرائت مطالب مجلات رشد تمرین روخوانی کنند. بعد در کلاس صدای آن‌ها را حین خواندن مجله ضبط و برای آن‌ها پخش کردم و این موضوع در درست خوانی آن‌ها تاثیر زیادی گذاشت.»

وی ادامه داد: «بها دادن به فعالیت عملی از طریق مجلات، به‌نظر من سبب می‌شود که گنجینه لغات دانش‌آموزان غنی شود و اعتماد به نفسشان بالا برود.»

سلطانی فر در پایان تأکید دارد که باید از مطالب مجلات به‌خوبی صیانت کرد تا بیش از اندازه مجاز برای دانش‌آموزان سنگین و غیرقابل فهم نباشند.

مجلات رشد خلاهای کتابهای درسی را پر می کنند

گفت و گو با ولی سمرقندی، مدیرکل آموزش و پرورش استان آذربایجان غربی

سعید زاهدیان

روی تابلوی ورودی شهر نوشته شده است: «به سرزمین شهدای مرزبان خوش آمدید!» این جا ارومیه، مرکز استان آذربایجان غربی، استانی به وسعت ۳۷ هزار و ۵۹ کیلومتر مربع است که در شمال غربی ایران واقع شده. طبق سرشماری سال ۱۳۸۵، ۲ میلیون و ۸۷۳ هزار و ۴۵۹ نفر جمعیت داشته که لابد حالا خیلی بیشتر شده است. این استان از شمال با جمهوری آذربایجان و ترکیه و از غرب با عراق هم مرز است. در کناره شرقی آن دریاچه زیبا اما رو به انقراض ارومیه قرار دارد که احتمال خشک شدن آن روحیه مردم شهر را تحت تأثیر قرار داده است؛ مردمی خوب و خون گرم که در سخن گفتن آن‌ها ته لهجه ترکی یا کردی آشکار است.

آنچه که در این شهر توجه هر مسافری را در نگاه اول به خود جلب می کند، باغهای سیب و انگور است که جلوه‌ای زیبا نه فقط به شهر که به استان آذربایجان غربی بخشیده است؛ استانی که به خاطر اقوام ناهمگون و قومیت‌های متفاوت، ژئوپلیتیک خاص و جامعه عشایری باید بیشتر مورد توجه قرار بگیرد. در این میان، شاید وظیفه آموزش و پرورش از هر نهادی سخت تر و حساس تر باشد. از آنجا که توجه به استان‌ها و شهرهای کشور و توجه به مسائل آموزشی و پرورشی دانش آموزان سراسر ایران از سیاست‌های مجلات رشد است، تصمیم گرفته شد به ارومیه سفر کنیم تا با ولی سمرقندی، مدیرکل آموزش و پرورش استان آذربایجان غربی گفت و گویی داشته باشیم.

طبق برنامه ساعت ۷ صبح به ارومیه می‌رسیم و تلاش نماینده مجلات رشد این استان و تماس‌های مکرر او با دفتر مدیرکل آغاز می‌شود تا قرار مصاحبه گذاشته شود. با اینکه پیش از سفر مکاتبات لازم با دفتر مدیرکل انجام شده بود، اما بالغ بر هفت ساعت طول کشید تا نماینده مجلات وقتی کوتاه برای گفت و گو از ایشان بگیرد. در نهایت ساعت ۱۴ مدیرکل موافقت کرد تا روبه‌روی ما قرار بگیرد و ۳۰ دقیقه هم زمان در اختیار ما گذاشت تا درباره همه موضوعات مهم و کلیدی استان بحث و گفت و گو کنیم. این وقت کوتاه برای صحبت پیرامون تمام مباحث استان حساس آذربایجان غربی کافی نبود، لذا کوشیدیم موضوع صحبت را به مسائل مجلات رشد و نقش آن‌ها در بالا بردن کیفیت آموزشی محدود کنیم. البته در خلال گفت و گو موضوعاتی نظیر معضلات استان، کمبودها و کاستی‌های کتاب‌های درسی و برخی موضوعات حاشیه‌ای دیگری نیز مطرح شدند.

○ جناب آقای سمرقندی! ممنون از وقتی که در اختیار ما قرار دادید. موضوع اصلی ما نقش مجلات رشد است. پیش از طرح هر موضوعی می‌خواستیم بدانیم که چه قدر این مجلات را متعلق به خود می‌دانید؟

● این مجلات خارج از مجموعه آموزش و پرورش نیستند و به‌عنوان یک وسیله کمک آموزشی در اختیار دانش‌آموزان قرار می‌گیرند تا استفاده لازم را از آن‌ها ببرند و ما هم به‌همین شکل از مجلات استفاده می‌کنیم.

○ همان‌طور که شما هم اشاره کردید و در جریان هستید، به این مجلات به‌عنوان یک وسیله کمک آموزشی نگاه می‌شود. در «سند تحول بنیادین آموزشی کشور» که مسیر و راه را در آموزش و پرورش مشخص می‌کند و به امضای رئیس‌جمهور و وزیر آموزش و پرورش رسیده، با صراحت تأکید شده است که از بسته‌های کمک آموزشی در کنار کتاب‌های درسی استفاده شود. شما تا چه میزان از این مجلات در استان آذربایجان غربی در جهت رشد کیفیت آموزشی استفاده می‌کنید؟

● یکی از موضوعات بسته‌های آموزشی، همین مجلات رشد هستند. در گذشته طبق آمار، ۱/۲ درصد از دانش‌آموزان استان از مجلات استفاده می‌کردند. تلاش کردیم این آمار افزایش پیدا کند و الان با اشتراک ۲۰ درصدی دانش‌آموزان، شاهد رشد چشمگیری در استان هستیم. قبلاً دانش‌آموزان این مجلات را نمی‌شناختند یا اشتیاق لازم را نداشتند، اما اکنون با استقبال آنان از این مجلات روبه‌رو هستیم. امیدواریم در قدم بعدی بتوانیم ۲۵ درصد دانش‌آموزان را مشترک کنیم و این روند به‌صورت مستمر ادامه داشته باشد.

○ البته واقعاً این رشد طی پنج سال اخیر قابل تقدیر است، اما همان‌طور که می‌دانید استان آذربایجان غربی با وجود استفاده ۲۰ درصدی از مجلات رشد، همچنان از میانگین کشوری عقب است. از آنجا که قشر وسیعی از دانش‌آموزان این استان از جامعه عشایری و روستایی هستند و دسترسی آن‌ها به سایر منابع کمک آموزشی کمتر است، به‌نظر شما نباید استقبال بیشتری از مجلات صورت بگیرد؟

● به هر حال تلاش شده است این مجلات فراگیر شوند. اما همان‌طور که شما اشاره کردید، جامعه عشایری و روستایی ما هم شرایط خاص خودش را دارد و امکان خرید مجلات برای همه دانش‌آموزان شاید وجود نداشته باشد. از طرف دیگر نمی‌توان به یکباره میزان استفاده از این مجلات را بالا برد و آهسته‌آهسته باید این کار انجام شود. یکی از اهداف اصلی ما حفظ وضعیت فعلی و حرکت با شیب ملایم به سمت بالاست. در عین حال معضلات و مشکلات دیگری هم در استان وجود دارند که باید متناسب با آن‌ها حرکت کنیم.

○ در استان با چه معضلات و مشکلاتی مواجه هستید؟

● شرایط استان‌ها با هم متفاوت است. پیش از تدوین برنامه پنجم توسعه، آسیب‌شناسی برنامه چهارم را در استان داشتیم که نقاط ضعف، قوت، فرصت و تهدیدهای استان آذربایجان غربی در حوزه‌های متفاوت را مشخص کرد و جایگاه کیفی ما را نشان داد. برنامه پنجم توسعه در استان با توجه به این مسائل نوشته و قرار شد نقاط ضعف را برطرف و تهدیدها را به فرصت تبدیل کنیم.

○ فکر می‌کنید مجلات رشد چه قدر می‌توانند در این راه به شما کمک کنند؟

● همین که به‌عنوان امکانات کمک آموزشی در اختیار دانش‌آموزان قرار می‌گیرند و کاستی‌ها و کمبودهای کتاب‌های درسی را جبران می‌کنند، اتفاق خوبی برای ما محسوب می‌شود.

○ از آنجا که استان شما به لحاظ جغرافیایی و اقلیمی شرایط متفاوتی دارد و بخش زیادی از دانش‌آموزان فرزندان عشایر و روستاییان هستند، آیا شیوه‌های آموزشی شما با سایر استان‌ها تفاوتی دارد یا نه؟ به هر حال دانش‌آموزی که در شهر پای رایانه می‌نشیند و از فناوری‌های نوین آموزشی برخوردار است با دانش‌آموز عشایری فرق می‌کند. آیا مدارس این استان در مناطق عشایری به شکل دیگری اداره می‌شوند؟

● نه، به شکل دیگری اداره نمی‌شوند. به هر حال ملاک برای آموزش دانش‌آموزان در سراسر ایران همین کتاب‌های درسی هستند و این وحدت رویه در زمینه آموزش کتاب‌های درسی، شیوه تدریس و نوع مدرسه هم باید وجود داشته باشد. این طور نیست که ما در مناطق عشایری روش و شیوه متفاوتی داشته باشیم.

○ اما جامعه عشایری که اغلب آن‌ها دام‌داری می‌کنند، نیازهای متفاوتی دارند...

● کتاب حرفه‌وفن را برای شما مثال می‌زنم. مگر در استان‌هایی که صنعتی هستند و استان‌هایی که بیشتر به کشاورزی می‌پردازند، کتاب‌های حرفه‌وفن متفاوتی تدریس می‌شود؟ این طور نیست که بگوییم چون در اصفهان صنعت رونق دارد، پس دانش‌آموزان این منطقه فقط باید در مورد صنعت یاد بگیرند و در استانی مثل ما که کشاورزی حرف اول را می‌زند، در کتاب‌های درسی فقط به موضوع کشاورزی بپردازیم. البته توسعه رشته‌های حرفه‌وفن در زمینه کشاورزی از جمله نیازها و مطالبات ما محسوب می‌شود و در این زمینه هم تفاهم‌نامه‌هایی با جهاد کشاورزی و بخش‌های مرتبط داریم.

○ با توجه به اینکه زمان ما رو به اتمام است، سؤال پایانی را این طور مطرح می‌کنیم که از نظر شما به عنوان یکی از مسئولان آموزش و پرورش - مجلات رشد چه قدر می‌توانند جنبه انتقادی داشته باشند؟ اگر این مجلات به شما و عملکردتان نقدی داشته باشند و آن را منعکس کنند، موجب دلخوری شما نمی‌شود؟

● هر مطلبی که چاپ می‌شود، هدفی را دنبال می‌کند. به هر حال بحث تعامل مطرح است و باید از نظرات افراد استفاده کرد و دیدگاه مخاطبان هم گرفته شود. اگر نقدی هم وجود داشته باشد، باید در آن زمینه بازنگری شود. نقد در بعضی جاها سازنده است و می‌تواند راه را برای فرد مشخص کند، اما در بعضی موارد مخرب است. امکان دارد حاشیه‌هایی درست کند که در این موارد باید با تأمل به آن نگریسته شود و اجازه نداد که این اتفاق رخ دهد اما نقد سازنده خوب است و از آن استقبال می‌کنیم.

در سند تحول بر استفاده از بسته‌های آموزشی تأکید شده است

پای صحبت علیرضا گل‌بازی، نماینده مجلات رشد استان آذربایجان غربی

سعید زاهدیان

«استان آذربایجان غربی به خاطر اقلیم خاص، وجود فرهنگ گوناگون و چندگانگی اقوام از استان‌های ویژه کشور است و مجلات رشد در این استان یکی از نیازهای اصلی دانش‌آموزان به‌شمار می‌رود. اما در گذشته توجه چندانی به این موضوع نمی‌شد تا سال ۱۳۸۶ که از آن زمان تاکنون اتفاقات خوبی در ارومیه رخ داده است.»

این مطلب را علیرضا گل‌بازی، نماینده مجلات رشد در استان آذربایجان غربی می‌گوید. او که با شوق فراوانی در این زمینه کار می‌کند، به چگونگی سیر صعودی آمار توزیع این مجلات در استان خود می‌پردازد. او ابتدا برای ما توضیح می‌دهد که در ۶-۵ سال اخیر چه اتفاقاتی رخ داده است: «پیش از سال ۱۳۸۶ حدود ۱/۲ درصد از دانش‌آموزان ما مشترک مجلات رشد بودند. برای ایجاد تحول، در سال ۱۳۸۶ از مدیرکل دفتر انتشارات و تکنولوژی آموزشی و تمامی سردبیران مجلات دعوت کردیم در جلسه‌ای مشترک، مشکلات و راه‌های پیشرفت را بررسی کنیم. بعد از این جلسه قرار شد که استان را به هشت منطقه تقسیم کنیم و برای هر منطقه یک نماینده ویژه بگذاریم. در آن زمان خیلی‌ها برای گرفتن مجلات اشتیاق نشان نمی‌دادند، چون مجلات را نمی‌شناختند. در وهله اول این نمایندگان تلاش کردند تا دانش‌آموزان دسترسی آسان‌تری به مجلات داشته باشند و در نتیجه به شناخت و آشنایی بیشتری برسند.»

گل‌بازی در ادامه توضیحات خود به افزایش چشمگیر دانش‌آموزانی اشاره می‌کند که مشترک مجلات شده‌اند: «آمار دانش‌آموزان مشترک مجلات در استان، از ۱/۲ درصد پیش از سال ۱۳۸۶، اکنون به ۲۰ درصد رسیده که نتیجه یک کار پنج‌ساله است. هدف ما رسیدن به عدد ۲۵ درصد است. اگرچه این آمار از میانگین کشوری پایین‌تر است، اما برای استان ما با توجه به مسائل خاصی که وجود دارد، قابل توجه است. در حال حاضر نمایندگان ما در هر منطقه، آمار متقاضیان را از مدارس می‌گیرند و در اختیار ما قرار می‌دهند. وقتی هم مجلات از تهران می‌رسند، بنا به درخواستی که هر نماینده داشته است، مجلات درخواستی به انبار مناطق ارسال می‌شوند. خدا را شکر تا الان حتی یک مجله هم برگشتی نداشته‌ایم. مجلات با این سیستم به‌صورت منظم و سروقت به‌دست دانش‌آموزان می‌رسد.»

نماینده مجلات رشد در استان آذربایجان غربی، وقتی به آمارهایش نگاه می‌کند، درباره علاقه‌مندی دانش‌آموزان استان می‌گوید: «رشد دانش‌آموز مخاطب بیشتری دارد. سال گذشته ۳۷ میلیون مجله در سراسر کشور توزیع شد که چیزی حدود سه درصد از آن سهم استان ما بود. استان آذربایجان غربی بالغ بر سه میلیون نفر جمعیت دارد و

از تمدن چهار هزارساله برخوردار است. اگر در مجلات رشد به صورت مضاعف به مکان‌های تاریخی، مذهبی و جغرافیایی استان پرداخته شود، به طور حتم این مجلات متقاضی بیشتری در آینده خواهد داشت.»

سند بنیادین تحول یا شیوه‌نامه ثبت نام؟

گلبازی در خصوص مشکلاتی که برای جذب مخاطب بیشتر در استان آذربایجان غربی وجود دارد، به چند نکته اشاره می‌کند: «تا قبل از تدوین سند بنیادین تحول، اتکای ما به شیوه‌نامه‌هایی بود که وزارتخانه تهیه می‌کرد و به استان‌ها می‌فرستاد. در آذر سال ۱۳۹۰ سند بنیادین نوشته شد که مورد تأکید مقام معظم رهبری، رئیس‌جمهور و وزیر آموزش و پرورش است و راه را به ما نشان می‌دهد.

اگر سند تحول را به عنوان قوی‌ترین، محکم‌ترین و جامع‌ترین سند علمی، آموزشی و تربیتی کشور قبول داریم، پس باید جامعه عملیاتی به آن ببوشانیم و دستورات این سند را اجرا کنیم. در بند ۹ این سند، به صراحت در خصوص استفاده از بسته‌های کمک آموزشی، مجلات و رسانه‌های آموزشی تأکید شده است.

مجلات رشد هم یکی از اجزای بسته‌های کمک آموزشی هستند. اما هنگامی که شیوه‌نامه ثبت نام از وزارتخانه به ما می‌رسد، در آن اخذ هرگونه وجه از دانش‌آموزان هنگام ثبت نام ممنوع شده است. انتظار ما این است که اجازه بدهند هنگام ثبت نام دانش‌آموزان، هزینه اشتراک یکساله مجلات را از آن‌ها اخذ کنیم. به عبارت دیگر، طبق سند تحول مجاز هستیم که این کار را انجام بدهیم، اما شیوه‌نامه ثبت نام این اجازه را از ما می‌گیرد.

به نظر شما خانواده‌هایی که حاضرند هر روز هزینه‌ای برای خرید پفک و تنقلات مضر بپردازند، که به سلامت بچه‌ها هم آسیب می‌زند، آیا نمی‌پذیرند که هنگام ثبت نام برای ارتقای سطح علمی و فکری فرزند خود هزینه اشتراک یکساله رشد را بپردازند؟ این کار در سراسر کشور به فرهنگ‌سازی نیاز دارد. در بعضی از استان‌ها روی این مقوله باید بیشتر کار شود. به اعتقاد بنده استان آذربایجان غربی از جمله استان‌هایی است که در این خصوص نیاز به فرهنگ‌سازی دارد.»

مجله رشد به جای پیک نوروزی

گلبازی به شرایط خاص استان آذربایجان غربی و شهرهای دیگر استان اشاره می‌کند. او معتقد است که مطالعه مجلات رشد برای دانش‌آموزان این استان ضرورت دارد: «حدیثی از امام علی (ع) داریم که می‌فرمایند بچه‌های خود را برای زندگی فردا آماده کنید. در این زمانه دیگر کتاب‌های درسی به تنهایی پاسخ‌گوی نیازهای دانش‌آموزان نیستند و باید از وسایل کمک آموزشی استفاده شود. در شهرهای بزرگ بسیاری از دانش‌آموزان به فناوری دسترسی دارند و پای تلویزیون و رایانه هستند، اما در جامعه عشایری و روستایی شاید این امکان فراهم نباشد. به همین دلیل مجلات رشد در استان ما کارکرد ویژه‌ای دارند.

امسال رشد دانش‌آموز را برای پایه‌هایی که پیک نوروزی نداشتند، توزیع کردیم که این موضوع با استقبال دانش‌آموزان روستایی و عشایری مواجه شد. از آن‌جا که در مناطق عشایری دسترسی به فناوری‌های آموزشی اندک و محدود است، این مجلات به عنوان جامع‌ترین، کامل‌ترین و مستندترین وسیله کمک آموزشی مورد استفاده قرار می‌گیرند و دانش‌آموزان ما گاهی ده‌ها بار یک مجله را مطالعه می‌کنند.»

از ۳-۳-۶ بیشتر بنویسید

گلبازی در پایان به انتظاراتی که در استان آذربایجان غربی از مجلات رشد وجود دارد، اشاره می‌کند و می‌گوید: «به‌عنوان یک همکار فرهنگی انتظار داریم در مجلات رشد آخرین اخبار و تحولات در خصوص نظام آموزشی جدید ۳-۳-۶ به اطلاع ما برسد. هر قدر اطلاعات بیشتری در این خصوص به ما بدهند، این نظام بهتر اجرا می‌شود. از طرف دیگر، در این مجلات باید به فناوری‌های نوین آموزشی بپردازند. با توجه به وضعیتی که در استان آذربایجان غربی و استان‌های مشابه وجود دارد، به نظر می‌رسد که انتشار یک مجله رشد برای سوادآموزان که اغلب آن‌ها از جامعه روستایی و عشایری هستند و جمعیت گسترده‌ای را در برمی‌گیرند، می‌تواند بسیار مفید باشد.»

اگر آنها سردبیر بودند ...

سفرنامه دست‌اندرکاران رشد دانش‌آموز به شهر قزوین

تهمینه حدادی

۱. سفر از ما شروع می‌شود. شهرام شفیع، اعظم اسلامی، اعظم لاریجانی، علی‌اکبر زین‌العابدین، سعید کفایتی، وحید پورافتخاری، صفورا زواران حسینی و من! بلیت قطار تهران- قزوین ۱۵۵۰ تومان است؛ قطار پردیس که ما را دو ساعت و نیمه به قزوین می‌رساند. اما این زود بودن، زیاد هم زود نیست. نرسیده به کرج می‌ایستیم.

- آقا چه شده؟

- آقایی روی ریل دراز کشیده بود. خدا رحم کرد.

می‌ایستیم. ربع‌ساعتی می‌ایستیم. پیرمرد را نجات می‌دهند و سوار قطار می‌کنند. بعد رفت‌وآمدهای آدم‌ها به واگنی که پیرمرد در آن بود، آغاز می‌شود. یکشنبه است، ۲۰ فروردین سال ۱۳۹۱ هجری شمسی.

۲. ما از هوای داغ تهران می‌گریزیم. صبح که برسد برای بازدید از یک دبستان راهی می‌شویم. قرار است با چهارم پنجمی‌ها حرف بزنیم؛ با بچه‌هایی که مخاطب مجله‌مان هستند؛ مجله «رشد دانش‌آموز».

علی‌اکبر زین‌العابدین و سعید کفایتی هر دو معلم هستند و هر دو از دخالت معلمان و مدیران در کارشان می‌ترسند. از دخالت‌های مؤدب باش، اشتباه نکن، خودت باش، درست نقاشی کن، از خط بیرون نزن و ... این‌ها همان مواردی است که در طول سفر درباره‌شان حرف می‌زنیم؛ از این ترس، از این خود نبودن دانش‌آموزها، از تمام نقاشی‌ها و داستان‌های استاندارد زورکی، که چه کور می‌شود استعدادها، همین بحث‌هاست که ما را از شوک ابتدای سفر دور می‌کند. پنجره‌های قطار را پایین می‌کشیم و به مناظر روبه‌رویمان زل می‌زنیم. گفته بودند که راه ریلی تهران- قزوین قشنگ است؛ گفته بودند.

۳. قزوین قشنگ است. کاروان‌سراهای قدیمی دارد و جگرکی‌هایی که دل‌مان می‌خواهد به آن‌ها سری بزنیم! خیلی زود از خیابان‌ها رد می‌شویم تا به «خانه معلم نواب صفوی» می‌رسیم. وسایلمان را می‌گذاریم آنجا و راه می‌افتیم برای دیدن شهر در شب و ناگهان باران می‌گیرد. و ما به این فکر می‌کنیم که حتماً صبح دلپذیری خواهیم داشت.

قرار فردایمان این است: یک کلاس چهارم و یک کلاس پنجم. در یکی درباره مجله حرف می‌زنیم و می‌گذاریم بچه‌ها سردبیر و نویسنده مجله باشند تا بگویند چرا این صفحات را می‌نویسند. تا بگویند چه تغییراتی را در آن دوست دارند. در کلاس دیگر قرار است نقاش‌ها را کشف کنیم.

۴. صبح است. دیشب یکبار دیگر برنامه‌ها را مرور کردیم. حالا ما به «دبستان هیئت امنایی شهید باقی» قدم می‌گذاریم. مدیر مدرسه رضا پرهیزگار است. اولین تصاویری که می‌بینیم این‌هاست: حیاط مستطیل شکل مدرسه، پسر بچه‌هایی که دنبال توپ می‌دوند و تیر دروازه‌هایی که با پارچه عایق‌بندی شده‌اند. تصاویر بعدی این‌ها هستند: دیوارهای پوشیده شده از نقاشی و عکس و مدیری که با لبخند به سراغمان می‌آید. بعد کلی نقاشی، کاردستی، پسری که روبات می‌سازد و بچه‌هایی که می‌روند و مدیر با ورود غیرمعمول آن‌ها به دفتر واکنش بد نشان نمی‌دهد.

پرهیزگار می‌گوید که چگونه بچه‌های مدرسه‌اش با ذوق و شوق رشد را می‌خوانند و حتی آن‌ها که از مدرسه می‌روند، هر چند وقت یکبار برای گرفتن سهمیه‌شان به مدرسه سری می‌زنند. پرهیزگار دربارهٔ یک نقاشی ۵۷ متری صحبت می‌کند. می‌گوید که بچه‌ها آن را در دههٔ فجر روی پارچه کشیده‌اند و ما در همین حین به صف عجیب و غریب مدرسه زل می‌زنیم. بچه‌ها موقع صف‌بندی دو گروه می‌شوند و روبه‌روی هم می‌ایستند. پس علاوه بر این که هم را می‌بینند، موقع ورود به کلاس هم هر دو صف به موازات هم درمی‌آیند و حرکت می‌کنند.

۵. این‌ها ادامهٔ ماجراست:

به کلاس‌های درس که می‌رسیم نیمکت‌ها گرد چیده شده‌اند؛ جوری که دانش‌آموزان هم را ببینند. کسی در گوش دیگری پچ‌پچ می‌کند و یواشکی آقای شفیع را به هم نشان می‌دهند. (پیش از آن‌که به کلاس‌شان برسیم تمام اطلاعات به گوش‌شان رسیده است.) این‌جا کلاس چهارم است. قرار است علی‌اکبر زین‌العابدین و سعید کفایتی گردانندهٔ این کلاس باشند. خانم معلم می‌رود ته کلاس و مانند یک دانش‌آموز در کنار بچه‌ها می‌نشیند. در کلاس دیگر، اعظم لاریجانی دست به کار می‌شود. قرار است از کلاسی که او اداره می‌کند، برای صفحهٔ آثار خوانندگان نقاشی‌های زیادی جمع کنیم. در این یکی کلاس، ابتدا مجلهٔ شمارهٔ هشت را توزیع می‌کنیم و می‌خواهیم تا همه صفحه‌ای را که دوست دارند بخوانند. اغلب‌شان لطیفه‌ها را می‌خوانند. بعد بازی می‌کنیم: «هر کس تندتر مجله را ورق بزند!»

بچه‌ها تند و تند مجله را ورق می‌زنند، ریشه می‌روند از خنده و جایزه کتاب می‌گیرند.

۶. در دفتر دبستان هیئت امنایی شهید باقی کاغذهای زیادی دیده می‌شوند. از برنامهٔ هفتگی گرفته تا برنامه‌های امتحانی، فراخوان‌ها، بخشنامه‌ها و برنامه‌ای برای دیدار با والدین. تابستان هر سال برنامه‌ای جامع برای سال تحصیلی چیده می‌شود. هر ۱۵ روز یک بار، والدین هر کلاس در مدرسه جمع می‌شوند. معلمان بخش‌هایی از درس‌ها را جلوی آن‌ها تدریس می‌کنند. بعد جلسهٔ بحث و مناظره و تبادل نظر شکل می‌گیرد. ایراد و اشکالات و مسائل روحی دانش‌آموزها به بحث گذاشته می‌شود و... به همین دلیل است که رضا پرهیزگار تک‌تک دانش‌آموزانش را به اسم کوچک می‌شناسد و دربارهٔ سوابق پدر و مادرهایشان به‌طور دقیق برای ما صحبت می‌کند.

۷. می‌نشینیم کنار بچه‌ها. همراه آن‌ها مجله دستمان می‌گیریم تا در عکس‌ها باشیم. بعد از آن پرسیدن سؤال‌ها شروع می‌شود:

- چه کسی دوست دارد سردبیر باشد؟

دست‌ها بالا می‌روند. چهار نفر می‌آیند پای تخته.

- حالا که شما سردبیرید، می‌خواهید توی مجله‌تان چه کار کنید؟
- خانوم (بچه‌ها به رسم همیشه که خانم معلم‌شان را صدا می‌کنند، آقایان زین‌العابدین و کفایتی را هم خانم صدا می‌زنند) من به تلفن‌های بچه‌ها توجه می‌کردم.
- من داستان‌های خنده‌دار می‌گذارم.
- من اگر سردبیر بودم خوردنی‌های بسیار خوش‌مزه‌ای معرفی می‌کردم.
- عکس‌های واقعی؛ من عکس‌های واقعی توی مجله‌ام می‌گذاشتم.
- سؤال بعدی این است: «چه کسی صفحه‌ قصه‌های پیامبر را برای ما می‌نویسد؟»
- دست‌ها بالا می‌روند. مسئولان کارگاه از بچه‌ها می‌خواهند تا داستان‌هایی را که یادشان مانده است تعریف کنند.
- چند نفر تعریف می‌کنند. بعد از آن‌ها پرسیده می‌شود: «چرا این داستان‌ها را برای ما می‌نویسید؟»
- یک نفر می‌گوید: «چون نکته‌های آموزشی برای شما دارد.»
- بچه‌ها قصه‌های من و عموجان را چه کسی نوشته؟
- من...
- من...
- من...
- آقا... ما.

۸. در کلاس پنجم خبرهایی است. بچه‌ها تند تند مشغول تصویرگری هستند. سه موضوع به آن‌ها داده شده است:

- یک بند رخت بکشید و هرچه را دوست دارید روی آن پهن کنید.
 - برای صفحه‌ لطیفه، صورتک لبخند و تعجب بکشید.
 - موضوع آزاد.
- کار دومی که می‌توانند انجام دهند و البته اجباری نیست، نقاشی گروهی است. روی تخته یک خیابان نصفه نیمه کشیده می‌شود تا هر کس دوست داشت آن را کامل کند.
- بچه‌ها هیچ محدودیتی در نقاشی روی کاغذ ندارند. اما باید نقاشی‌هایشان را دَسَن بزنند (دورگیری کنند). همین که به آن‌ها گفته می‌شود کارهایتان حسابی رنگی باشد کافی است تا نقاشی‌هایی جان‌دار تحویل ما دهند. آن‌ها به‌خوبی نقاشی‌هایشان را رنگ‌آمیزی می‌کنند و طبق عادت نقاشی‌هایشان خانه و درخت است! خانه‌ها و درخت‌هایی تکراری که البته روی تخته شکل دیگری به خود می‌گیرند. تمام فضای تخته در اختیار آن‌هاست. گاهی روی کول هم می‌نشینند تا به بالای تخته برسند برای کشیدن هواپیما.
۹. وقتی در کلاس چهارم بازی «هر کس مسئول چه صفحه‌ای است» تمام می‌شود، نوبت به این می‌سد که مسئولان واقعی صفحات به بچه‌ها معرفی شوند. پیش‌تر بچه‌ها مسئول صفحه‌های گزارش، آشپزی، لطیفه، تاریخ، محیط زیست و... شده‌اند و هر کدام نظرات خوبی داشته‌اند.
- مسئول کوچک صفحه‌ آشپزی گفته است: «من در این صفحه خوراکی‌های خوش‌مزه‌ای را معرفی می‌کنم که همه بتوانند بپزند؛ البته با کمک بزرگ‌ترها.»
- مسئول کوچک صفحه‌ تاریخ هم گفته است: «من چیزهایی را می‌نویسم که در کتاب‌های درسی نیامده‌اند،

تا ما بیشتر دربارهٔ ایران در آن زمان که خیلی بزرگ بوده است بدانیم.» حالا مسئولان مجله حرف می‌زنند و ریز به ریز به مطلب‌هایی که نوشته‌اند اشاره می‌کنند. به تبع آن، بچه‌ها سؤال‌هایی دارند فراتر از آنچه در مجله آمده است.

۱۰. این جا قزوین است. حسینیۀ امینی‌ها دارد و عمارت چهل‌ستون. مقبرۀ حمداله مستوفی دارد و بازاری که در انتهایش آهنگران هنوز حجره دارند. نان اصیل قزوینی دارد و قیمۀ نثاری که قسمت‌مان نمی‌شود. مسجد جامعی دارد بزرگ که همه برای دیدن طاق هارونی و گنبد سلجوقی‌اش می‌آیند. خانه دارد و مردی که در زیرزمین خانه‌اش با هیزم نان می‌پزد. اُرسی دارد و درهای بزرگ. خیابان‌های نوساز دارد و خیابان‌های سنگ‌فرش شده. وقتی کارمان در مدرسه تمام می‌شود، نصف روز وقت داریم برای دیدن همهٔ این‌ها و در این میان سوژه‌هایی کشف می‌کنیم برای گزارش‌های بعدی.

۱۱. بچه‌ها نقاشی می‌کشند و به بند رخت تلویزیون می‌آویزند. گاهی به دست هم نگاه می‌کنند... گاهی نقاشی بغل‌دستی‌ها شبیه است و گاهی نقاشی بچه‌هایی که تک و در انزوا نشسته بودند، شبیه هیچ نقاشی دیگری. اینجا دارد همه‌چیز پایان می‌گیرد.

اما آن طرف خبر دیگری است. وقتی وارد کلاس می‌شویم روی تخته نوشته شده است: زنگ انشا: اگر قرار بود فقط ۳۰ روز دیگر زندگی کنی، چه کارهایی انجام می‌دادی؟

وارد کلاس که می‌شویم نمی‌توانیم تعجب‌مان را از این همه متفاوت بودن خانم معلم پنهان می‌کنیم. همین می‌شود که بچه‌ها در انتهای کلاس هم سه خط برای رشد دانش‌آموز می‌نویسند که اگر فقط ۳۰ روز وقت داشتند، چه کارهایی انجام می‌دادند.

۱۲. بعدازظهر ۲۱ فروردین باز می‌گردیم. در قطار می‌نشینیم. کلی نقاشی و متن داریم و هراسمان ریخته است از مطالب شسته رفتهٔ بچه‌ها که با کمک بزرگ‌ترها می‌نویسند. در قطار می‌نشینیم و دربارهٔ قزوین صحبت می‌کنیم. دربارهٔ مدرسه، دربارهٔ نانی به نام «پتو»، دربارهٔ عکس‌العمل بچه‌ها، دربارهٔ پسری که مخترع بود و شماره‌اش را یادداشت کردیم و دربارهٔ خیلی چیزهای دیگر.

وقتی کارمان در کلاس‌ها تمام شد، بعضی از بچه‌های فعال دیگر کلاس‌ها در دفتر مدرسه جمع شده بودند. با آن‌ها گپ زدیم؛ آن‌ها با مسئولان مجله عکس گرفتند، و آقای مدیر تمام کاردستی‌ها و نقاشی‌های بایگانی شده را در اختیار مجله گذاشت و خیلی خوب ما را مشایعت کرد.

یک نصفه روز وقت داشتیم برای دیدن دیدنی‌های قزوین. به «حسینیۀ امینی‌ها» سرک کشیدیم، در کنار ایوان‌های مسجد جامع عکس گرفتیم، کاروان‌سرای کنار بازار اصلی را دیدیم و حتی به کتاب‌فروشی بزرگ شهر رفتیم. ساعت هفت بعدازظهر بود که قطار به سمت تهران راه افتاد.

سفرهای استانی، نیروی محرکه تولید محتوای مجلات رشد

قاسم نقی زاده

● مزیت‌ها

ارتباط با مخاطبان یکی از نیازهای اساسی برای هر رسانه و سازمان رسانه‌ای است. این ارتباط می‌تواند یکسویه و یا دوسویه باشد. در ارتباط یکسویه با مسیر یکطرفه‌ای روبه‌رو هستیم که حرکت در خلاف این مسیر ممکن نیست. اما در ارتباط دوسویه، حرکت در دو جهت متفاوت امکان‌پذیر است. ارتباط «دفتر انتشارات و تکنولوژی آموزشی» با مخاطبان ارتباط دوسویه‌ای است که روش‌های متفاوت و متنوعی دارد. یکی از این روش‌ها که با هدف اطلاع از نظرها، خواسته‌ها و انتظارات مخاطبان مورد استفاده قرار می‌گیرد، «سفرهای استانی» به صورت گروهی و با حضور مسئولان و کارشناسان دفتر در سطح استان است.

در این‌گونه سفرها به جایگاه و منزلت مخاطب در طراحی ساختار و نحوه تولید محتوای مجلات اهمیت بسزایی داده می‌شود. به علاوه، این سفرها به شناخت هرچه بیشتر کارشناسان دفتر از ظرفیت‌های علمی و هنری استان‌ها کمک شایانی می‌کند.

گفت‌وگوی مستقیم با دانش‌آموزان، معلمان، مربیان و مدیران آموزشگاه‌ها، دیدار و تبادل نظر با مدیران ارشد و کارشناسان ادارات آموزش و پرورش استان‌ها، ارتباط دوسویه‌ای را پدید می‌آورد که به توسعه فرهنگ مطالعه، خلاقیت و اندیشه‌ورزی مخاطبان، و همچنین ارزیابی و نقد کیفی محتوای مجلات رشد منجر می‌شود.

در سفرهای استانی که به صورت گروهی و با حضور مدیرکل، معاونان و سردبیران مجلات رشد انجام می‌شود، افراد با گروه‌بندی در اکثر شهرستان‌های استان حضور می‌یابند و ضمن دیدار با مدیران آموزش و پرورش شهرستان‌ها، در جلسه مدیران مدارس دوره‌های ابتدایی و متوسطه و کارشناسان و سرگروه‌های آموزشی شرکت می‌کنند تا با تبیین اهداف و سیاست‌های مجلات رشد به تبادل نظر با مخاطبان بپردازند.

یکی از اقدامات ویژه در سفرهای استانی، برگزاری نشست‌های تخصصی با حضور برخی از سردبیران مجلات تخصصی و دبیران مرتبط استان است. دبیران مزبور با به چالش کشیدن محتوای مجلات به سردبیران در تجدیدنظر و طراحی ساختار محتوایی مجلات کمک فراوانی می‌کنند و سردبیران می‌توانند برنامه تولید محتوای مجلات را براساس این یافته‌ها تکمیل و اصلاح کنند.

اگر سفرهای استانی آن‌گونه که طراحان آن در نظر گرفته‌اند برگزار شوند، موجب گسترش و ترویج مجلات می‌شوند و در سطح آموزشگاه‌های استان موجی را ایجاد می‌کنند که به بسط و گسترش فرهنگ مطالعه از رهگذر

● اهداف

۱. شناخت نیازها، علاقه‌ها و خواسته‌های مخاطبان مجلات؛
۲. ارزیابی و نقد کیفی مجلات با حضور چهره به چهره سردبیران و گفت‌وگو با خوانندگان مجلات؛
۳. تقدیر از همکاران و مدیران فعال در استان‌ها در حوزه توزیع مجلات و نیز بازشناسی و کاربرد محتوای آن‌ها؛
۴. ترویج فرهنگ مطالعه و تقویت خلاقیت و اندیشه‌ورزی بین دانش‌آموزان، معلمان و دبیران.

برای رسیدن به اهداف ذکر شده و برگزاری هرچه بهتر سفرهای استانی، لازم است چند اصل را در نظر داشته باشیم:

اولین و مهم‌ترین اصل «واقع‌نگری» است. در این سفرها باید بر اطلاعات و داده‌های واقعی در استان‌ها تأکید کنیم. یعنی تنها هنگامی می‌توان اطمینان داشت که به اهداف سفر دست یافته‌ایم که اطلاعات و داده‌های به‌دست آمده از مخاطبان واقعی باشد.

اصل دوم «تحلیل علمی» است. تحلیلی که از داده‌های جمع‌آوری شده ارائه می‌دهیم، باید مبتنی بر علم و دانش باشد و از تحلیل‌های شخصی و سلیقه‌ای اجتناب شود تا در اعتلای کیفیت مجلات اثر بگذارد.

اصل سوم «مشارکت گروهی» است. در سفرهای استانی باید بر ضرورت توجه به نظرات مخاطبان در تولید محتوای مجلات و مشارکت گروهی آنان تأکید شود. مشارکت گروهی بدین معنی که از تمام ظرفیت‌های گروهی موجود، از جمله دانش‌آموزان، دبیران، مدیران آموزشی و کارشناسان استفاده بهینه شود.

اصل چهارم «مستندسازی» است. باید تجربیات به‌دست آمده و ایده‌های ارائه شده توسط مخاطبان به‌صورت مستند تنظیم شوند و نسبت به حفظ و نگهداری آن‌ها اهتمام ویژه داشت تا در سال‌های بعد مورد استفاده مسئولان و کارشناسان دفتر قرار گیرند. با توجه به سفرهای استانی در سال‌های اخیر و اذعان نمایندگان محترم در استان‌ها، در استان‌هایی که این سفرها انجام گرفته‌اند، میزان استقبال از مجلات به طرز چشمگیری افزایش پیدا کرده است. هم‌چنین باعث شده است معلمان پژوهشگر رغبت بیشتری به ارائه مطلب و چاپ آن در مجلات از خود نشان دهند.

● آسیب‌شناسی

تجربه سفرهای استانی به‌صورت گروهی نشان می‌دهد، هرچه این سفرها مبتنی بر برنامه‌ریزی دقیق و کارشناسی باشند، به‌طور منظم انجام شوند و نشست‌های برگزار شده در آن‌ها موضوعی و تخصصی‌تر باشند، نتایج به‌دست آمده ارزشمندتر خواهد بود. شرکت‌کنندگان در جلسات و نشست‌ها باید افرادی باشند که مجلات را به‌طور مرتب مطالعه می‌کنند و به محتوای مجلات در حوزه فعالیتشان اشراف کامل دارند. از کلی‌گویی خودداری می‌کنند، با اشاره به موارد مشخص به نقد و بررسی محتوای مجلات می‌پردازند و ایده‌های خود را با توجه به عملی بودن

ارائه می‌دهند.

مشاهده شده است که برخی از مدعوین نشست‌ها و جلسات، هیچ اطلاعی از محتوای نشریات ندارند؛ در حالی که برای اظهارنظر به جلسات دعوت شده‌اند. همچنین در بعضی از نشست‌ها تعداد مدعوین به قدری زیاد است که امکان تبادل نظر وجود ندارد و فقط سخنرانان به بیان دیدگاه‌های خود می‌پردازند. بقیه شنونده محض هستند و ارتباط دوسویه‌ای که مدنظر مسئولان دفتر است، محقق نمی‌شود. انتظار مسئولان دفتر از نمایندگان محترم آن است که نشریات را در زمان انتشارشان و به موقع به دست مخاطبان برسانند تا محتوای آن‌ها کهنه نشود. به علاوه، توزیع نباید به گونه‌ای باشد که چند شماره از یک مجله در یک زمان به دست مخاطبان برسد. تهیه گزارش و بروشور از ظرفیت‌ها و قابلیت‌های استان، پیش از انجام سفر برای سردبیران، به شناخت بیشتر ایشان از استان کمک فراوانی می‌کند.

امید است با برنامه‌ریزی‌های دقیق و تعامل مناسب بین مسئولان دفتر و نمایندگان، شاهد آن باشیم که از نتایج سفرهای استانی، همه استان‌ها به ویژه استان‌های محروم، استفاده بیشتری ببرند و اهداف این سفرها بیش از پیش محقق شود.